॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਸੰਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ

ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੋ

੧. ਖਨ੍ਧਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਨਕੁਲਪਿਤੁਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਕੁਲਪਿਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੧. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਸੁਮਾਰਗਿਰੇ [ਸੁੰਸੁਮਾਰਗਿਰੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਹਮਸ੍ਮਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਜਿਣ੍ਣੋ ਵੁਡ੍ਢੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਦ੍ਧਗਤੋ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਅਭਿਕ੍ਖਣਾਤਙ੍ਕੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਾਵੀ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਨਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ। ਓਵਦਤੁ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਯੰ ਮਮਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ।

''ਏਵਮੇਤੰ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਮੇਤੰ, ਗਹਪਤਿ! ਆਤੁਰੋ ਹਾਯੰ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਯੋ ਅਣ੍ਡਭੂਤੋ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਯੋ ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਇਮੰ ਕਾਯੰ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ ਮੁਹੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਰੋਗ੍ਯੰ ਪਟਿਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਬਾਲ੍ਯਾ? ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵੰ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਆਤੁਰਕਾਯਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਨਾਤੁਰੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਰੰ ਗਹਪਤਿੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਅਲਤ੍ਥ ਨੋ ਅਜ੍ਜ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮਿੰ ਕਥੰ ਸਵਨਾਯਾ''ਤਿ?

''ਕਥਞ੍ਹਿ ਨੋ ਸਿਯਾ, ਭਨ੍ਤੇ! ਇਦਾਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਅਮਤੇਨ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਗਹਪਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਅਮਤੇਨ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ? ''ਇਧਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿੰ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚੰ – 'ਅਹਮਸ੍ਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਿਣ੍ਣੋ ਵੁਡ੍ਢੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਦ੍ਧਗਤੋ ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਅਭਿਕ੍ਖਣਾਤਙ੍ਕੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਾਵੀ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਮਨੋਭਾਵਨੀਯਾਨਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ। ਓਵਦਤੁ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ; ਯੰ ਮਮਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ , ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਏਵਮੇਤਂ, ਗਹਪਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ, ਗਹਪਤਿ! ਆਤੁਰੋ ਹਾਯਂ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਯੋ ਅਣ੍ਡਭੂਤੋ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੋ। ਯੋ ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ ਮੁਹੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਰੋਗਜਂ ਪਟਿਜਾਨੇਯਜ, ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਬਾਲਜਾ? ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤੇ ਗਹਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ – ਆਤੁਰਕਾਯਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਤੁਰਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਅਮਤੇਨ ਅਭਿਸਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

''ਨ ਹਿ ਪਨ ਤਂ, ਗਹਪਤਿ, ਪਟਿਭਾਸਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ [ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ (ਸੀ॰)] ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਤਂ – 'ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ ਚ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਨ ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ ਨੋ ਚ ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ'''ਤਿ ? ''ਦੂਰਤੋਪਿ ਖੋ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਗਚ੍ਛੇਯਜਾਮ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂਯੇਵ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ।

''ਤੇਨ ਹਿ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ, ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ ਚ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਰੂਪਂ, ਮਮ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਰੂਪਂ, ਮਮ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨਂ, ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਵੇਦਨਾ, ਮਮ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਵੇਦਨਾ, ਮਮ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਸਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞਂ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਮ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਮ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ ਚ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਹਿ ਖੋ ਹੋਤਿ ਨੋ ਚ ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਰੂਪਂ, ਮਮ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਰੂਪਂ, ਮਮ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਨ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨਂ, ਨ ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ । 'ਅਹਂ ਵੇਦਨਾ, ਮਮ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਵੇਦਨਾ, ਮਮ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਅਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਨ ਸਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਞ੍ਞਂ, ਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਮ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾ, ਮਮ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਅਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

``ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਮਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਅਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। 'ਅਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਅਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਆਤੁਰਕਾਯੋ ਹੋਤਿ ਨੋ ਚ ਆਤੁਰਚਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੇਵਦਹਸੁਤ੍ਤਂ

੨. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ [ਸਕਜੇਸੁ (ਕ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਦੇਵਦਹਂ ਨਾਮ ਸਕ੍ਯਾਨਂ ਨਿਗਮੋ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਗਮਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਚ੍ਛਾਮ ਮਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਂ ਜਨਪਦਂ ਗਨ੍ਤੁਂ, ਪਚ੍ਛਾਭੂਮੇ ਜਨਪਦੇ ਨਿਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਪਲੋਕਿਤੋ ਪਨ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਪਲੋਕਿਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਅਪਲੋਕੇਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਕੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵਂ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਏਲ਼ਗਲਾਗੁਮ੍ਬੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ

[ਸਾਰਾਣੀਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਇਚ੍ਛਾਮ ਮਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਂ ਜਨਪਦਂ ਗਨ੍ਤੁਂ, ਪਚ੍ਛਾਭੂਮੇ ਜਨਪਦੇ ਨਿਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਤੁਂ। ਅਪਲੋਕਿਤੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥਾ''ਤਿ।

''ਸਨ੍ਤਿ ਹਾਵੁਸੋ, ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਗਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਰੋ – ਖਤ੍ਤਿਯਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਗਹਪਤਿਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਸਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੀਮਂਸਕਾ – 'ਕਿਂਵਾਦੀ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ [ਕਿਂਵਾਦਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀਤਿ, ਕਚ੍ਚਿ ਵੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਸ੍ਸੁਤਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸੁਮਨਸਿਕਤਾ ਸੂਪਧਾਰਿਤਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਯਥਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸਥ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਾਥ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ [ਵਾਦਾਨੁਪਾਤੋ (ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਾਠਨ੍ਤਰਂ)] ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ'''ਤਿ?

''ਦੂਰਤੋਪਿ ਖੋ ਮਯਂ, ਆਵੁਸੋ, ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਸਾਧੁ ਵਤਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂਯੇਵ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਨ੍ਤਿ ਹਾਵੁਸੋ, ਨਾਨਾਵੇਰਜ੍ਜਗਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਰੋ – ਖਤ੍ਤਿਯਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ...ਪੇ॰... ਸਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੀਮਂਸਕਾ – 'ਕਿਂਵਾਦੀ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਥਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਤੇਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਯੇਵ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਰੋ – ਖਤ੍ਤਿਯਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ...ਪੇ॰... ਸਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੀਮਂਸਕਾ – 'ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਰੂਪੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਤੇਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਯੇਵ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਰੋ – ਖਤ੍ਤਿਯਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ...ਪੇ॰... ਸਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੀਮਂਸਕਾ – 'ਕਿਂ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – 'ਰੂਪੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ [ਅਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਅਵਿਗਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਥਾ'''ਤਿ।

''ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਤੇਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਯੇਵ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾਰੋ – ਖਤ੍ਤਿਯਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਗਹਪਤਿਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਸਮਣਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵੀਮਂਸਕਾ – 'ਕਿਂ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਆਨਿਸਂਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪੇ

ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਤਾ’ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠਾ ਤੁਮ੍ਹੇ , ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਥ – ‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਇਦਂ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ, ਆਨਿਸਂਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯਕ੍ਖਾਯੀ ਸਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਅਕੁਸਲੇ ਚਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਅਵਿਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨਯਿਦਂ ਭਗਵਾ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਯ੍ਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਸਵਿਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਵਣ੍ਣੇਤਿ।

‘‘ਕੁਸਲੇ ਚਾਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸਵਿਘਾਤੋ ਸਉਪਾਯਾਸੋ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਨਯਿਦਂ ਭਗਵਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ ਵਣ੍ਣੇਯ੍ਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖੋ ਵਿਹਾਰੋ ਅਵਿਘਾਤੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ ਅਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ ਵਣ੍ਣੇਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਵਨ੍ਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਰਰਘਰੇ [ਕੁਲਘਰੇ (ਕ॰)] ਪਪਾਤੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ [ਹਾਲਿਦ੍ਦਕਾਨਿ (ਸੀ॰), ਹਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ (ਸ੍ਯਾ॰)] ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਵੁਤ੍ਤਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਅਟ੍ਠਕਵਗ੍ਗਿਯੇ ਮਾਗਣ੍ਡਿਯਪਞ੍ਹੇ –

‘‘ਓਕਂ ਪਹਾਯ ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ,
ਗਾਮੇ ਅਕੁਬ੍ਬਂ [ਅਕ੍ਰੁਬ੍ਬਂ (ਕ॰)] ਮੁਨਿ ਸਨ੍ਥਵਾਨਿ [ਸਨ੍ਧਵਾਨਿ (ਕ॰)]।
ਕਾਮੇਹਿ ਰਿਤ੍ਤੋ ਅਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ [ਅਪੁਰੇਕ੍ਖਰਾਨੋ (ਸੀ॰ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇਪਿ) ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇ ੫-੧੩੫ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਓਲੋਕੇਤਬ੍ਬਂ],
ਕਥਂ ਨ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਯਿਰਾ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ?

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਓਕੋ। ਰੂਪਧਾਤੁਰਾਗਵਿਨਿਬਨ੍ਧਞ੍ਚ [... ਵਿਨਿਬਦ੍ਧਞ੍ਚ (ਪੀ॰ ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਓਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਓਕੋ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਰਾਗਵਿਨਿਬਨ੍ਧਞ੍ਚ ਪਨ

ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਓਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਓਕੋ। ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਰਾਗਵਿਨਿਬਨ੍ਧਞ੍ਚ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਓਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਓਕੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਰਾਗਵਿਨਿਬਨ੍ਧਞ੍ਚ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਓਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਓਕਸਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨੋਕਸਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ [ਨਨ੍ਦਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ [ਉਪਾਯੁਪਾਦਾਨਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ [ਅਨਭਾਵਕਤਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਨਭਾਵਂਗਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਨੋਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ ਤੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਨੋਕਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨੋਕਸਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਨਿਕੇਤਸਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਕੇਤਵਿਸਾਰਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ‘ਨਿਕੇਤਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਰਸਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਕੇਤਵਿਸਾਰਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ‘ਨਿਕੇਤਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਨਿਕੇਤਸਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ ਹੋਤਿ? ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਕੇਤਵਿਸਾਰਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਗਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਰਸਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤ... ਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਕੇਤਵਿਸਾਰਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਾ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਗਤੋ ‘ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਗਾਮੇ ਸਨ੍ਥਵਜਾਤੋ [ਸਨ੍ਧਵਜਾਤੋ (ਕ॰)] ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਗਿਹੀਹਿ [ਗਿਹਿ (ਕ॰)] ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਸਹਨਨ੍ਦੀ ਸਹਸੋਕੀ, ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਸੁਖਿਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਤੇਸੁ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਗਾਮੇ ਸਨ੍ਥਵਜਾਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਗਾਮੇ ਨ ਸਨ੍ਥਵਜਾਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਿਹੀਹਿ [ਗਿਹਿ (ਕ॰)] ਅਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਨ ਸਹਨਨ੍ਦੀ ਨ ਸਹਸੋਕੀ ਨ ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਸੁਖਿਤੋ ਨ ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਤੇਸੁ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਗਾਮੇ ਨ ਸਨ੍ਥਵਜਾਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਹਿ ਅਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵਿਗਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਗਤਛਨ੍ਦੋ ਅਵਿਗਤਪੇਮੋ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਹਿ ਅਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਹਿ ਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮੇਸੁ ਵਿਗਤਰਾਗੋ ਹੋਤਿ ਵਿਗਤਛਨ੍ਦੋ ਵਿਗਤਪੇਮੋ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸੋ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹੋ । ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਾਮੇਹਿ ਰਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਏਵਂਰੂਪੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ,

ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਏਵਂਰੂਪੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਅਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਗਹਪਤਿ, ਕਥਂ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਏਵਰੂਪਿਂ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਨ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਸਿ; ਅਹਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਮਿ। ਕਿਂ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਿਸ੍ਸਸਿ? ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਤ੍ਵਮਸਿ; ਅਹਮਸ੍ਮਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। ਪੁਰੇ ਵਚਨੀਯਂ ਪਚ੍ਛਾ ਅਵਚ; ਪਚ੍ਛਾ ਵਚਨੀਯਂ ਪੁਰੇ ਅਵਚ। ਸਹਿਤਂ ਮੇ, ਅਸਹਿਤਂ ਤੇ। ਅਧਿਚਿਣ੍ਣਂ ਤੇ ਵਿਪਰਾਵਤ੍ਤਂ। ਆਰੋਪਿਤੋ ਤੇ ਵਾਦੋ; ਚਰ ਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਯ। ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋਸਿ; ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਹਿ ਵਾ ਸਚੇ ਪਹੋਸੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਥਂ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ , ਗਹਪਤਿ, ਕਥਂ ਨ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਗਹਪਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਏਵਰੂਪਿਂ ਕਥਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ – ‘ਨ ਤ੍ਵਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਂ ਆਜਾਨਾਸਿ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਹਿ ਵਾ ਸਚੇ ਪਹੋਸੀ’ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਕਥਂ ਨ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯਂ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਅਟ੍ਠਕਵਗ੍ਗਿਯੇ ਮਾਗਣ੍ਡਿਯਪਞ੍ਹੇ –

‘‘ਓਕਂ ਪਹਾਯ ਅਨਿਕੇਤਸਾਰੀ,
ਗਾਮੇ ਅਕੁਬ੍ਬਂ ਮੁਨਿਸਨ੍ਥਵਾਨਿ।
ਕਾਮੇਹਿ ਰਿਤ੍ਤੋ ਅਪੁਰਕ੍ਖਰਾਨੋ,
ਕਥਂ ਨ ਵਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਜਨੇਨ ਕਯਿਰਾ’’ਤਿ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿਸੁਤ੍ਤਂ

੪. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ ਅਵਨ੍ਤੀਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕੁਰਰਘਰੇ ਪਪਾਤੇ ਪਬ੍ਬਤੇ। ਅਥ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ ਗਹਪਤਿ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ ਗਹਪਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਵੁਤ੍ਤਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹੇ – ‘ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਟ੍ਠਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਨੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸੇਟ੍ਠਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ?

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇਸਂ ਖਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ

ਚਾਗਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਯੰ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹੇ – ‘ਯੇ ਤੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਟ੍ਠਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਨੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸੇਟ੍ਠਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤੰ

੫. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਮਾਧਿੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ; ਸਮਾਹਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ? ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ , ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ’’।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯੋ, ਕੋ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯੋ, ਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯੋ, ਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ? ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। ਯਾ ਰੂਪੇ ਨਨ੍ਦੀ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਤਸ੍ਸੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣੰ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਭਿਵਦਤੋ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਨ੍ਦੀ। ਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਨ੍ਦੀ ਤਦੁਪਾਦਾਨੰ। ਤਸ੍ਸੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ; ਅਯੰ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯੋ; ਅਯੰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯੋ; ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯੋ; ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ।

‘‘ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ... ਕੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ... ਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ?

ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

‘‘ਕਿਞ੍ਚ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ? ਰੂਪੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਯਾ ਰੂਪੇ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਯਾ ਵੇਦਨਾਯ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਸਞ੍ਞੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ; ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧਾ ਭਵਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਭਿਵਦਤਿ ਨਾਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤੋ ਅਨਭਿਵਦਤੋ ਅਨਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਨ੍ਦੀ ਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੀਨਿਰੋਧਾ ਉਪਾਦਾਨਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਅਯੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਅਯੰ ਵੇਦਨਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਅਯੰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਣੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਗਮਾਪਜ੍ਜਥ। ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਣੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ? ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਵੇਦਨਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ’’...ਪੇ॰... (ਯਥਾ ਪਠਮਸੁਤ੍ਤੇ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।) ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨੁਪਾਦਾਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ , ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ, ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁੰ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਰੂਪੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨੰ, ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਸਵ੍ਵੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ ਚ ਹੋਤਿ ਵਿਘਾਤਵਾ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਰੂਪੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ [ਨ ਚੇਵ ਉਤ੍ਤਾਸਵਾ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਨ ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨੰ, ਨ ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ । ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਨ ਸਞ੍ਞੰ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਜਾ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਸੋ ਅਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਨ ਚੇਵੁਤ੍ਤਾਸਵਾ ਹੋਤਿ ਨ ਚ ਵਿਘਾਤਵਾ ਨ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਚ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪਾਦਾ ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨੁਪਾਦਾਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਞ੍ਚ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ...ਪੇ॰... ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਰੂਪੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵੇਦਨੰ ਏਤੰ ਮਮ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੰ ਏਤੰ ਮਮ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਏਤੰ ਮਮ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ।

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਰੂਪੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵੇਦਨੰ ਨੇਤੰ ਮਮ... ਸਞ੍ਞੰ ਨੇਤੰ ਮਮ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨੇਤੰ ਮਮ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ । ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਅਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਕਾਲਤ੍ਤਯਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਰੂਪੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਕਾਲਤ੍ਤਯਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਰੂਪੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ... ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

੧੧. ਕਾਲਤ੍ਤਯਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਰੂਪੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ

ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ; ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮੰ।

ਨਕੁਲਪਿਤੁਵਗ੍ਗੋ ਪਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਦੇਵਦਹਾ, ਦ੍ਵੇਪਿ ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿ ਚ।
ਸਮਾਧਿਪਟਿਸਲ੍ਲਾਣਾ, ਉਪਾਦਾਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਦੁਵੇ।
ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਵਗ੍ਗੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

੨. ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ, ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ , ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਯਦਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ...

ਪੇ॰… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨੱਤਾ; ਯਦਨੱਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁੱਥੰ।

੫. ਯੰਦੁਕ੍ਖਸੁੱਤੰ

੧੬. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨੱਤਾ; ਯਦਨੱਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨੱਤਾ; ਯਦਨੱਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਯਦਨੱਤਾਸੁੱਤੰ

੧੭. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੱਤਾ। ਯਦਨੱਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ , ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵੇਦਨਾ ਅਨੱਤਾ… ਸਞ੍ਞਾ ਅਨੱਤਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨੱਤਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨੱਤਾ । ਯਦਨੱਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਸਹੇਤੁਅਨਿਚ੍ਚਸੁੱਤੰ

੧੮. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ, ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ! ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸੱਤਮੰ।

੮. ਸਹੇਤੁਦੁਕ੍ਖਸੁੱਤੰ

੧੯. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਕੁਤੋ ਸੁਖੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖੋ। ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕੁਤੋ ਸੁਖੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਸਹੇਤੁਅਨੱਤਸੁੱਤੰ

੨੦. ਸਾਵੱਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੱਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨੱਤਾ। ਅਨੱਤਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਕੁਤੋ ਅੱਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਵੇਦਨਾ ਅਨੱਤਾ… ਸਞ੍ਞਾ ਅਨੱਤਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨੱਤਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨੱਤਾ। ਯੋਪਿ ਹੇਤੁ ਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ, ਸੋਪਿ ਅਨੱਤਾ। ਅਨੱਤਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕੁਤੋ ਅੱਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ! ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ... ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''‘ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੇਸਾਨਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ [ਨਿਰੋਧਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ। ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ [ਨਿਰੋਧਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਰੋਧੋ ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਸਂ ਨਿਰੋਧੋ ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਖਯਧਮ੍ਮਂ ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ। ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ‘ਨਿਰੋਧੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ ਦੁਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਾਪਰੇ ਤਯੋ।
ਹੇਤੁਨਾਪਿ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਚ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੩. ਭਾਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਭਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ... ਤਤ੍ਰ ਖੋ ... ''ਭਾਰਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਭਾਰਹਾਰਞ੍ਚ ਭਾਰਾਦਾਨਞ੍ਚ ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰੋ? ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ; ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰੋ''।

''ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਹਾਰੋ ? ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯ੍ਵਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ; ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਹਾਰੋ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਾਦਾਨਂ? ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ [ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ [ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਾਦਾਨਂ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਂ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ [ਵਤ੍ਵਾ (ਸੀ॰) ਏਵਮੀਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ] ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

''ਭਾਰਾ ਹਵੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਭਾਰਹਾਰੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।

ਭਾਰਾਦਾਨਂ ਦੁਖਂ ਲੋਕੇ, ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਂ ਸੁਖਂ॥

‘‘ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਗਰੁਂ ਭਾਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਭਾਰਂ ਅਨਾਦਿਯ।
ਸਮੂਲਂ ਤਣ੍ਹਮਬ੍ਬੁਯ੍ਹ [ਤਣ੍ਹਮਬ੍ਭੁਯ੍ਹ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਨਿਚ੍ਛਾਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ’’ਤਿ॥ ਪਠਮਂ।

੨. ਪਰਿਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਂ

੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਰਿਞ੍ਞਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ । ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ? ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਭਿਜਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਰੂਪਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ; ਵੇਦਨਂ ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ; ਸਞ੍ਞਂ ਅਨਭਿਜਾਨਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਰੂਪਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ; ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਜਾਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਛਨ੍ਦਰਾਗਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਸਞ੍ਞਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਵ [ਪੁਬ੍ਬੇ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ [ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਕੋ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ? ਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’ਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਯਂ ਖੋ ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ , ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ [ਯਾ (ਕ॰)]। ਯਂ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ

ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਦੰ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ। ਯੰ ਸਞ੍ਞੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ... ਪੇ॰... ਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯੰ [ਯੇ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਦੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਇਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ''।

''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਏਵੰ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿੰ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁੱਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿੰ [ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ (ਸੀ॰)]। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਏਵੰ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿੰ; ਅਥਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁੱਤਰੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿੰ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨੰ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁੱਤਿ [ਚੇਤੋਵਿਮੁੱਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]; ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ; ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ'''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਦੁਤਿਯਅਸ੍ਸਾਦਸੁੱਤੰ

੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੋ। ਰੂਪਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੋ। ਰੂਪਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੰ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤੰ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੰ। ਵੇਦਨਾਯਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਞ੍ਞਾਯਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਾਹੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸਾਦਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੋ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦੀਨਵਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸੋ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੋ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਰਿਯੇਸਨੰ ਅਚਰਿੰ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਤਦਜ੍ਝਗਮੰ। ਯਾਵਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਤੰ ਸੁਦਿੱਟ੍ਠੰ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿੰ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿੰ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਦਸ੍ਸਨੰ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁੱਤਿ [ਚੇਤੋਵਿਮੁੱਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]; ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤਿ; ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ'''ਤਿ। ਛੱਟ੍ਠੰ।

੭. ਤਤਿਯਅਸ੍ਸਾਦਸੁੱਤੰ

੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਯਿਦੰ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਯਿਦੰ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਯਿਦੰ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੱਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਨੋ ਚੇਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾਯ... ਨੋ ਚੇਦੰ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ , ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਨੋ ਚੇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰੇਯ੍ਯੁਂ । ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ।

''ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ [ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਿਂਸੁ (ਸੀ॰)]; ਨੇਵ ਤਾਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਿਂਸੁ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਂਸੁ; ਅਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ ਸਮਾਰਕਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਟਾ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ''। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਸੁਤ੍ਤਂ

੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਸਞ੍ਞਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯੋ ਵੇਦਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਸਞ੍ਞਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਸੋ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਉਪ੍ਪਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ , ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਯੋ ਸਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ...ਪੇ॰... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ...ਪੇ॰... ਯੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਘਮੂਲਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਅਘਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਘਮੂਲਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਘਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਘਂ, ਵੇਦਨਾ ਅਘਂ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਘਂ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਘਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਘਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਘਂ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ,

ਅਘਮੂਲਂ? ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ [ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ; ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਘਮੂਲ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਪਭਙ੍ਗੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਪਭਙ੍ਗੁਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੁਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਭਙ੍ਗੁ, ਕਿਂ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੁ? ਰੂਪਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਭਙ੍ਗੁ। ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੁ। ਵੇਦਨਾ ਪਭਙ੍ਗੁ। ਯੋ ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੁ। ਸਞ੍ਞਾ ਪਭਙ੍ਗੁ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਭਙ੍ਗੁ। ਯੋ ਤੇਸਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੁ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਭਙ੍ਗੁ। ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਇਦਂ ਅਪ੍ਪਭਙ੍ਗੂ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

ਭਾਰਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਭਾਰਂ ਪਰਿਞ੍ਞਂ ਅਭਿਜਾਨਂ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਚਤੁਤ੍ਥਕਂ।
ਅਸ੍ਸਾਦਾ ਚ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਮਟ੍ਠਮਂ।
ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਅਘਮੂਲਞ੍ਚ, ਏਕਾਦਸਮੋ ਪਭਙ੍ਗੁਤਿ॥

੪. ਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸਾ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਞ੍ਞਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤੇ ਪਜਹਥ। ਤੇ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਜੇਤਵਨੇ ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਾਖਾਪਲਾਸਂ ਤਂ ਜਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯ ਵਾ ਡਹੇਯ੍ਯ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੇਯ੍ਯ। ਅਪਿ ਨੁ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਮ੍ਹੇ ਜਨੋ ਹਰਤਿ ਵਾ ਡਹਤਿ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਵਾ ਕਰੋਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ''? ''ਨ ਹਿ ਨੋ ਏਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਸਾ ਵੋ ਪਹੀਨਾ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਞ੍ਞਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਸਞ੍ਞਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਤਂ ਪਜਹਥ। ਤਂ ਵੋ ਪਹੀਨਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਞ੍ਞਤਰਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੩੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ; ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਸੇਤਿ, ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ, ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਸਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਅਞ੍ਞਤਰਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤੰ

੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ , ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਂ ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਮੀਯਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਅਨੁਸੇਤਿ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਮੀਯਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ

ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਮੀਯਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨੁਸੇਤਿ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਰੂਪਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਮੀਯਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਸਞ੍ਞਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਚੇ ਨਾਨੁਸੇਤਿ ਨ ਤਂ ਅਨੁਮੀਯਤਿ; ਯਂ ਨਾਨੁਮੀਯਤਿ ਨ ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਚੇ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ [ਠਿਤਾਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – 'ਰੂਪਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ! ਰੂਪਸ੍ਸ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਚੇ ਤਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ? ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ? ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਕਤਮੇਸਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ? ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ , ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ? ਕਤਮੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ

ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ? ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠੋਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੰ – 'ਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਾਯ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ; ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ'''।

''ਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪੰ ਅਜਾਤੰ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਜਾਤਾ ਅਪਾਤੁਭੂਤਾ; ਤਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਾਯ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਜਾਤਾ ਅਪਾਤੁਭੂਤਾ; ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਜਾਤੰ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ , ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਯੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪੰ ਜਾਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਜਾਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਜਾਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ; ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਜਾਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤੰ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠੋਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ , ਸਾਧੁ, ਆਨਨ੍ਦ! ਯੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੂਪੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ... ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤੀਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਵਿਪਰਿਣਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ।

''ਯੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੂਪੰ ਅਜਾਤੰ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਜਾਤੰ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ , ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ।

''ਯੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੂਪੰ ਜਾਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਜਾਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ... ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਜਾਤੰ ਪਾਤੁਭੂਤੰ; ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਏਵੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਨੁਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ‘‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਯੰ ਰੂਪੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ [ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੰ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਹਰੇਯਜ, ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰੇਯਜ, ਸਵ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰੇਯਜ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰੇਯਜ, ਵਿਵ੍ਵਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰੇਯਜ। ਯੋ ਰੂਪੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਵ੍ਵਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ, ਵਿਵ੍ਵਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਰੂਪੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਵੇਦਨੰ... ਸਵ੍ਵੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਵ੍ਵਾਣੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਰੂਪੰ ਪਰਿਜਾਨੰ, ਵੇਦਨੰ... ਸਵ੍ਵੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਵ੍ਵਾਣੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾ , ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਵ੍ਵਾਯ , ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਵ੍ਵਾਣਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਅਨੁਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਯੰ ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ...ਪੇ॰... ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਤਤਿਯਅਨੁਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਯੰ ਰੂਪੇ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ...ਪੇ॰... ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਅਨੁਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ‘‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ ਯੰ ਰੂਪੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਵ੍ਵਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਵ੍ਵਾਣੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯਜ। ਯੋ ਰੂਪੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ਰੂਪੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਵੇਦਨੰ... ਸਵ੍ਵੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਵ੍ਵਾਣੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਰੂਪੰ ਪਰਿਜਾਨੰ, ਵੇਦਨੰ... ਸਵ੍ਵੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਵ੍ਵਾਣੰ ਪਰਿਜਾਨੰ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਵ੍ਵਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਵ੍ਵਾਣਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਨਤੁਮ੍ਹਾਕਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਨਤੁਮ੍ਹਾਕੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਹਿ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨੁਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾਤਿ॥

੫. ਅਤ੍ਤਦੀਪਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਤ੍ਤਦੀਪਸੁਤ੍ਤੰ

੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾ। ਅਤ੍ਤਦੀਪਾਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਤਂ ਅਤ੍ਤਸਰਣਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਦੀਪਾਨਂ ਧਮ੍ਮਸਰਣਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਸਰਣਾਨਂ ਯੋਨਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ, ਕਿਂਪਹੋਤਿਕਾ''ਤਿ?

''ਕਿਂਜਾਤਿਕਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ, ਕਿਂਪਹੋਤਿਕਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨਂ, ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ। ਸਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਰਿਣਮਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਹੋਤਿ । ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ।

''ਰੂਪਸ੍ਸ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਵਿਰਾਗਂ ਨਿਰੋਧਂ [ਵਿਪਰਿਣਾਮ ਵਿਰਾਗ ਨਿਰੋਧਂ (ਸੀ॰)], ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਰੂਪਂ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯੇ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਤਦਙ੍ਗਨਿਬ੍ਬੁਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਵਿਰਾਗਂ ਨਿਰੋਧਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਵੇਦਨਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯੇ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਤਦਙ੍ਗਨਿਬ੍ਬੁਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਵਿਰਾਗਂ ਨਿਰੋਧਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯੇ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਤਦਙ੍ਗਨਿਬ੍ਬੁਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤ੍ਵੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਵਿਰਾਗਂ ਨਿਰੋਧਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਏਤਰਹਿ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯੇ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਤੇ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਤਦਙ੍ਗਨਿਬ੍ਬੁਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤਂ

੪੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਟਿਪਦਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦਂ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ

ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਗਾਮਿਨੀ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ'ਤਿ। ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ''।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ, ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪੰ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਨ ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ... ਨ ਸਞ੍ਞੰ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ। ਇਤਿ ਹਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ'ਤਿ। ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੪੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ, ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤੰ। ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੰ [ਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਿਤੰ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]। ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਤਿਯਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਯੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ''।

''ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਅਸਤਿ, ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠੀਨੰ ਅਸਤਿ, ਥਾਮਸੋ [ਥਾਮਸਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਪਰਾਮਾਸੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਥਾਮਸੇ [ਥਾਮਸਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਥਾਮਸੋ (ਕ॰)] ਪਰਾਮਾਸੇ ਅਸਤਿ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ... ਵੇਦਨਾਯ ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤੰ। ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੰ। ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੪੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਮਾਨਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ''।

''ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਚਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਂ [ਅਧਿਗਤਂ (ਬਹੂਸੁ)] ਹੋਤਿ। 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਗਤੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ – ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਘਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਧਾਤੁ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਅਰੂਪੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਅਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ; 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ''।

''ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਵ ਖੋ [ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਖੋ ਪਨ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤ੍ਥੇਵ [ਤਥੇਵ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਅਥੇਤ੍ਥ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਿਰਾਗਾ ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ; 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ; 'ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... 'ਨ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ... ਰੂਪੀ... ਅਰੂਪੀ ... ਸਞ੍ਞੀ... ਅਸਞ੍ਞੀ... 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਭਵਿਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿਪਿਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੪੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਪਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਨ੍ਧੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ , ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਵਾ ਸੁਖੁਮਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ? ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਸਾਸਵਾ ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਸਾਸਵਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸੋਣਸੁਤ੍ਤਂ

੪੯. ਏਵੰ ਮੇ ਸੁਤੰ – ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਸੋਣੋ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਖੋ ਸੋਣੰ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਰੂਪੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਾ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾਯ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਾ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਅਨਿਚ੍ਚੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਹਿ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਾ? ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਾ?

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਰੂਪੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਾ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਯ ਵੇਦਨਾਯ... ਅਨਿਚ੍ਚਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਅਨਿਚ੍ਚੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ... ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੇਨ 'ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; 'ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਕਿਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਯਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਾ?

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਸੋਣ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਭਨ੍ਤੇ''... ''ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਕਲ੍ਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਸੋਣ, ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

''ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕੰ ਵਾ ਸੁਖੁਮੰ ਵਾ ਹੀਨੰ ਵਾ ਪਣੀਤੰ ਵਾ ਯੰ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਨੇਤੰ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ, ਸੋਣ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੰ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣੰ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ, ਕਤੰ ਕਰਣੀਯੰ, ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਸੋਣਸੁਤ੍ਤੰ

੫੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਸੋਣੋ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਸੋਣਂ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਰੂਪਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਵੇਦਨਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਸਞ੍ਞਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਨ ਮੇ ਤੇ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਰੂਪਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਵੇਦਨਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਮੇ, ਸੋਣ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵੇਦਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚੇਯੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਞਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨਿਚ੍ਚੇਯੇਵ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਰੂਪਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਰੂਪਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਰੂਪਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਵੇਦਨਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਵੇਦਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਵੇਦਨਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਞ੍ਞਂ ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਸਙ੍ਖਾਰੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ ,

ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਿਚ੍ਚਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੋ। ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਕ੍ਖਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਤ੍ਤਦੀਪਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਤ੍ਤਦੀਪਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ।
ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਦ੍ਵੇ ਸੋਣਾ ਦ੍ਵੇ ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯੇਨ ਚਾਤਿ॥

ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸਕਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਕੁਲਪਿਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਚ, ਭਾਰੋ ਨਤੁਮ੍ਹਾਕੇਨ ਚ।
ਅਤ੍ਤਦੀਪੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸੋ, ਪਠਮੋ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੬. ਉਪਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਪਯਸੁਤ੍ਤਂ

੫੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਉਪਯੋ [ਉਪਾਯੋ (ਬਹੂਸੁ)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਨੁਪਯੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। ਰੂਪੁਪਯਂ [ਰੂਪੂਪਾਯਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਰੂਪੁਪਾਯਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਰੂਪਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨੁਪਯਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੁਪਯਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਯਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ''।

''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਅਹਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਗਤਿਂ ਵਾ ਗਤਿਂ ਵਾ ਚੁਤਿਂ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਾ ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਿਂ ਵਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

''ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ ਚੇ ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ਼੍ਹਂ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਚ੍ਚਵਿਮੁਤ੍ਤਂ । ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤਂ। ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਂ। ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਬੀਜਸੁਤ੍ਤਂ

੫੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ? ਮੂਲਬੀਜਂ, ਖਨ੍ਧਬੀਜਂ, ਅਗ੍ਗਬੀਜਂ, ਫਲੁਬੀਜਂ, ਬੀਜਬੀਜਞ੍ਞੇਵ ਪਞ੍ਚਮਂ। ਇਮਾਨਿ ਚਸ੍ਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਪਞ੍ਚ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ ਅਪੂਤਿਕਾਨਿ ਅਵਾਤਾਤਪਹਤਾਨਿ ਸਾਰਾਦਾਨਿ [ਸਾਰਾਦਾਯੀਨਿ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਸੁਖਸਯਿਤਾਨਿ, ਪਥਵੀ [ਪਠਵੀ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਚ ਨਾਸ੍ਸ, ਆਪੋ ਚ ਨਾਸ੍ਸ; ਅਪਿ ਨੁਮਾਨਿ [ਅਪਿ ਨੁ ਇਮਾਨਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਮਾਨਿ ਚਸ੍ਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸੁਖਸਯਿਤਾਨਿ, ਪਥਵੀ ਚ ਅਸ੍ਸ, ਆਪੋ ਚ ਅਸ੍ਸ; ਅਪਿ ਨੁਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਏਵਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਏਵਂ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਾਹਾਰਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ’’।

‘‘ਰੂਪੁਪਯਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ , ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਰੂਪਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨੁਪਯਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞੁਪਯਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਯਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨਂ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਗਤਿਂ ਵਾ ਗਤਿਂ ਵਾ ਚੁਤਿਂ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਾ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ ਚੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਚ੍ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤਂ। ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਂ। ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਉਦਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ – ‘‘‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ – ਏਵਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ – ਏਵਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ।

‘‘ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਰੂਪੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵੇਦਨੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵੇਦਨਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਞ੍ਞੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਞ੍ਞਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਦੁਕ੍ਖੰ ਰੂਪੰ ‘ਦੁਕ੍ਖੰ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੇਦਨੰ... ਦੁਕ੍ਖੰ ਸਞ੍ਞੰ... ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਅਨਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ ‘ਅਨਤ੍ਤਾ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਨੰ ‘ਅਨਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਤ੍ਤੰ ਸਞ੍ਞੰ ‘ਅਨਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ‘ਅਨਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਤ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਅਨਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸਙ੍ਖਤੰ ਰੂਪੰ ‘ਸਙ੍ਖਤੰ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸਙ੍ਖਤੰ ਵੇਦਨੰ... ਸਙ੍ਖਤੰ ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਙ੍ਖਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਸਙ੍ਖਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਰੂਪੰ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਵੇਦਨੰ... ਨ ਸਞ੍ਞੰ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ।

‘‘ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਰੂਪੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵੇਦਨੰ... ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਞ੍ਞੰ... ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੰ ਰੂਪੰ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਅਨਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ... ਸਙ੍ਖਤੰ ਰੂਪੰ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ‘ਸਙ੍ਖਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਰੂਪੰ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਭਵਾ, ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਭਵਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਭਵਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਵਿਭਵਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਭਵਾ, ਏਵੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ – ਏਵੰ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨਾਨੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵੰ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨਾਨੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਥੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥੰ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁੱਜਨੋ ਅਤਸਿਤਾਯੇ ਠਾਨੇ ਤਾਸੰ ਆਪੱਜਤਿ। ਤਾਸੋ ਹੇਸੋ [ਹੇਸਾ (ਕ॰)] ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁੱਜਨਸ੍ਸ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਤਸਿਤਾਯੇ ਠਾਨੇ ਨ ਤਾਸੰ ਆਪੱਜਤਿ। ਨ ਹੇਸੋ [ਨ ਹੇਸਾ (ਕ॰)], ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਾਸੋ ਸੁਤਵਤੋ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਰੂਪੁਪਯੰ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੰ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਰੂਪਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੰ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨੰ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪੱਜੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨੁਪਯੰ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਞ੍ਞੁਪਯੰ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਯੰ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੰ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੰ ਨਨ੍ਦੂਪਸੇਚਨੰ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਆਪੱਜੇਯ੍ਯ।

‘‘ਯੋ [ਸੋ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹਮਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਗਤਿਂ ਵਾ ਗਤਿਂ ਵਾ ਚੁਤਿਂ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾ ਵੁਦ੍ਧਿਂ ਵਾ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

‘‘ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ... ਸਞ੍ਞਾਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ... ਸਙ੍ਖਾਰਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ। ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾ ਵੋਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਰੂਲ੍ਹਂ ਅਨਭਿਸਙ੍ਖਾਰਞ੍ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤਂ। ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਂ। ਸਨ੍ਤੁਸਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਿਤਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਰਿਤਸ੍ਸਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਉਪਾਦਾਨਪਰਿਪਵਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ , ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਚਤੁਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਾਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਨੇਵ ਤਾਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਸਮਾਰਕੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕੇ ਸਸ੍ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪਜਾਯ ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ। ਯਤੋ ਚ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਚਤੁਪਰਿਵਟ੍ਟਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ , ਅਥਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ...ਪੇ॰... ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਪਚ੍ਚਞ੍ਞਾਸਿਂ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ ਚਤੁਪਰਿਵਟ੍ਟਂ? ਰੂਪਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿਂ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰੂਪਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ। ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ; ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਤੇ ਕੇਵਲਿਨੋ। ਯੇ ਕੇਵਲਿਨੋ ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ। ਅਯਂ

ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾਕਾਯਾ – ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ, ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਞ੍ਞਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

‘‘ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਨਾਕਾਯਾ – ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕੇਵਲਿਨੋ। ਯੇ ਕੇਵਲਿਨੋ ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ

ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕੇਵਲਿਨੋ। ਯੇ ਕੇਵਲਿਨੋ ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੫੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਵਿਧੂਪਪਰਿਕ੍ਖੀ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਕੇਵਲੀ ਵੁਸਿਤਵਾ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵੇਦਨਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰੂਪਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ। ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ; ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯਂ ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ – ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ; ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ; ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕੇਵਲਿਨੋ। ਯੇ ਕੇਵਲਿਨੋ ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

‘‘ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

‘‘ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ – ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

‘‘ਯੇ ਹਿ, ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ; ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ,

ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਯ ਆਦੀਨਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

''ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾਕਾਯਾ – ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ, ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ, ਰਸਸਞ੍ਞਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਞ੍ਞਾਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ...ਪੇ॰... ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚੇਤਨਾਕਾਯਾ – ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੋ; ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ । ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ – ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ।

''ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ? ਛਯਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ – ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯੋ; ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ।

''ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ – ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ।

''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ; ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ। ਯੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਗਾਧਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ; ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕੇਵਲਿਨੋ। ਯੇ ਕੇਵਲਿਨੋ ਵਟ੍ਟਂ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ।

‘‘ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਵਿਧੂਪਪਰਿਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਾਤੁਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਆਯਤਨਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ । ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਵਿਧੂਪਪਰਿਕ੍ਖੀ ਹੋਤਿ। ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਿਵਿਧੂਪਪਰਿਕ੍ਖੀ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਕੇਵਲੀ ਵੁਸਿਤਵਾ ‘ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੫੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਤਥਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਤਥਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਤਥਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੁਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

‘‘ਤਤ੍ਰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ [ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ (ਸੀ॰), ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)], ਕਿਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ’’ਤਿ? ‘‘ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਤਥਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਾ, ਅਸਞ੍ਜਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਨੇਤਾ [ਸਞ੍ਜਾਨੇਤਾ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਅਨਕ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞੂ, ਮਗ੍ਗਵਿਦੂ, ਮਗ੍ਗਕੋਵਿਦੋ; ਮਗ੍ਗਾਨੁਗਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਰਹਿ ਸਾਵਕਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਸੇਸੋ, ਅਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ, ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਂ

੫੯. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ। ‘‘ਭਦਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯਜ, ਲਬ੍ਭੇਥ ਚ ਰੂਪੇ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਰੂਪੇ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਰੂਪਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਵੇਦਨਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਵੇਦਨਾ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯਜ, ਲਬ੍ਭੇਥ ਚ ਵੇਦਨਾਯ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਵੇਦਨਾ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ , ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਵੇਦਨਾਯ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਵੇਦਨਾ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਂਸੁ, ਨਯਿਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯਜੁਂ, ਲਬ੍ਭੇਥ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਾ ਅਹੇਸੁ’ਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਾ ਅਹੇਸੁ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯਜ, ਲਬ੍ਭੇਥ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਚ ਲਬ੍ਭਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ – ‘ਏਵਂ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੁ, ਏਵਂ ਮੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ।

ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਂ [ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ (ਕ॰)]।

ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੂਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਮਹਾਲਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਅਥ ਖੋ ਮਹਾਲਿ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮਹਾਲਿ ਲਿਚ੍ਛਵਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਪੂਰਣੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਸਪੋ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ; ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ; ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਇਧ, ਭਗਵਾ ਕਿਮਾਹਾ’’ਤਿ?

‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ; ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ; ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ; ਕਥਂ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਰੂਪਂ ਸੁਖਂ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਾਰਾਗਾ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਂਯੋਗਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ; ਏਵਂ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਵੇਦਨਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਵੇਦਨਾ ਸੁਖਾ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਾਰਾਗਾ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਂਯੋਗਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਂਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸੁਖਾ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਾ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਾਰਾਗਾ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਂਯੋਗਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸੁਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ , ਮਹਾਲਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੁਖਂ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ

ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਾਰਾਗਾ ਸਂਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਸਂਯੋਗਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕਤਮੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ; ਕਥਂ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਰੂਪਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸੁਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ। ਏਵਂ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ''।

''ਵੇਦਨਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਂਸੁ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਹਿਦਂ, ਮਹਾਲਿ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਨਯਿਦਂ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਅਨਵਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸੁਖੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ; ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ । ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਆਦਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਂ, ਵੇਦਨਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਆਦਿਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਆਦਿਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਸੁਤ੍ਤਂ

੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਾ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾ ਅਸਙ੍ਕਿਣ੍ਣਾ ਅਸਙ੍ਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਙ੍ਕੀਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਕੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਾ ਸਮਣੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਪਰਿਣਤਂ 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ 'ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ 'ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

''ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ 'ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ, 'ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮਞ੍ਞਾ, 'ਅਹੇਸੁ'ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ 'ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'''ਤਿ।

''ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਪਰਿਣਤਂ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, 'ਅਹੋਸੀ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ 'ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'''ਤਿ।

‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਅਜਾਤਂ ਅਪਾਤੁਭੂਤਂ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਅਜਾਤਾ ਅਪਾਤੁਭੂਤਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਜਾਤਾ ਅਪਾਤੁਭੂਤਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੇਸੁ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਜਾਤਂ ਅਪਾਤੁਭੂਤਂ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਜਾਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਜਾਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਜਾਤਾ ਪਾਤੁਭੂਤਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੇਸੁ’ਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਾਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, ‘ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ; ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਅਹੋਸੀ’ਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ‘ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਾ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾ ਅਸਙ੍ਕਿਣ੍ਣਾ ਅਸਙ੍ਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਙ੍ਕੀਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਕੀਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਾ ਸਮਣੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ । ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਹੇਸੁਂ ਉਕ੍ਕਲਾ ਵਸ੍ਸਭਞ੍ਞਾ [ਉਕ੍ਕਲਾ ਵਯਭਿਞ੍ਞਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੩)] ਅਹੇਤੁਕਵਾਦਾ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦਾ ਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦਾ, ਤੇਪਿਮੇ ਤਯੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥੇ ਅਧਿਵਚਨਪਥੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥੇ ਨ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਂ ਨਪ੍ਪਟਿਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬਂ ਅਮਞ੍ਞਿਂਸੁ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨਿਨ੍ਦਾਘਟ੍ਟਨਬ੍ਯਾਰੋਸਉਪਾਰਮ੍ਭਭਯਾ’’ਤਿ [ਨਿਨ੍ਦਾਬ੍ਯਾਰੋਸਉਪਾਰਮ੍ਭਭਯਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੩]।

ਉਪਯਵਗ੍ਗੋ ਛਟ੍ਠੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਉਪਯੋ ਬੀਜਂ ਉਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨਪਰਿਵਤ੍ਤਂ।
ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਪਞ੍ਚਮਹਾਲਿ ਆਦਿਤ੍ਤਾ॥
ਵਗ੍ਗੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥੇਨ ਚਾਤਿ॥

੭. ਅਰਹਨ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਪਾਦਿਯਮਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੩. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਭਗਵਾ, ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ; ਅਨੁਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ – ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਤ੍ਤਰਂ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ''ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ''ਤਿ ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਮਞ੍ਞਮਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ...ਪੇ॰... ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਭਗਵਾ, ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ , ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ... ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨਸੁਤ੍ਤੰ

੬੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਭਗਵਾ, ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਬਦ੍ਧੋ ਮਾਰਸ੍ਸ; ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੋ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਾਪਿਮਤੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤੰ

੬੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ...ਪੇ॰... ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਿਚ੍ਚੰ; ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤੰ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੬੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੁ...ਪੇ॰... ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੁਕ੍ਖੰ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥੰ ਪਨ ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ ? ''ਰੂਪੰ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੰ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ,

ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ...ਪੇ॰... ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ । ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੬੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਂ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਂ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ''ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਭਗਵਾ; ਅਞ੍ਞਾਤਂ, ਸੁਗਤਾ''ਤਿ।

''ਯਥਾ ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ; ਤਤ੍ਰ ਮੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ ਭਿਕ੍ਖੁ! ਸਾਧੁ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਆਜਾਨਾਸਿ। ਰੂਪਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਯਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਰਾਧਸੁਤ੍ਤਂ

੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਰਾਧ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸੁਰਾਧਸੁਤ੍ਤਂ

੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਸੁਰਾਧ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਸੁਰਾਧ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸੁਰਾਧੋ ਅਰਹਤਂ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਰਹਨ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਤਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਉਪਾਦਿਯਮਞ੍ਞਮਾਨਾ, ਅਥਾਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨੇ ਚ।
ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ ਚ, ਅਨਤ੍ਤਨੀਯਂ ਰਜਨੀਯਸਣ੍ਠਿਤਂ।
ਰਾਧਸੁਰਾਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੮. ਖਜ੍ਜਨੀਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੭੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ , ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ

ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ, ਯਾਵਤਾ ਭਵਗ੍ਗਂ, ਏਤੇ ਅਗ੍ਗਾ, ਏਤੇ ਸੇਟ੍ਠਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਦਿਦਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ’’ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਸੁਖਿਨੋ ਵਤ ਅਰਹਨ੍ਤੋ, ਤਣ੍ਹਾ ਤੇਸਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਮੋਹਜਾਲਂ ਪਦਾਲਿਤਂ॥

‘‘ਅਨੇਜਂ ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਤੇਸਂ ਅਨਾਵਿਲਂ।
ਲੋਕੇ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਾ ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤਾ ਅਨਾਸਵਾ॥

‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਸਤ੍ਤ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗੋਚਰਾ।
ਪਸਂਸਿਯਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਪੁਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਓਰਸਾ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੀਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ।
ਅਨੁਵਿਚਰਨ੍ਤਿ ਮਹਾਵੀਰਾ, ਪਹੀਨਭਯਭੇਰਵਾ॥

‘‘ਦਸਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਮਹਾਨਾਗਾ ਸਮਾਹਿਤਾ।
ਏਤੇ ਖੋ ਸੇਟ੍ਠਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਤਣ੍ਹਾ ਤੇਸਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਅਸੇਖਞਾਣਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਨ੍ਤਿਮੋਯਂ [ਅਨ੍ਤਿਮਸ੍ਸ (ਕ॰)] ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ।
ਯੋ ਸਾਰੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਪਚ੍ਚਯਾ॥

‘‘ਵਿਧਾਸੁ ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾ।
ਦਨ੍ਤਭੂਮਿਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਲੋਕੇ ਵਿਜਿਤਾਵਿਨੋ॥

‘‘ਉਦ੍ਧਂ ਤਿਰਿਯਂ ਅਪਾਚੀਨਂ, ਨਨ੍ਦੀ ਤੇਸਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਨਦਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸੀਹਨਾਦਂ, ਬੁਦ੍ਧਾ ਲੋਕੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ’’ਤਿ॥ ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ; ਯਦਨਤ੍ਤਾ ਤਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ’’।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਯਾਵਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ, ਯਾਵਤਾ ਭਵਗ੍ਗਂ, ਏਤੇ ਅਗ੍ਗਾ, ਏਤੇ ਸੇਟ੍ਠਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਦਿਦਂ ਅਰਹਨ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸੀਹਸੁਤ੍ਤਂ

੭੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸੀਹੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਗਰਾਜਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ; ਆਸਯਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਮ੍ਭਤਿ; ਵਿਜਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤਿ; ਸਮਨ੍ਤਾ ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ; ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਸੀਹਸ੍ਸ ਮਿਗਰਞ੍ਞੋ ਨਦਤੋ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ; ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਯਂ ਸਂਵੇਗਂ ਸਨ੍ਤਾਸਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਬਿਲਂ ਬਿਲਾਸਯਾ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਦਕਂ ਦਕਾਸਯਾ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਵਨਂ ਵਨਾਸਯਾ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ; ਆਕਾਸਂ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਭਜਨ੍ਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਗਾ ਗਾਮਨਿਗਮਰਾਜਧਾਨੀਸੁ, ਦਲ੍ਹੇਹਿ ਵਰਤ੍ਤੇਹਿ ਬਦ੍ਧਾ, ਤੇਪਿ ਤਾਨਿ ਬਨ੍ਧਨਾਨਿ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਭੀਤਾ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਂ ਚਜਮਾਨਾ [ਮੋਚਨ੍ਤਾ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਂ ਪਾਣਾਨਂ, ਏਵਂ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ, ਏਵਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’’।

‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕਵਿਦੂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ ਉਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਮਾਨੇਸੁ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਤੇਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਯਂ ਸਂਵੇਗਂ ਸਨ੍ਤਾਸਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਵ ਕਿਰ, ਭੋ, ਮਯਂ ਸਮਾਨਾ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਹਾਤਿ ਅਮਞ੍ਞਿਮ੍ਹ। ਅਦ੍ਧੁਵਾਵ ਕਿਰ, ਭੋ, ਮਯਂ ਸਮਾਨਾ ਧੁਵਮ੍ਹਾਤਿ ਅਮਞ੍ਞਿਮ੍ਹ। ਅਸਸ੍ਸਤਾਵ ਕਿਰ, ਭੋ, ਮਯਂ ਸਮਾਨਾ ਸਸ੍ਸਤਮ੍ਹਾਤਿ ਅਮਞ੍ਞਿਮ੍ਹ। ਮਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਦ੍ਧੁਵਾ ਅਸਸ੍ਸਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਮਹੇਸਕ੍ਖੋ, ਏਵਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ’’ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਯਦਾ ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਯਿ।
ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਸਤ੍ਥਾ ਅਪ੍ਪਟਿਪੁਗ੍ਗਲੋ॥

‘‘ਸਕ੍ਕਾਯਞ੍ਚ ਨਿਰੋਧਞ੍ਚ, ਸਕ੍ਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਭਵਂ।
ਅਰਿਯਞ੍ਚਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ, ਦੁਕ੍ਖੂਪਸਮਗਾਮਿਨਂ॥

‘‘ਯੇਪਿ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਦੇਵਾ, ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਯਸਸ੍ਸਿਨੋ।
ਭੀਤਾ ਸਨ੍ਤਾਸਮਾਪਾਦੁਂ, ਸੀਹਸ੍ਸੇਵਿਤਰੇ ਮਿਗਾ॥

ਅਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਕਿਰ ਭੋ ਮਯਂ।
ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤੋ ਵਾਕ੍ਯਂ, ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ’’ਤਿ॥ ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਖਜ੍ਜਨੀਯਸੁਤ੍ਤਂ

੭੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਮਾਨਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ‘ਏਵਂਰੂਪੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਮਾਨੋ ਰੂਪਂਯੇਵ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ‘ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ’ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਮਾਨੋ ਵੇਦਨਂਯੇਵ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ‘ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ’ਨ੍ਤਿ... ‘ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ

ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ... 'ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਅਹੋਸਿਂ ਅਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ – ਇਤਿ ਵਾ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਸ੍ਸਰਮਾਨੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ''।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਵਦੇਥ? ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕੇਨ ਰੁਪ੍ਪਤਿ? ਸੀਤੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਉਣ੍ਹੇਨਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਜਿਘਚ੍ਛਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਪਿਪਾਸਾਯਪਿ ਰੁਪ੍ਪਤਿ, ਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨਪਿ [... ਸਿਰਿਂਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨਪਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਰੁਪ੍ਪਤਿ। ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਂ ਵਦੇਥ? ਵੇਦਯਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਵੇਦਯਤਿ? ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਯਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਯਤਿ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਮ੍ਪਿ ਵੇਦਯਤਿ। ਵੇਦਯਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਞਂ ਵਦੇਥ? ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ? ਨੀਲਮ੍ਪਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਪੀਤਕਮ੍ਪਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਲੋਹਿਤਕਮ੍ਪਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਓਦਾਤਮ੍ਪਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵਦੇਥ? ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ? ਰੂਪਂ ਰੂਪਤ੍ਤਾਯ [ਰੂਪਤ੍ਥਾਯ (ਕ॰)] ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਵੇਦਨਂ ਵੇਦਨਤ੍ਤਾਯ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਞ੍ਞਂ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਾਯ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਾਯ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਤ੍ਤਾਯ ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਦੇਥ? ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਵਿਜਾਨਾਤਿ? ਅਮ੍ਬਿਲਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਤਿਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਕਟੁਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਮਧੁਰਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਲੋਣਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਲੋਣਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ ; ਅਨਾਗਤਂ ਰੂਪਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

'''ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਵੇਦਨਾਯ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਵੇਦਨਾਯ ਖਜ੍ਜਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ; ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਵੇਦਨਾਯ ਖਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਖਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤੀਤਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਵੇਦਨਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

'''ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਖਜ੍ਜਾਮਿ...ਪੇ॰... ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਜ੍ਜਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਜ੍ਜਾਮੀਤਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ

; ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਖਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤੀਤੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

'''ਅਹਂ ਖੋ ਏਤਰਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖਜ੍ਜਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ; ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਅਤੀਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ; ਅਨਾਗਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ''।

''ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਨੋ ਆਚਿਨਾਤਿ; ਪਜਹਤਿ [ਨੋ (ਸੀ॰)], ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ; ਵਿਸਿਨੇਤਿ [ਨੋ (ਸੀ॰)], ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ; ਵਿਧੂਪੇਤਿ [ਨੋ (ਸੀ॰)], ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਨੋ ਆਚਿਨਾਤਿ? ਰੂਪਂ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਨੋ ਆਚਿਨਾਤਿ; ਵੇਦਨਂ ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਨੋ ਆਚਿਨਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ? ਰੂਪਂ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਵਿਸਿਨੇਤਿ, ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ? ਰੂਪਂ ਵਿਸਿਨੇਤਿ, ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਸਿਨੇਤਿ, ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਵਿਧੂਪੇਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ? ਰੂਪਂ ਵਿਧੂਪੇਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਧੂਪੇਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇਵਾਚਿਨਾਤਿ ਨ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਅਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਨੇਵ ਪਜਹਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਨੇਵ ਵਿਸਿਨੇਤਿ ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ, ਵਿਸਿਨੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਨੇਵ ਵਿਧੂਪੇਤਿ ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ। ਵਿਧੂਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਕਿਞ੍ਚ ਨੇਵਾਚਿਨਾਤਿ ਨ ਅਪਚਿਨਾਤਿ? ਅਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਰੂਪਂ ਨੇਵਾਚਿਨਾਤਿ ਨ ਅਪਚਿਨਾਤਿ; ਅਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨੇਵਾਚਿਨਾਤਿ ਨ ਅਪਚਿਨਾਤਿ। ਅਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਕਿਞ੍ਚ ਨੇਵ ਪਜਹਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ? ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਰੂਪਂ ਨੇਵ ਪਜਹਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ; ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ...

ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨੇਵ ਪਜਹਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ। ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨੇਵ ਵਿਸਿਨੇਤਿ ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ? ਵਿਸਿਨੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਰੂਪੰ ਨੇਵ ਵਿਸਿਨੇਤਿ ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ; ਵਿਸਿਨੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨੇਵ ਵਿਸਿਨੇਤਿ ਨ ਉਸ੍ਸਿਨੇਤਿ। ਵਿਸਿਨੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨੇਵ ਵਿਧੂਪੇਤਿ ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ? ਵਿਧੂਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਰੂਪੰ ਨੇਵ ਵਿਧੂਪੇਤਿ ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ; ਵਿਧੂਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨੇਵ ਵਿਧੂਪੇਤਿ ਨ ਸਨ੍ਧੂਪੇਤਿ। ਵਿਧੂਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਏਵੰਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਸਇਨ੍ਦਾ ਦੇਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ ਸਪਜਾਪਤਿਕਾ ਆਰਕਾਵ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ –

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮ, ਯਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਯਸੀ''ਤਿ॥ ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਪਿਣ੍ਡੋਲ੍ਯਸੁਤ੍ਤੰ

੮੦. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪਕਰਣੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਮਹਾਵਨੰ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ। ਮਹਾਵਨੰ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਬੇਲੁਵਲਟ੍ਠਿਕਾਯ ਮੂਲੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰੰ ਨਿਸੀਦਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਤੋ ਰਹੋਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਮਯਾ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਪਬਾਲ੍ਹੋ। ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ। ਤੇਸੰ ਮਮੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਵਚ੍ਛਸ੍ਸ ਤਰੁਣਸ੍ਸ ਮਾਤਰੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ, ਏਵਮੇਵ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ ਤੇਸੰ ਮਮੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬੀਜਾਨੰ ਤਰੁਣਾਨੰ ਉਦਕੰ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ, ਏਵਮੇਵ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਤੇਸੰ ਮਮੰ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਯਥੇਵ ਮਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਏਵਮੇਵ ਏਤਰਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ – ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੰ [ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਿਤੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਵਾ ਬਾਹੰ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ ਪਸਾਰਿਤੰ ਵਾ ਬਾਹੰ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਏਵਮੇਵ – ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪੁਰਤੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਏਕੰਸੰ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿੰ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਵਮੇਤੰ, ਭਗਵਾ; ਏਵਮੇਤੰ, ਸੁਗਤ ! ਭਗਵਤੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਪਬਾਲ੍ਹੋ। ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ। ਤੇਸੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਵਚ੍ਛਸ੍ਸ ਤਰੁਣਸ੍ਸ ਮਾਤਰੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ, ਏਵਮੇਵ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ ਤੇਸੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬੀਜਾਨੰ ਤਰੁਣਾਨੰ ਉਦਕੰ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨੰ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ, ਏਵਮੇਵ ਸਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਵਾ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਅਧੁਨਾਗਤਾ ਇਮੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੰ, ਤੇਸੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ; ਅਭਿਵਦਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ। ਯਥੇਵ ਭਗਵਤਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ, ਏਵਮੇਵ ਏਤਰਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਭਗਵਤੋ ਅਧਿਵਾਸਨੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਥਾਰੂਪਂ ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਸਿ [ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਯਿ (ਪੀ॰), ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ (ਕ॰)] ਯਥਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ (ਏਕਦ੍ਵੀਹਿਕਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜਮਾਨਰੂਪਾ ਯੇਨਾਹਂ [ਯੇਨ ਭਗਵਾ (?)] ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯੁਂ। ਤੇਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ) [( ) ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ] ਏਕਦ੍ਵੀਹਿਕਾਯ ਸਾਰਜ੍ਜਮਾਨਰੂਪਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਅਨ੍ਤਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜੀਵਿਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਿਣ੍ਡੋਲ੍ਯਂ। ਅਭਿਸਾਪੋਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਪਿਣ੍ਡੋਲੋ ਵਿਚਰਸਿ ਪਤ੍ਤਪਾਣੀਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਏਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਵਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ; ਨੇਵ ਰਾਜਾਭਿਨੀਤਾ, ਨ ਚੋਰਾਭਿਨੀਤਾ, ਨ ਇਣਟ੍ਟਾ, ਨ ਭਯਟ੍ਟਾ, ਨ ਆਜੀਵਿਕਾਪਕਤਾ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਓਤਿਣ੍ਣਾਮ੍ਹ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿਣ੍ਣਾ ਦੁਕ੍ਖਪਰੇਤਾ ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥਾਤਿ।

''ਏਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਚਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਚ ਹੋਤਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਲੁ ਕਾਮੇਸੁ ਤਿਬ੍ਬਸਾਰਾਗੋ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪਦੁਟ੍ਠਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਛਵਾਲਾਤਂ ਉਭਤੋਪਦਿਤ੍ਤਂ ਮਜ੍ਝੇ ਗੂਥਗਤਂ, ਨੇਵ ਗਾਮੇ ਕਟ੍ਠਤ੍ਥਂ ਫਰਤਿ, ਨਾਰਞ੍ਞੇ ਕਟ੍ਠਤ੍ਥਂ ਫਰਤਿ। ਤਥੂਪਮਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਦਾਮਿ ਗਿਹਿਭੋਗਾ ਚ ਪਰਿਹੀਨੋ, ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕਾ – ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਇਮੇ ਚ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਯੋ ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕਾ ਕ੍ਵ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ? ਚਤੂਸੁ ਵਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਸਮਾਧਿਂ ਭਾਵਯਤੋ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਮੇਵ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਭਾਵੇਤੁਂ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧਿ ਭਾਵਿਤੋ ਬਹੁਲੀਕਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ।

''ਦ੍ਵੇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ – ਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਚ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਤਿ ਪਟਿਸਞ੍ਚਿਕ੍ਖਤਿ – 'ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਮਹਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਨ ਵਜ੍ਜਵਾ ਅਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ? ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਯਮਹਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਨ ਵਜ੍ਜਵਾ ਅਸ੍ਸਂ। ਅਹਞ੍ਹਿ ਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯੇਯ੍ਯਂ ਵੇਦਨਞ੍ਞੇਵ... ਸਞ੍ਞਞ੍ਞੇਵ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਞੇਵ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਯੇਯ੍ਯਂ। ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਸ੍ਸ [ਅਯਂ (ਕ॰)] ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ; ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਅਸ੍ਸਾ''' ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਪਾਲਿਲੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੮੧. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਕੋਸਮ੍ਬਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਾਮਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਏਕੋ ਅਦੁਤਿਯੋ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਸਾਵੁਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਾ ਸਾਮਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਏਕੋ ਅਦੁਤਿਯੋ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਯਸ੍ਮਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਯੇ ਭਗਵਾ ਸਾਮਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਏਕੋ ਅਦੁਤਿਯੋ ਚਾਰਿਕਂ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਏਕੋਵ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵਿਹਰਿਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ; ਨ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕੇਨਚਿ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਮਾਨੋ ਯੇਨ ਪਾਲਿਲੇਯ੍ਯਕਂ [ਪਾਰਿਲੇਯ੍ਯਕਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਤਦਵਸਰਿ। ਤਤ੍ਰ ਸੁਦਂ ਭਗਵਾ ਪਾਲਿਲੇਯ੍ਯਕੇ ਵਿਹਰਤਿ ਭਦ੍ਦਸਾਲਮੂਲੇ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਚਿਰਸ੍ਸੁਤਾ ਖੋ ਨੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮੀ ਕਥਾ; ਇਚ੍ਛਾਮ ਮਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਸੋਤੁ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਪਾਲਿਲੇਯ੍ਯਕਂ ਭਦ੍ਦਸਾਲਮੂਲਂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਿਯਾ ਕਥਾਯ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਸਮਾਦਪੇਸਿ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਸਿ ਸਮ੍ਪਹਂਸੇਸਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤਾ ਸਤ੍ਤਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ; ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤੋ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਏਵਂ ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਵਿਚਯਸੋ ਦੇਸਿਤੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਅਥ ਚ ਪਨਿਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – 'ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤੀ'''ਤਿ?

''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ । ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ... ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ... ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ... ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ... ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ... ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ... ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ ... ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ... ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ... ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ...ਪੇ॰... ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵੇਦਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵੇਦਨਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਞ੍ਞਂ... ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਾਰਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ...ਪੇ॰... ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ... ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ... ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ... ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਂ ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ; ਨਾਪਿ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ। ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ ਨਾਭਵਿਸ੍ਸਂ ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ

ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ…ਪੇ॰… ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ।

''ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਂ… ਨ ਸਞ੍ਞਂ… ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ… ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ… ਪੇ॰… ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨਾਪਿ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ; ਨਾਪਿ ਏਵਂਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ ਨਾਭਵਿਸ੍ਸਂ ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਕਙ੍ਖੀ ਹੋਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੀ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ। ਯਾ ਖੋ ਪਨ ਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਙ੍ਖਿਤਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤਾ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਤਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਿਂਨਿਦਾਨੋ ਕਿਂਸਮੁਦਯੋ ਕਿਂਜਾਤਿਕੋ ਕਿਂਪਭਵੋ? ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੇਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਯਿਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ; ਤਤੋਜੋ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸੋਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਂ

੮੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਰਾਮੇ ਮਿਗਾਰਮਾਤੁਪਾਸਾਦੇ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਪੁਣ੍ਣਾਯ ਪੁਣ੍ਣਮਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਅਜ੍ਝੋਕਾਸੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਏਕਂਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨਞ੍ਜਲਿਂ ਪਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ [ਕਞ੍ਚਿਦੇਵ (?)] ਦੇਸਂ, ਸਚੇ ਮੇ ਭਗਵਾ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਯਾ''ਤਿ? ''ਤੇਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛ ਯਦਾਕਙ੍ਖਸੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਕੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਇਮੇ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ।

''ਇਮੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ; ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

''ਇਮੇ ਖੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਿਂਮੂਲਕਾ''ਤਿ? ''ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਾ''ਤਿ…ਪੇ॰… ਤਞ੍ਞੇਵ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਦਾਨਂ ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ? ''ਨ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਞ੍ਞੇਵ ਉਪਾਦਾਨਂ ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਪਞ੍ਚਹਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਅਪਿ ਚ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

''ਸਿਯਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵੇਮਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ? ''ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਭਗਵਾ ਅਵੋਚ – ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਏਵਂਰੂਪੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਵੇਦਨੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਞ੍ਞੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਏਵਂਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨਂ , ਏਵਂਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਸਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮਦ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਯਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵੇਮਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ? ''ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ…ਪੇ॰… ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕਿੱਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ; ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ; ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ; ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ; ਕੋ ਹੇਤੁ ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਹੇਤੁ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਫਸ੍ਸੋ ਹੇਤੁ , ਫਸ੍ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਨਾਮਰੂਪਂ ਹੇਤੁ, ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕਥਂ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ , ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ; ਕੋ ਵੇਦਨਾਯ... ਕੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਕੋ ਆਦੀਨਵੋ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ – ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਯਂ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਯਂ ਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚ... ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ – ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ। ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ – ਅਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ। ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ – ਇਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉੱਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਅਪੁਚ੍ਛਿ –

‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ, ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿੱਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅੱਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ

ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਂ ਚੇਤਸੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ – ''ਇਤਿ ਕਿਰ ਭੋ ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਅਨਤ੍ਤਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਥਮਤ੍ਤਾਨਂ [ਕਤਮਤ੍ਤਾਨਂ (ਪੀ॰), ਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚੇਤਸਾ ਚੇਤੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਮਞ੍ਞਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

''ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਤਣ੍ਹਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇਨ ਚੇਤਸਾ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਂ ਅਤਿਧਾਵਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ। ਇਤਿ ਕਿਰ, ਭੋ, ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਅਨਤ੍ਤਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਥਮਤ੍ਤਾਨਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ? ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨੀਤਾ ਖੋ ਮੇ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

''ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ ਤਞ੍ਞੇਵ ਸਿਯਂ, ਅਧਿਵਚਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਨਾ।
ਸਕ੍ਕਾਯੇਨ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਸ੍ਸਾਦਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇਨ ਚ।
ਏਤੇ ਦਸਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਹੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਚ੍ਛਾਯਾ''ਤਿ॥ ਦਸਮਂ।

ਖਜ੍ਜਨੀਯਵਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਦ੍ਵੇ ਸਮੁਦਯਾ, ਅਰਹਨ੍ਤੇਹਿ ਅਪਰੇ ਦ੍ਵੇ।
ਸੀਹੋ ਖਜ੍ਜਨੀ ਪਿਣ੍ਡੋਲ੍ਯਂ, ਪਾਲਿਲੇਯ੍ਯੇਨ ਪੁਣ੍ਣਮਾਤਿ॥

੯. ਥੇਰਵਗ੍ਗੋ

੧. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੮੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ। ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਾਮ, ਆਵੁਸੋ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤੋ [ਮਨ੍ਤਾਨਿਪੁਤ੍ਤੋ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨਵਕਾਨਂ ਸਤਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਅਮ੍ਹੇ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਤਿ – 'ਉਪਾਦਾਯ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ। ਕਿਞ੍ਚ

ਉਪਾਦਾਯ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ? ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ’’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਇਤ੍ਥੀ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਦਹਰੋ ਯੁਵਾ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਆਦਾਸੇ ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ ਅਚ੍ਛੇ ਵਾ ਉਦਕਪਤ੍ਤੇ ਸਕਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਯ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ‘ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’’ਤਿ? ‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਆਵੁਸੋ’। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’ਤਿ? ‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਆਵੁਸੋ’। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਆਵੁਸੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨਵਕਾਨਂ ਸਤਂ ਬਹੂਪਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਅਮ੍ਹੇ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੋ ਅਭਿਸਮਿਤੋਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਤਿਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੮੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਿਤੁਚ੍ਛਾਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਮਾਰੋਚੇਤਿ – ‘‘ਅਪਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਵਿਯ ਕਾਯੋ; ਦਿਸਾਪਿ ਮੇ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ; ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਂ ਨ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ; ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ [ਥੀਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ; ਹੋਤਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਿਤੁਚ੍ਛਾਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਮਾਰੋਚੇਤਿ – ‘ਅਪਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਵਿਯ ਕਾਯੋ; ਦਿਸਾਪਿ ਮੇ ਨ ਪਕ੍ਖਾਯਨ੍ਤਿ; ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਂ ਨ ਪਟਿਭਨ੍ਤਿ; ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਅਨਭਿਰਤੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਾਮਿ; ਹੋਤਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਤਿਸ੍ਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਮਨ੍ਤੇਹੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਤਿਸ੍ਸਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਤਿਸ੍ਸ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਤਿਸ੍ਸਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤ੍ਵਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਏਵਮਾਰੋਚੇਸਿ – ‘ਅਪਿ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਮਧੁਰਕਜਾਤੋ ਵਿਯ ਕਾਯੋ...ਪੇ॰... ਹੋਤਿ ਚ ਮੇ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਤਿਸ੍ਸ, ਰੂਪੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਤਿਸ੍ਸ! ਏਵਞ੍ਹੇਤਂ, ਤਿਸ੍ਸ, ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਤਂ ਰੂਪੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ... ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਤਿਸ੍ਸ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਤਿਸ੍ਸ, ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਤਿਸ੍ਸ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਤਿਸ੍ਸ, ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਤਿਸ੍ਸ, ਰੂਪੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਤਿਸ੍ਸ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਤਿਸ੍ਸ, ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਰੂਪੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ... ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪੇਮਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਸ੍ਸ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਞ੍ਞਥਾਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਤਿਸ੍ਸ! ਏਵਞ੍ਹੇਤੰ, ਤਿਸ੍ਸ, ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਗਤਰਾਗਸ੍ਸ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਤਿਸ੍ਸ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਤਿਸ੍ਸ, ਦ੍ਵੇ ਪੁਰਿਸਾ – ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ, ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ। ਤਮੇਨੰ ਸੋ ਅਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁੰ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੰ ਪੁਰਿਸੰ ਮਗ੍ਗੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ‘ਏਹਿ, ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਅਯੰ ਮਗ੍ਗੋ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਦ੍ਵੇਧਾਪਥੰ, ਤਤ੍ਥ ਵਾਮੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਗਣ੍ਹਾਹਿ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਤਿਬ੍ਬੰ ਵਨਸਣ੍ਡੰ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਮਹਨ੍ਤੰ ਨਿਨ੍ਨੰ ਪਲ੍ਲਲੰ । ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਸੋਬ੍ਭੰ ਪਪਾਤੰ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਚ੍ਛ। ਤੇਨ ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਸਮੰ ਭੂਮਿਭਾਗੰ ਰਮਣੀਯ’’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਉਪਮਾ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯੰ, ਤਿਸ੍ਸ, ਕਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਯ। ਅਯੰ ਚੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ‘ਪੁਰਿਸੋ ਅਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ‘ਪੁਰਿਸੋ ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। ‘ਦ੍ਵੇਧਾਪਥੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ । ‘ਵਾਮੋ ਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸੇਤੰ ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ। ‘ਦਕ੍ਖਿਣੋ ਮਗ੍ਗੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਅਰਿਯਸ੍ਸੇਤੰ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨੰ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ। ‘ਤਿਬ੍ਬੋ ਵਨਸਣ੍ਡੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ‘ਮਹਨ੍ਤੰ ਨਿਨ੍ਨੰ ਪਲ੍ਲਲ’ਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਕਾਮਾਨਮੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ‘ਸੋਬ੍ਭੋ ਪਪਾਤੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਕੋਧੂਪਾਯਾਸਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ‘ਸਮੋ ਭੂਮਿਭਾਗੋ ਰਮਣੀਯੋ’ਤਿ ਖੋ, ਤਿਸ੍ਸ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਅਭਿਰਮ, ਤਿਸ੍ਸ, ਅਭਿਰਮ, ਤਿਸ੍ਸ! ਅਹਮੋਵਾਦੇਨ ਅਹਮਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਅਹਮਨੁਸਾਸਨਿਯਾ’’ਤਿ [ਅਹਮਾਮਿਸਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਮਮੋਵਾਦੇਨ ਮਮਾਨੁਸਾਸਨਿਯਾਤਿ (ਕ॰)]।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤੰ ਅਭਿਨਨ੍ਦੀਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਯਮਕਸੁਤ੍ਤੰ

੮੫. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਯਮਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਰੂਪੰ ਪਾਪਕੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ – ‘‘ਤਥਾਹੰ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸਿਤੰ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ

ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ।

ਅਸ੍ਸੋਸੁਂ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਮਕਸ੍ਸ ਕਿਰ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ – ''ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਯਮਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਯਮਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਯਮਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ –

''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ – 'ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ – 'ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

''ਮਾ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਏਵਂ ਅਵਚ, ਮਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿ। ਨ ਹਿ ਸਾਧੁ ਭਗਵਤੋ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਨਂ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਯਮਕੋ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਤਥੇਵ ਤਂ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਥਾਮਸਾ ਪਰਾਮਾਸਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਵੋਹਰਤਿ – ''ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ।

ਯਤੋ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂਸੁ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਯਮਕਂ ਏਤਸ੍ਮਾ ਪਾਪਕਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾ ਵਿਵੇਚੇਤੁਂ, ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਯਮਕਸ੍ਸ ਨਾਮ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ – 'ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ। ਸਾਧਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਯੇਨ ਯਮਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਯਮਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਯਮਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਯਮਕਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸਚ੍ਚਂ ਕਿਰ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ – 'ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਏਵਂ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਆਵੁਸੋ''। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਰੂਪਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ'' ... ''ਵੇਦਨਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''... ''ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਵੇਦਨਾਯ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ

ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਰੂਪਂ... ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਅਯਂ ਸੋ ਅਰੂਪੀ... ਅਵੇਦਨੋ... ਅਸਞ੍ਞੀ... ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ... ਅਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ [ਤਥਤੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਮਾਨੇ [ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨੇ (?)], ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤੇ ਤਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ – 'ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ?

''ਅਹੁ ਖੋ ਮੇ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ; ਇਦਞ੍ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਞ੍ਚੇਵ ਪਾਪਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਪਹੀਨਂ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਮੇ ਅਭਿਸਮਿਤੋ''ਤਿ।

''ਸਚੇ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਕਿਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ? ''ਸਚੇ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਕਿਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ – 'ਰੂਪਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਤਦਤ੍ਥਙ੍ਗਤਂ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ; ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਤਦਤ੍ਥਙ੍ਗਤ'ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ! ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਯਮਕ, ਉਪਮਂ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਞਾਣਾਯ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ; ਸੋ ਚ ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸ ਕੋਚਿਦੇਵ ਪੁਰਿਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਨਤ੍ਥਕਾਮੋ ਅਹਿਤਕਾਮੋ ਅਯੋਗਕ੍ਖੇਮਕਾਮੋ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਤੁਕਾਮੋ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਅਯਂ ਖੋ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਅਡ੍ਢੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਮਹਾਭੋਗੋ; ਸੋ ਚ ਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਨਾਯਂ [ਨ ਹਾਯਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸੁਕਰੋ ਪਸਯ੍ਹ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਤੁਂ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਅਨੁਪਖਜ੍ਜ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਗਹਪਤਿਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਉਪਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਂ ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸੋ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਉਪਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯੀ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤੀ ਕਿਂਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵੀ ਮਨਾਪਚਾਰੀ ਪਿਯਵਾਦੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤਤੋਪਿ ਨਂ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯ [ਦਹੇਯ੍ਯ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)]; ਸੁਹਜ੍ਜਤੋਪਿ ਨਂ ਸਦ੍ਦਹੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਾਸਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਯਦਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਏਵਮਸ੍ਸ – 'ਸਂਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਖੋ ਮ੍ਯਾਯਂ ਗਹਪਤਿ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤੋ ਵਾ'ਤਿ, ਅਥ ਨਂ ਰਹੋਗਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਵੁਸੋ ਯਮਕ, ਯਦਾ ਹਿ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਮੁਂ ਗਹਪਤਿਂ ਵਾ ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਆਹ – 'ਉਪਟ੍ਠਹੇਯ੍ਯਂ ਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ, ਤਦਾਪਿ ਸੋ ਵਧਕੋਵ। ਵਧਕਞ੍ਚ ਪਨ ਸਨ੍ਤਂ ਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿ – 'ਵਧਕੋ ਮੇ'ਤਿ। ਯਦਾਪਿ ਸੋ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯੀ ਪਚ੍ਛਾਨਿਪਾਤੀ ਕਿਂਕਾਰਪਟਿਸ੍ਸਾਵੀ ਮਨਾਪਚਾਰੀ ਪਿਯਵਾਦੀ, ਤਦਾਪਿ ਸੋ ਵਧਕੋਵ। ਵਧਕਞ੍ਚ ਪਨ ਸਨ੍ਤਂ ਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿ – 'ਵਧਕੋ ਮੇ'ਤਿ। ਯਦਾਪਿ ਨਂ ਰਹੋਗਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਤਿ, ਤਦਾਪਿ ਸੋ ਵਧਕੋਵ। ਵਧਕਞ੍ਚ ਪਨ ਸਨ੍ਤਂ ਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿ – 'ਵਧਕੋ ਮੇ'''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ''।

''ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵੇਦਨਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਞ੍ਞਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਦੁਕ੍ਖਂ ਰੂਪਂ 'ਦੁਕ੍ਖਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ... ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਅਨਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ 'ਅਨਤ੍ਤਾ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਂ... ਅਨਤ੍ਤਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਅਨਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਅਨਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਨਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਸਙ੍ਖਤਂ ਰੂਪਂ 'ਸਙ੍ਖਤਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਙ੍ਖਤਂ ਵੇਦਨਂ... ਸਙ੍ਖਤਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਙ੍ਖਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਸਙ੍ਖਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਵਧਕਂ ਰੂਪਂ 'ਵਧਕਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵਧਕਂ ਵੇਦਨਂ 'ਵਧਕਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ... ਵਧਕਂ ਸਞ੍ਞਂ 'ਵਧਕਾ ਸਞ੍ਞਾ'ਤਿ... ਵਧਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਵਧਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵਧਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਵਧਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਸੋ ਰੂਪਂ ਉਪੇਤਿ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ 'ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ'ਤਿ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪੇਤਿ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ 'ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਪੇਤਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

''ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ।

''ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵੇਦਨਂ ... ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ... ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਦੁਕ੍ਖਂ ਰੂਪਂ 'ਦੁਕ੍ਖਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ... ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਅਨਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ 'ਅਨਤ੍ਤਾ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਨਂ... ਅਨਤ੍ਤਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਅਨਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਅਨਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਨਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

''ਸਙ੍ਖਤਂ ਰੂਪਂ 'ਸਙ੍ਖਤਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਙ੍ਖਤਂ ਵੇਦਨਂ... ਸਙ੍ਖਤਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਙ੍ਖਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਸਙ੍ਖਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਵਧਕਂ ਰੂਪਂ ‘ਵਧਕਂ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵਧਕਂ ਵੇਦਨਂ... ਵਧਕਂ ਸਞ੍ਞਂ... ਵਧਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ‘‘ਵਧਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵਧਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਵਧਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੋ ਰੂਪਂ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਨਾਧਿਟ੍ਠਾਤਿ – ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ’ਤਿ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਉਪੇਤਿ, ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਨਾਧਿਟ੍ਠਾਤਿ – ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸਿਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨੁਪੇਤਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਹੋਤਿ ਯੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਤਾਦਿਸਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਓਵਾਦਕਾ ਅਨੁਸਾਸਕਾ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਨੁਰਾਧਸੁਤ੍ਤਂ

੮੬. ਏਵਂ ਮੇ ਸੁਤਂ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਮਹਾਵਨੇ ਕੂਟਾਗਾਰਸਾਲਾਯਂ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਅਨੁਰਾਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਂਸੁ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰਾਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰਾਧ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ?

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯੋ ਸੋ ਆਵੁਸੋ ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ, ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰਾਧਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘‘ਸੋ ਚਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਥੇਰੋ ਵਾ ਪਨ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਨੁਰਾਧਂ ਨਵਵਾਦੇਨ ਚ ਬਾਲਵਾਦੇਨ ਚ ਅਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੁਰਾਧਸ੍ਸ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਸੁ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਸੁ ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘‘ਸਚੇ ਖੋ ਮਂ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ। ਕਥਂ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਨੁ ਖ੍ਵਾਹਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯਂ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਠਾਨਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ?

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਰਞ੍ਞਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਯੇਨਾਹਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ ...ਪੇ॰... ਮਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ ਅਨੁਰਾਧ, ਤਥਾਗਤੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪਤ੍ਤਿਪਤ੍ਤੋ ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ... ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ’’’ਤਿ?

ਏਵੰ ਵੁੱਤਾਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇ ਏਤਦਵੋਚੰ – ''ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤੋ ਉੱਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੱਤਿਪੱਤੋ, ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'ਤਿ ਵਾਤਿ। ਏਵੰ ਵੁੱਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਮੰ ਏਤਦਵੋਚੁੰ – 'ਸੋ ਚਾਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਥੇਰੋ ਵਾ ਪਨ ਬਾਲੋ ਅਬ੍ਯੱਤੋ'ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਮੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਨਵਵਾਦੇਨ ਬਾਲਵਾਦੇਨ ਚ ਅਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪੱਕਮਿੰਸੁ''।

''ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚਿਰਪੱਕਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯੇਸੁ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੇਸੁ ਏਤਦਹੋਸਿ – 'ਸਚੇ ਖੋ ਮੰ ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਉੱਤਰਿੰ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ। ਕਥੰ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਨੁ ਖ੍ਵਾਹੰ ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨੰ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾਨੰ ਵੁੱਤਵਾਦੀ ਚੇਵ ਭਗਵਤੋ ਅਸ੍ਸੰ, ਨ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭੂਤੇਨ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯੰ, ਧੰਮਸ੍ਸ ਚਾਨੁਧੰਮੰ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯੰ, ਨ ਚ ਕੋਚਿ ਸਹਧੰਮਿਕੋ ਵਾਦਾਨੁਵਾਦੋ ਗਾਰਯ੍ਹੰ ਠਾਨੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ'''ਤਿ?

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪੰ ਨਿੱਚੰ ਵਾ ਅਨਿੱਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿੱਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿੱਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿੱਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧੰਮੰ ਕੱਲੰ ਨੁ ਤੰ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁੰ – 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅੱਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿੱਚੰ ਵਾ ਅਨਿੱਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿੱਚੰ ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇੱਥੱਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ''।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪੰ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ... ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਰੂਪੰ... ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਨੁਰਾਧ, ਅਯੰ ਸੋ ਅਰੂਪੀ ਅਵੇਦਨੋ ਅਸਞ੍ਞੀ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣੋ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਏੱਥ ਚ ਤੇ, ਅਨੁਰਾਧ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧੰਮੇ ਸੱਚਤੋ ਥੇਤਤੋ ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਮਾਨੇ ਕੱਲੰ ਨੁ ਤੇ ਤੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ – 'ਯੋ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਥਾਗਤੋ ਉੱਤਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੁਰਿਸੋ ਪਰਮਪੱਤਿਪੱਤੋ ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਯਮਾਨੋ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ – ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਅਨੁਰਾਧ! ਪੁਬ੍ਬੇ ਚਾਹੰ, ਅਨੁਰਾਧ, ਏਤਰਹਿ ਚ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਪੇਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰੋਧ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁੱਥੰ।

੫. ਵੱਕਲਿਸੁੱਤੰ

੮੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵੱਕਲਿ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਨਿਵੇਸਨੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵੱਕਲਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ,

ਆਵੁਸੋ, ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਥ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਥ – 'ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ, ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਥ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਵਕ੍ਕਲਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ; ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ, ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਪਨ ਵਦੇਤਿ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਯੇਨ ਵਕ੍ਕਲਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ; ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਭਗਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ [ਸਮਞ੍ਚੋਸਿ (ਸੀ॰), ਸਮਞ੍ਚੋਪਿ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਸਂ + ਧੁ + ਈ = ਸਮਧੋਸਿ]। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਲਂ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਸਨ੍ਤਿਮਾਨਿ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ; ਤਤ੍ਥਾਹਂ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ? ''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ, ਨ ਯਾਪਨੀਯਂ; ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ; ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਅਨਪ੍ਪਕੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ ਤਂ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਨ ਉਪਵਦਤੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤੀ''ਤਿ। ''ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤਂ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵਦਤਿ; ਅਥ ਕਿਞ੍ਚ ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਕੋ ਚ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ? ''ਚਿਰਪਟਿਕਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਕਾਮੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਤਾਵਤਿਕਾ ਬਲਮਤ੍ਤਾ, ਯਾਵਤਾਹਂ [ਯਾਹਂ (ਸੀ॰), ਯਾਯਾਹਂ (ਪੀ॰)] ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਅਲਂ , ਵਕ੍ਕਲਿ, ਕਿਂ ਤੇ ਇਮਿਨਾ ਪੂਤਿਕਾਯੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ? ਯੋ ਖੋ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੋ ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਯੋ ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਧਮ੍ਮਞ੍ਹਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਮਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਇਮਿਨਾ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਯੇਨ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਤੇਨ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਮਞ੍ਚਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਇਸਿਗਿਲਿਪਸ੍ਸਂ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਥ। ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਮਾਦਿਸੋ ਅਨ੍ਤਰਘਰੇ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਮਞ੍ਚਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਇਸਿਗਿਲਿਪਸ੍ਸਂ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਞ੍ਚ ਦਿਵਾਵਸੇਸਂ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਾਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਦ੍ਵੇ ਦੇਵਤਾਯੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ... ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ ਏਕਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤੇਤੀ''ਤਿ।

ਅਪਰਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸੋ ਹਿ ਨੂਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚੁਂ ਤਾ ਦੇਵਤਾਯੋ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿਂਸੁ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇਨ ਵਕ੍ਕਲਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਥ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਂ ਵਦੇਥ –

'''ਸੁਣਾਵੁਸੋ ਤ੍ਵਂ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਦੇਵਤਾਨਂ। ਇਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਦ੍ਵੇ ਦੇਵਤਾਯੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ ਕੇਵਲਕਪ੍ਪਂ ਗਿਜ੍ਝਕੂਟਂ ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਕਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤੇਤੀਤਿ। ਅਪਰਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ਸੋ ਹਿ ਨੂਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਭਗਵਾ ਚ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਵਕ੍ਕਲਿ, ਏਵਮਾਹ – ਮਾ ਭਾਯਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ; ਮਾ ਭਾਯਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ! ਅਪਾਪਕਂ ਤੇ ਮਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ'''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਸੁਣਾਵੁਸੋ ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਦੇਵਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਮਞ੍ਚਕਾ ਓਰੋਪੇਥ। ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਮਾਦਿਸੋ ਉਚ੍ਚੇ ਆਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ! ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵਕ੍ਕਲਿਂ ਮਞ੍ਚਕਾ ਓਰੋਪੇਸੁਂ। ''ਇਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਦ੍ਵੇ ਦੇਵਤਾਯੋ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਏਕਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤੇਤੀ'ਤਿ। ਅਪਰਾ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – 'ਸੋ ਹਿ ਨੂਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਭਗਵਾ ਚ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਵਕ੍ਕਲਿ, ਏਵਮਾਹ – 'ਮਾ ਭਾਯਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ; ਮਾ ਭਾਯਿ, ਵਕ੍ਕਲਿ! ਅਪਾਪਕਂ ਤੇ ਮਰਣਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਾਪਿਕਾ ਕਾਲਕਿਰਿਯਾ'''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਾਵੁਸੋ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਥ – 'ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਥ – 'ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ । ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮੀ'''ਤਿ। ''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਵਕ੍ਕਲਿ ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰੇਸਿ।

ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਵਕ੍ਕਲਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ; ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ; ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਤਿ – 'ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਤਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨ ਕਙ੍ਖਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਿ। ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਰਾਗੋ ਵਾ ਪੇਮਂ ਵਾਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮੀ'''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਆਯਾਮ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਯੇਨ ਇਸਿਗਿਲਿਪਸ੍ਸਂ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮ; ਯਤ੍ਥ ਵ਼ਕ੍ਕਲਿਨਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਤ੍ਥਮਾਹਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵ਼ਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੇਨ ਇਸਿਗਿਲਿਪਸ੍ਸਂ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਵ਼ਕ੍ਕਲਿਂ ਦੂਰਤੋਵ਼ ਮਞ੍ਚਕੇ ਵ਼ਿਵ਼ਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਸੇਮਾਨਂ।

ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਧੂਮਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਤਿਮਿਰਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛਤੇਵ਼ ਪੁਰਿਮਂ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਤ੍ਤਰਂ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਦ੍ਧਂ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਧੋ ਦਿਸਂ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨੁਦਿਸਂ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਸ੍ਸਥ ਨੋ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਏਤਂ ਧੂਮਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਤਿਮਿਰਾਯਿਤਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛਤੇਵ਼ ਪੁਰਿਮਂ ਦਿਸਂ...ਪੇ॰... ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਨੁਦਿਸ''ਨ੍ਤਿ। ''ਏਵ਼ਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਸੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਵ਼ਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮਨ੍ਵ਼ੇਸਤਿ [ਸਮਨ੍ਨੇਸਤਿ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਪੀ॰)] – 'ਕਤ੍ਥ ਵ਼ਕ੍ਕਲਿਸ੍ਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤ'ਨ੍ਤਿ? ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਵ਼ਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵ਼ਕ੍ਕਲਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਅਸ੍ਸਜਿਸੁਤ੍ਤਂ

੮੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵ਼ਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵ਼ਿਹਰਤਿ ਵ਼ੇਲ਼ੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵ਼ਾਪੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਜਿ ਕਸ੍ਸਪਕਾਰਾਮੇ ਵ਼ਿਹਰਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਜਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਏਥ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਆਵ਼ੁਸੋ, ਯੇਨ ਭਗਵ਼ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਥ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵ਼ਨ੍ਦਥ – 'ਅਸ੍ਸਜਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ਼੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵ਼ਨ੍ਦਤੀ'ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਵ਼ਦੇਥ – 'ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵ਼ਾ ਯੇਨ ਅਸ੍ਸਜਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ'''ਤਿ। ''ਏਵ਼ਮਾਵ਼ੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਸ੍ਸਜਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵ਼ਾ ਯੇਨ ਭਗਵ਼ਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਂਸੁ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ਼ਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵ਼ਾਦੇਤ੍ਵ਼ਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵ਼ੋਚੁਂ – ''ਅਸ੍ਸਜਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਬਾਧਿਕੋ...ਪੇ॰... ਸਾਧੁ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵ਼ਾ ਯੇਨ ਅਸ੍ਸਜਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਤੁ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ। ਅਧਿਵ਼ਾਸੇਸਿ ਭਗਵ਼ਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵ਼ੇਨ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵ਼ੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਜਿ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਜਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ਼ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵ਼ਾਨ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਅਥ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਜਿਂ [ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਸ੍ਸਜਿਸ੍ਸ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਏਤਦਵ਼ੋਚ – ''ਅਲਂ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਮਾ ਤ੍ਵ਼ਂ ਮਞ੍ਚਕੇ ਸਮਧੋਸਿ। ਸਨ੍ਤਿਮਾਨਿ ਆਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤ੍ਥਾਹਂ ਨਿਸੀਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵ਼ਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਿਸਜ੍ਜ ਖੋ ਭਗਵ਼ਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਜਿਂ ਏਤਦਵ਼ੋਚ – ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ?

''ਨ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਨੀਯਂ...ਪੇ॰... ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਨ ਕੋਚਿ ਵ਼ਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ? ''ਤਗ੍ਘ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਅਨਪ੍ਪਕੋ ਵ਼ਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਪਨ ਤਂ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਨ ਉਪਵ਼ਦਤੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖੋ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵ਼ਦਤੀ''ਤਿ। ''ਨੋ ਚੇ ਕਿਰ ਤਂ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਸੀਲਤੋ ਉਪਵ਼ਦਤਿ, ਅਥ ਕਿਞ੍ਚ ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਕੋ ਚ ਵ਼ਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ''ਤਿ? ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਖ੍ਵ਼ਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਗੇਲਞ੍ਞੇ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤ੍ਵ਼ਾ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤ੍ਵ਼ਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵ਼ਿਹਰਾਮਿ, ਸੋਹਂ ਸਮਾਧਿਂ ਨਪ੍ਪਟਿਲਭਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਂ ਸਮਾਧਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਲਭਤੋ ਏਵ਼ਂ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸਾਹਂ ਪਰਿਹਾਯਾਮੀ'''ਤਿ। ''ਯੇ ਤੇ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮਾਧਿਸਾਰਕਾ ਸਮਾਧਿਸਾਮਞ੍ਞਾ ਤੇਸਂ ਤਂ ਸਮਾਧਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਲਭਤਂ ਏਵ਼ਂ ਹੋਤਿ – 'ਨੋ ਚਸ੍ਸੁ ਮਯਂ ਪਰਿਹਾਯਾਮਾ'''ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਸੋ ਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ [ਵੇਦਿਯਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)], ਸਾ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਨਜ੍ਝੋਸਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਾ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ , ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਦੁਕ੍ਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਤਿ, ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਵੇਦਯਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਚੇ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨਾਏ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧੰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਅਸ੍ਸਜਿ, ਤੇਲਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਵਟ੍ਟਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪੋ ਝਾਯੇਯ੍ਯ; ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਲਸ੍ਸ ਚ ਵਟ੍ਟਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਅਨਾਹਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਅਸ੍ਸਜਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਕਾਯਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਮਾਨੋ ‘ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕੰ ਵੇਦਨੰ ਵੇਦਯਾਮੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ‘ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਦ੍ਧੰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਇਧੇਵ ਸਬ੍ਬਵੇਦਯਿਤਾਨਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਿਤਾਨਿ ਸੀਤੀਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਖੇਮਕਸੁਤ੍ਤੰ

੮੯. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਬਦਰਿਕਾਰਾਮੇ ਵਿਹਰਤਿ ਆਬਾਧਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨੋ। ਅਥ ਖੋ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਦਾਸਕੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸੁੰ – ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਸਕ, ਯੇਨ ਖੇਮਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਖੇਮਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਵੰ ਵਦੇਹਿ – ‘ਥੇਰਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹੰਸੁ – ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਪਟਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਥੇਰਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਖੇਮਕੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਥੇਰਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹੰਸੁ – ‘ਕਚ੍ਚਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯੰ...ਪੇ॰... ਨੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯੰ ਨ ਯਾਪਨੀਯੰ...ਪੇ॰... ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਖੇਮਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਮਾਹ – ‘ਨ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਖਮਨੀਯੰ...ਪੇ॰... ਅਭਿਕ੍ਕਮੋਸਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ’’’ਤਿ। ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵੰ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਸਕ, ਯੇਨ ਖੇਮਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਖੇਮਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਏਵੰ ਵਦੇਹਿ – ‘ਥੇਰਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹੰਸੁ – ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ । ਇਮੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੰ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ?

‘‘ਏਵਮਾਵੁਸੋ’’ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਥੇਰਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਥੇਰਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹੰਸੁ – ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਸੁ ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ

ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ , ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਖੇਮਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਮਾਹ – 'ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ'''ਤਿ। ''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਸਕ, ਯੇਨ ਖੇਮਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਖੇਮਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਂ ਵਦੇਹਿ – 'ਥੇਰਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਨੋ ਚੇ ਕਿਰਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨਹਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ'''ਤਿ।

''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ...ਪੇ॰... ਥੇਰਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ; ਨੋ ਚੇ ਕਿਰਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਤੇਨਹਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ''ਤਿ। ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ , ਨ ਚਮ੍ਹਿ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ; ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਧਿਗਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਨ ਚ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ...ਪੇ॰... ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਖੇਮਕੋ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਮਾਹ – ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਸੁ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਚਮ੍ਹਿ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ; ਅਪਿ ਚ ਮੇ , ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਧਿਗਤਂ, 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਨ ਚ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

''ਏਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਸਕ, ਯੇਨ ਖੇਮਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਖੇਮਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਵਂ ਵਦੇਹਿ – 'ਥੇਰਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਕਿਮੇਤਂ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸਿ। ਕਿਮੇਤਂ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦੇਸੀ'''ਤਿ?

''ਏਵਮਾਵੁਸੋ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਦਾਸਕੋ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਖੇਮਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ਥੇਰਾ ਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, ਏਵਮਾਹਂਸੁ – ''ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਕਿਮੇਤਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਰੂਪਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਕਿਮੇਤਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ''ਤਿ? ''ਅਲਂ, ਆਵੁਸੋ ਦਾਸਕ, ਕਿਂ ਇਮਾਯ ਸਨ੍ਧਾਵਨਿਕਾਯ! ਆਹਰਾਵੁਸੋ, ਦਣ੍ਡਂ; ਅਹਮੇਵ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਦਣ੍ਡਮੋਲੁਬ੍ਭ ਯੇਨ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਖੇਮਕਂ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਕਿਮੇਤਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਰੂਪਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ? ਯਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਖੇਮਕ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸਿ, ਕਿਮੇਤਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ? ''ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰੂਪਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ; ਨਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਧਿਗਤਂ 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਨ ਚ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਉਪ੍ਪਲਸ੍ਸ ਵਾ ਪਦੁਮਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਸ੍ਸ ਵਾ ਗਨ੍ਧੋ। ਯੋ ਨੁ ਖੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ [ਵਣ੍ਡਸ੍ਸ (ਕਤ੍ਥਚਿ)] ਗਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਕਿਞ੍ਜਕ੍ਖਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਨੁ ਖੋ ਸੋ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ''। ''ਯਥਾ ਕਥਂ, ਪਨਾਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? '''ਪੁਪ੍ਫਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ''ਏਵਮੇਵ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਰੂਪਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ, ਨਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਵੇਦਨਂ... ਨ ਸਞ੍ਞਂ... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ, ਨਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਅਪਿ ਚ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਧਿਗਤਂ 'ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਨ ਚ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ''।

''ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ – 'ਯੋ ਚ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਹਗਤੋ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ, ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਛਨ੍ਦੋ, ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸਿਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਹਗਤੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਮਾਨੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਛਨ੍ਦੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਵਤ੍ਥਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਮਲਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਮਿਕਾ ਰਜਕਸ੍ਸ ਅਨੁਪਦਜ੍ਜੁਂ। ਤਮੇਨਂ ਰਜਕੋ ਊਸੇ ਵਾ ਖਾਰੇ ਵਾ ਗੋਮਯੇ ਵਾ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਛੇ ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਤ੍ਥਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਯੇਵ ਅਨੁਸਹਗਤੋ ਊਸਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਖਾਰਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਗੋਮਯਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਅਸਮੂਹਤੋ। ਤਮੇਨਂ ਰਜਕੋ ਸਾਮਿਕਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਮਿਕਾ ਗਨ੍ਧਪਰਿਭਾਵਿਤੇ ਕਰਣ੍ਡਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਨੁਸਹਗਤੋ ਊਸਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਖਾਰਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਗੋਮਯਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਯੇਵ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਹਗਤੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਮਾਨੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਛਨ੍ਦੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ। 'ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਹਗਤੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਮਾਨੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ, ਛਨ੍ਦੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਖੇਮਕਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਨ ਖੋ [ਨ ਖੋ ਪਨ (ਕ॰)] ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਖੇਮਕਂ ਵਿਹੇਸਾਪੇਖਾ ਪੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹ, ਅਪਿ ਚਾਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ ਪਹੋਸਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤੁਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ ਵਿਭਜਿਤੁਂ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਾਤੁਂ। ਤਯਿਦਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਖੇਮਕੇਨ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਂ ਦੇਸਿਤਂ ਪਞ੍ਞਾਪਿਤਂ ਪਟ੍ਠਪਿਤਂ ਵਿਵਰਿਤਂ ਵਿਭਜਿਤਂ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮਵੋਚ ਆਯਸ੍ਮਾ ਖੇਮਕੋ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਪਨ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਮਿਂ ਭਞ੍ਞਮਾਨੇ ਸਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਂਸੁ, ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੇਮਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਛਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੯੦. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਅਵਾਪੁਰਣਂ [ਅਪਾਪੁਰਣਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਦਾਯ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਓਵਦਨ੍ਤੁ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ, ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤੁ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ, ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ, ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਛਨ੍ਨਂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ; ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਖੋ ਏਤਂ ਏਵਂ [ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਖੋ ਏਵਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਹੋਤਿ – 'ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੇ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੇ ਵਿਰਾਗੇ ਨਿਰੋਧੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤਤਿ ਮਾਨਸਂ – 'ਅਥ ਕੋ ਚਰਹਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯ ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਏਤਦਹੋਸਿ – ''ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਪਹੋਤਿ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ; ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦੇ ਤਾਵਤਿਕਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਿ [ਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥਿ (?)]। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਯੇਨ ਕੋਸਮ੍ਬੀ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਏਕਮਿਦਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਯਂ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਾਮਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਅਵਾਪੁਰਣਂ ਆਦਾਯ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਂ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚਂ – 'ਓਵਦਨ੍ਤੁ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ, ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤੁ ਮਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ, ਕਰੋਨ੍ਤੁ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਥੇਰਾ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਯਥਾਹਂ

ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਮਂ, ਆਵੁਸੋ, ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਤਦਵੋਚੁਂ – ‘ਰੂਪਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਖੋ ਏਤਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਰੂਪਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ’ਤਿ। ਅਥ ਚ ਪਨ ਮੇ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੇ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੇ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੇ ਵਿਰਾਗੇ ਨਿਰੋਧੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਾ ਉਪਾਦਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤਤਿ ਮਾਨਸਂ – ‘ਅਥ ਕੋ ਚਰਹਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਵਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਹੋਤਿ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯ੍ਯ ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ!

‘‘ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਏਤਦਹੋਸਿ – ‘ਅਯਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਘੋਸਿਤਾਰਾਮੇ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ, ਪਹੋਤਿ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਂ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦੇ ਤਾਵਤਿਕਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਿ। ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਓਵਦਤੁ ਮਂ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ; ਅਨੁਸਾਸਤੁ ਮਂ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ; ਕਰੋਤੁ ਮੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਧਮ੍ਮਿਂ ਕਥਂ ਯਥਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਏਤ੍ਤਕੇਨਪਿ ਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਪਿ ਨਾਮ ਤਂ [ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਅਭਿਰਦ੍ਧਾ, ਤਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਆਵਿ ਅਕਾਸਿ ਖੀਲਂ ਛਿਨ੍ਦਿ [ਪਭਿਨ੍ਦਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ਓਦਹਾਵੁਸੋ, ਛਨ੍ਨ , ਸੋਤਂ; ਭਬ੍ਬੋਸਿ [ਭਬ੍ਬੋ ਤ੍ਵਂ (ਕ॰)] ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਾਵਤਕੇਨੇਵ [ਤਾਵਦੇਵ (ਸੀ॰)] ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ – ‘‘ਭਬ੍ਬੋ ਕਿਰਸ੍ਮਿ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁ’’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਛਨ੍ਨ, ਭਗਵਤੋ ਸੁਤਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਚ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਓਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ – ਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਖ੍ਵਾਯਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚੇਵ ਨਤ੍ਥਿਤਞ੍ਚ। ਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿਤਾ, ਸਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਲੋਕਨਿਰੋਧਂ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਸਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧੋ ਖ੍ਵਾਯਂ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਲੋਕੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤਂ ਚਾਯਂ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਂ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਂ ਨ ਉਪੇਤਿ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ ਨਾਧਿਟ੍ਠਾਤਿ ‘ਅਤ੍ਤਾ ਮੇ’ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਨ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤਿ। ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਞਾਣਮੇਵਸ੍ਸ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀਤਿ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਅਯਮੇਕੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਏਤੇ ਤੇ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝੇਨ ਤਥਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ – ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ; ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

‘‘ਏਵਮੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ ਆਨਨ੍ਦ, ਹੋਤਿ ਯੇਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਤਾਦਿਸਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਯੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਕਾ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਓਵਾਦਕਾ ਅਨੁਸਾਸਕਾ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਨ ਮੇ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੋ ਅਭਿਸਮਿਤੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਰਾਹੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਰਾਹੁਲ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਰਾਹੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੯੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਹੁਲੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ? ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਰਾਹੁਲ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਰਾਹੁਲ , ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਥੇਰਵਗ੍ਗੋ ਨਵਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਆਨਨ੍ਦੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਯਮਕੋ, ਅਨੁਰਾਧੋ ਚ ਵਕ੍ਕਲਿ।
ਅਸ੍ਸਜਿ ਖੇਮਕੋ ਛਨ੍ਨੋ, ਰਾਹੁਲਾ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ॥

੧੦. ਪੁਪ੍ਫਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਦੀਸੁਤ੍ਤਂ

੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਦੀ ਪਬ੍ਬਤੇਯ੍ਯਾ ਓਹਾਰਿਨੀ ਦੂਰਙ੍ਗਮਾ ਸੀਘਸੋਤਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਉਭੋਸੁ ਤੀਰੇਸੁ [ਉਭਤੋ ਤੀਰੇ (ਸੀ॰), ਉਭਤੋ ਤੀਰੇਸੁ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਕਾਸਾ ਚੇਪਿ ਜਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤੇ ਨਂ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਂ; ਕੁਸਾ ਚੇਪਿ ਜਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤੇ ਨਂ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਂ; ਪਬ੍ਬਜਾ [ਬਬ੍ਬਜਾ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਚੇਪਿ ਜਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤੇ ਨਂ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਂ; ਬੀਰਣਾ ਚੇਪਿ ਜਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤੇ ਨਂ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਂ; ਰੁਕ੍ਖਾ ਚੇਪਿ ਜਾਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤੇ ਨਂ ਅਜ੍ਝੋਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸੋਤੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੋ ਕਾਸੇ ਚੇਪਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਤੇ ਪਲੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਕੁਸੇ ਚੇਪਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਪਬ੍ਬਜੇ ਚੇਪਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਬੀਰਣੇ ਚੇਪਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਰੁਕ੍ਖੇ ਚੇਪਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਤੇ ਪਲੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ । ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ,

ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਲੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਲੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਪੁਪ੍ਫਸੁਤ੍ਤਂ

੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇਨ ਵਿਵਦਾਮਿ, ਲੋਕੋਵ ਮਯਾ ਵਿਵਦਤਿ। ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ ਕੇਨਚਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵਦਤਿ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ''।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ, ਯਮਹਂ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ? ਰੂਪਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ''।

''ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ, ਯਮਹਂ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਇਦਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿਸਮ੍ਮਤਂ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ; ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਂ 'ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ''।

''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ; ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ।

''ਕਿਞ੍ਚ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਲੋਕਧਮ੍ਮੋ, ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਲੋਕਧਮ੍ਮੋ ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ। ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ।

''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਏਵਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨੇ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇ ਪਞ੍ਞਪਿਯਮਾਨੇ ਪਟ੍ਠਪਿਯਮਾਨੇ ਵਿਵਰਿਯਮਾਨੇ ਵਿਭਜਿਯਮਾਨੇ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਯਮਾਨੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਂ ਅਨ੍ਧਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਰੋਮਿ! ਵੇਦਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਲੋਕਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ ਲੋਕਧਮ੍ਮੋ ਤਂ ਤਥਾਗਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ। ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ।

''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਏਵਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨੇ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇ ਪਞ੍ਞਪਿਯਮਾਨੇ ਪਟ੍ਠਪਿਯਮਾਨੇ ਵਿਵਰਿਯਮਾਨੇ ਵਿਭਜਿਯਮਾਨੇ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਯਮਾਨੇ ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤਮਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਂ ਅਨ੍ਧਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਂ

ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਰੋਮਿ!

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਲਂ ਵਾ ਪਦੁਮਂ ਵਾ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਂ ਵਾ ਉਦਕੇ ਜਾਤਂ ਉਦਕੇ ਸਂਵਡ੍ਢਂ ਉਦਕਾ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮ੍ਮ ਠਾਤਿ [ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਂ (ਕ॰)] ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਂ ਉਦਕੇਨ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਜਾਤੋ ਲੋਕੇ ਸਂਵਡ੍ਢੋ ਲੋਕਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਵਿਹਰਤਿ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤੋ ਲੋਕੇਨਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੂਪਮਸੁਤ੍ਤਂ

੯੫. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਅਯੁਜ੍ਝਾਯਂ [ਅਯੋਜ੍ਝਾਯਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਵਿਹਰਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ –

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਗਙ੍ਗਾ ਨਦੀ ਮਹਨ੍ਤਂ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਂ ਆਵਹੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੇ ਸਾਰੋ? ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ…ਪੇ॰… ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ , ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇ ਸਾਰੋ?

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਦਸਮਯੇ ਥੁਲ੍ਲਫੁਸਿਤਕੇ ਦੇਵੇ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਉਦਕੇ ਉਦਕਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਂ [ਉਦਕਬੁਬ੍ਬੁਲ਼ਂ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚ। ਤਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਦਕਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੇ ਸਾਰੋ? ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ…ਪੇ॰… ਯਾ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾਯ ਸਾਰੋ?

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਿਮ੍ਹਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਮਾਸੇ ਠਿਤੇ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇ ਕਾਲੇ ਮਰੀਚਿਕਾ ਫਨ੍ਦਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ…ਪੇ॰… ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਰੀਚਿਕਾਯ ਸਾਰੋ? ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ…ਪੇ॰…।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ ਸਾਰਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ ਤਿਣ੍ਹਂ ਕੁਠਾਰਿਂ [ਕੁਧਾਰਿਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਕ॰)] ਆਦਾਯ ਵਨਂ ਪਵਿਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਉਜੁਂ ਨਵਂ ਅਕੁਕ੍ਕੁਕਜਾਤਂ [ਅਕੁਕ੍ਕਜਾਤਂ (ਕ॰ ਸੀ॰ ਪੀ॰), ਅਕੁਸਜਾਤਂ (ਕ॰ ਸੀ॰), ਅਕੁਕ੍ਕੁਜਕਜਾਤਂ (ਕ॰)]। ਤਮੇਨਂ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ; ਮੂਲੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ, ਅਗ੍ਗੇ ਛੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਵਟ੍ਟਿਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਵਟ੍ਟਿਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਨ੍ਤੋ ਫੇਗ੍ਗੁਮ੍ਪਿ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਕੁਤੋ ਸਾਰਂ! ਤਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਾਰੋ? ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ…ਪੇ॰… ਯੇ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਾਰੋ?

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਯਾਕਾਰੋ ਵਾ ਮਾਯਾਕਾਰਨ੍ਤੇਵਾਸੀ ਵਾ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਪਥੇ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਮਾਯਂ ਵਿਦਂਸੇਯ੍ਯ। ਤਮੇਨਂ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯੇਯ੍ਯ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਾਯਾਯ ਸਾਰੋ? ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਅਸਾਰਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ। ਕਿਞ੍ਹਿ ਸਿਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਾਰੋ?

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ... ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ’’।

ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤੋ ਅਥਾਪਰਂ ਏਤਦਵੋਚ ਸਤ੍ਥਾ –

‘‘ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੂਪਮਂ ਰੂਪਂ, ਵੇਦਨਾ ਬੁਬ੍ਬੁਲੂਪਮਾ [ਬੁਬ੍ਬੁਲੂਪਮਾ (ਸੀ॰), ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋਪਮਾ (ਕ॰)]।
ਮਰੀਚਿਕੂਪਮਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕਦਲੂਪਮਾ।
ਮਾਯੂਪਮਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਦੇਸਿਤਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ॥

‘‘ਯਥਾ ਯਥਾ ਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ, ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ।
ਰਿਤ੍ਤਕਂ ਤੁਚ੍ਛਕਂ ਹੋਤਿ, ਯੋ ਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਯੋਨਿਸੋ॥

‘‘ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਯਂ ਆਰਬ੍ਭ, ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੇਨ ਦੇਸਿਤਂ।
ਪਹਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਥ [ਪਸ੍ਸੇਥ (ਸੀ॰)] ਛਡ੍ਡਿਤਂ॥

‘‘ਆਯੁ ਉਸ੍ਮਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਦਾ ਕਾਯਂ ਜਹਨ੍ਤਿਮਂ।
ਅਪਵਿਦ੍ਧੋ [ਅਪਵਿਟ੍ਠੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤਦਾ ਸੇਤਿ, ਪਰਭਤ੍ਤਂ ਅਚੇਤਨਂ॥

‘‘ਏਤਾਦਿਸਾਯਂ ਸਨ੍ਤਾਨੋ, ਮਾਯਾਯਂ ਬਾਲਲਾਪਿਨੀ।
ਵਧਕੋ ਏਸ ਅਕ੍ਖਾਤੋ, ਸਾਰੋ ਏਤ੍ਥ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਏਵਂ ਖਨ੍ਧੇ ਅਵੇਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ।
ਦਿਵਾ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ॥

‘‘ਜਹੇਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਗਂ, ਕਰੇਯ੍ਯ ਸਰਣ੍ਤ੍ਤਨੋ।
ਚਰੇਯ੍ਯਾਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋਵ, ਪਤ੍ਥਯਂ ਅਚ੍ਚੁਤਂ ਪਦ’’ਨ੍ਤਿ॥ ਤਤਿਯਂ।

੪. ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਂ

੯੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ

ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ ਯਾ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ, ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ , ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਂ ਪਾਣਿਨਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਤ੍ਤਕੋਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਏਤ੍ਤਕੋ ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਨਯਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਤਕੋਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੋ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿਂ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਨਗਰਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਕੁਸਾਵਤੀ ਰਾਜਧਾਨਿਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਪਾਸਾਦਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਧਮ੍ਮਪਾਸਾਦਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਕੂਟਾਗਾਰਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਮਹਾਬ੍ਯੂਹਕੂਟਾਗਾਰਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ [ਮਹਾਵਿਯੂਹਕੂਟਾਗਾਰਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੬੩)]। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਦਨ੍ਤਮਯਾਨਿ ਸਾਰਮਯਾਨਿ ਸੋਵਣ੍ਣਮਯਾਨਿ ਗੋਣਕਤ੍ਥਤਾਨਿ ਪਟਿਕਤ੍ਥਤਾਨਿ ਪਟਲਿਕਤ੍ਥਤਾਨਿ ਕਦਲਿਮਿਗਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਾਨਿ [ਕਾਦਲਿਮਿਗਪਵਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਰਣਾਨਿ (ਸੀ॰)] ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦਾਨਿ ਉਭਤੋਲੋਹਿਤਕੂਪਧਾਨਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਨਾਗਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਸੋਵਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰਾਨਿ ਸੋਵਣ੍ਣਦ੍ਧਜਾਨਿ ਹੇਮਜਾਲਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਨਿ ਉਪੋਸਥਨਾਗਰਾਜਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਅਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਸੋਵਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰਾਨਿ ਸੋਵਣ੍ਣਦ੍ਧਜਾਨਿ ਹੇਮਜਾਲਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਨਿ ਵਲਾਹਕਅਸ੍ਸਰਾਜਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਰਥਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਸੋਵਣ੍ਣਾਲਙ੍ਕਾਰਾਨਿ ਸੋਵਣ੍ਣਦ੍ਧਜਾਨਿ ਹੇਮਜਾਲਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਨਿ ਵੇਜਯਨ੍ਤਰਥਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਮੁਦ੍ਧਾਵਸਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਮਣਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਮਣਿਰਤਨਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਇਤ੍ਥਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਸੁਭਦ੍ਦਾਦੇਵਿਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਖਤ੍ਤਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਧੇਨੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਦੁਕੂਲਸਨ੍ਦਨਾਨਿ ਕਂਸੂਪਧਾਰਣਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਵਤ੍ਥਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਖੋਮਸੁਖੁਮਾਨਿ ਕੋਸੇਯ੍ਯਸੁਖੁਮਾਨਿ ਕਮ੍ਬਲਸੁਖੁਮਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਸਿਕਸੁਖੁਮਾਨਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਥਾਲਿਪਾਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ; ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਭਤ੍ਤਾਭਿਹਾਰੋ ਅਭਿਹਰਿਯਿਤ੍ਥ।

''ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਨਗਰਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕਞ੍ਞੇਵ ਤਂ ਨਗਰਂ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਜ੍ਝਾਵਸਾਮਿ – ਕੁਸਾਵਤੀ ਰਾਜਧਾਨੀ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਪਾਸਾਦਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਪਾਸਾਦੋ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਜ੍ਝਾਵਸਾਮਿ – ਧਮ੍ਮੋ ਪਾਸਾਦੋ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਕੂਟਾਗਾਰਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕਞ੍ਞੇਵ ਤਂ ਕੂਟਾਗਾਰਂ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਜ੍ਝਾਵਸਾਮਿ – ਮਹਾਬ੍ਯੂਹਂ ਕੂਟਾਗਾਰਂ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ – ਦਨ੍ਤਮਯੋ ਵਾ ਸਾਰਮਯੋ ਵਾ ਸੋਵਣ੍ਣਮਯੋ ਵਾ ਰੂਪਿਯਮਯੋ ਵਾ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਨਾਗਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਨਾਗੋ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਭਿਰੁਹਾਮਿ – ਉਪੋਸਥੋ ਨਾਗਰਾਜਾ। ਤੇਸਂ

ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਅਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਅਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਭਿਰੁਹਾਮਿ – ਵਲਾਹਕੋ ਅਸ੍ਸਰਾਜਾ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਰਥਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਰਥੋ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਭਿਰੁਹਾਮਿ – ਵੇਜਯਨ੍ਤੋ ਰਥੋ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਇਤ੍ਥਿਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕਾਯੇਵ ਸਾ ਇਤ੍ਥੀ ਹੋਤਿ ਯਾ ਮਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤਿ – ਖਤ੍ਤਿਯਾਨੀ ਵਾ ਵੇਲਾਮਿਕਾ ਵਾ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕਞ੍ਞੇਵ ਤਂ ਵਤ੍ਥਯੁਗਂ ਹੋਤਿ ਯਮਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਰਿਦਹਾਮਿ – ਖੋਮਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਕੋਸੇਯ੍ਯਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਬਲਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਸਿਕਸੁਖੁਮਂ ਵਾ। ਤੇਸਂ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਥਾਲਿਪਾਕਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕੋਯੇਵ ਸੋ ਥਾਲਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ ਯਤੋ ਨਾਲ਼ਿਕੋਦਨਪਰਮਂ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ ਤਦੁਪਿਯਞ੍ਚ ਸੂਪੇਯ੍ਯਂ [ਸੂਪਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]। ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤੀਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਾ। ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਏਵਂ ਅਦ੍ਧੁਵਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਏਵਂ ਅਨਸ੍ਸਾਸਿਕਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਲਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਅਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਨਖਸਿਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੯੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ, ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਖਸਿਖਾਯਂ ਪਂਸੁਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਂ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਏਤ੍ਤਕਂ ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨਯਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ''।

''ਏਤ੍ਤਕਾਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵੇਦਨਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਯਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਤਕਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਏਤ੍ਤਕਾਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥਿ...ਪੇ॰... ਏਤ੍ਤਕਾਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਚੇਪਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਂਸੁ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਯਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਤਕਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਾ ਧੁਵਾ ਸਸ੍ਸਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

''ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮਂ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਂ ਧੁਵਂ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਯਿਦਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ

ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ।

“ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ”ਤਿ? “ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ”। “ਵੇਦਨਾ… ਸਞ੍ਞਾ… ਸਙ੍ਖਾਰਾ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ”ਤਿ? “ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਭਨ੍ਤੇ”…ਪੇ॰… “ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ…ਪੇ॰… ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ…ਪੇ॰… ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ”ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੯੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – “ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪੰ, ਯੰ ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੰ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ…ਪੇ॰… ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ… ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ… ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੰ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ”ਤਿ? “ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪੰ ਯੰ ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੰ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ… ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ… ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ… ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਧੁਵੰ ਸਸ੍ਸਤੰ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ ਸਸ੍ਸਤਿਸਮੰ ਤਥੇਵ ਠਸ੍ਸਤੀ”ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਗਦ੍ਦੂਲਬਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੯੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। “ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ। ਹੋਤਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯੰ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਉਸ੍ਸੁਸ੍ਸਤਿ ਵਿਸੁਸ੍ਸਤਿ ਨ ਭਵਤਿ; ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਹੋਤਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯੰ ਸਿਨੇਰੁ ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਾ ਡਯ੍ਹਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਨ ਭਵਤਿ; ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ। ਹੋਤਿ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੋ ਯੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਡਯ੍ਹਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਨ ਭਵਤਿ; ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਿਰਿਯੰ ਵਦਾਮਿ”।

“ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾ ਗਦ੍ਦੂਲਬਦ੍ਧੋ [ਗਦ੍ਦੂਲਬਨ੍ਧੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰)] ਦਲ੍ਹੇ ਖੀਲੇ ਵਾ ਥਮ੍ਭੇ ਵਾ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧੋ ਤਮੇਵ ਖੀਲੰ ਵਾ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ…ਪੇ॰… ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ…ਪੇ॰… ਵੇਦਨੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ… ਸਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ… ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਸੋ ਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਵੇਦਨਞ੍ਞੇਵ…ਪੇ॰… ਸਞ੍ਞਞ੍ਞੇਵ… ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ… ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਞੇਵ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਰੂਪੰ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵੰ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੰ, ਵੇਦਨੰ…ਪੇ॰… ਸਞ੍ਞੰ… ਸਙ੍ਖਾਰੇ… ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨੁਪਰਿਧਾਵੰ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਹਾ, ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। ‘ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮਿ”।

“ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਸ੍ਸਾਵੀ…ਪੇ॰… ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ, ਨ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ…ਪੇ॰… ਨ ਵੇਦਨੰ… ਨ ਸਞ੍ਞੰ… ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ… ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਨ੍ਤੰ ਵਾ

ਅਤ੍ਤਾਨੰ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਸੋ ਰੂਪੰ ਨਾਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਨਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਾਨੁਪਰਿਧਾਵਤਿ ਨਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋ ਰੂਪੰ ਅਨਨੁਪਰਿਧਾਵੰ ਅਨਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੰ, ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਨਨੁਪਰਿਧਾਵੰ ਅਨਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੰ; ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ। 'ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਦੁਤਿਯਗਦ੍ਦੁਲਬਦ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਯੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੰਸਾਰੋ। ਪੁਬ੍ਬਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਵਤੰ ਸੰਸਰਤੰ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾ ਗਦ੍ਦੁਲਬਦ੍ਧੋ ਦਲ੍ਹੇ ਖੀਲੇ ਵਾ ਥਮ੍ਭੇ ਵਾ ਉਪਨਿਬਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚੇਪਿ ਤਮੇਵ ਖੀਲੰ ਵਾ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ; ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਚੇਪਿ ਤਮੇਵ ਖੀਲੰ ਵਾ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਿਸੀਦਤਿ ਚੇਪਿ ਤਮੇਵ ਖੀਲੰ ਵਾ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਉਪਨਿਸੀਦਤਿ; ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਪਿ ਤਮੇਵ ਖੀਲੰ ਵਾ ਥਮ੍ਭੰ ਵਾ ਉਪਨਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨੰ... ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਏਤੰ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚੇਪਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ; ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਚੇਪਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ; ਨਿਸੀਦਤਿ ਚੇਪਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਨਿਸੀਦਤਿ; ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਪਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਨਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਕ੍ਖਣੰ ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤਮਿਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੰ ਰਾਗੇਨ ਦੋਸੇਨ ਮੋਹੇਨਾ'ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸੰਕਿਲੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

''ਦਿਟ੍ਠੰ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣੰ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? ''ਏਵੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣੰ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਨ੍ਤਿਤੰ। ਤੇਨਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰੰ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਕ੍ਖਣੰ ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤਮਿਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੰ ਰਾਗੇਨ ਦੋਸੇਨ ਮੋਹੇਨਾ'ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸੰਕਿਲੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

''ਨਾਹੰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞੰ ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤੰ। ਯਥਯਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ, ਤੇਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਨ੍ਤਿਤਾ, ਤੇਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇਹਿ ਪਾਣੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰੰ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਕ੍ਖਣੰ ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੰ – 'ਦੀਘਰਤ੍ਤਮਿਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੰ ਰਾਗੇਨ ਦੋਸੇਨ ਮੋਹੇਨਾ'ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸੰਕਿਲੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ; ਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਜਕੋ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰਕੋ ਵਾ ਰਜਨਾਯ ਵਾ ਲਾਖਾਯ ਵਾ ਹਲਿਦ੍ਦਿਯਾ ਵਾ ਨੀਲਿਯਾ ਵਾ ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਾਯ [ਮਞ੍ਜੇਟ੍ਠਾਯ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਮਞ੍ਜੇਟ੍ਠਿਯਾ (ਪੀ॰)] ਵਾ ਸੁਪਰਿਮਟ੍ਠੇ ਫਲਕੇ ਵਾ ਭਿਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਦੁਸ੍ਸਪਟ੍ਟੇ ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਰੂਪੰ ਵਾ ਪੁਰਿਸਰੂਪੰ ਵਾ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨੇਯ੍ਯ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਿੰ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਞ੍ਞੇਵ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਵੇਦਨਞ੍ਞੇਵ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਞ੍ਞੇਵ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਯੇਵ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਞੇਵ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ...ਪੇ॰... ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਵਾਸਿਜਟਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਜਾਨਤੋ ਅਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਂ ਵਦਾਮਿ, ਨੋ ਅਜਾਨਤੋ ਨੋ ਅਪਸ੍ਸਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਿਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ? ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ – ਏਵਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਹੋਤਿ’’।

‘‘ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਨੇਵ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ‘ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ’ ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਿਸ੍ਸ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ? ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਬਲਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ, ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾ। ਤਾਨਸ੍ਸੁ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਸਯਿਤਾਨਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੇਦਿਤਾਨਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾਨਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ, ਵਤ ਮੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਪੋਤਕਾ ਪਾਦਨਖਸਿਖਾਯ ਵਾ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਭਬ੍ਬਾਵ ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਪੋਤਕਾ ਪਾਦਨਖਸਿਖਾਯ ਵਾ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾ; ਤਾਨਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਸਯਿਤਾਨਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੇਦਿਤਾਨਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾਨਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ, ਵਤ ਮੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਨੇਵ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ‘ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਿਸ੍ਸ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ? ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

‘‘ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ‘ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਿਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ? ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਬਲਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਂ, ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾ। ਤਾਨਸ੍ਸੁ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਸਯਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੇਦਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾਨਿ । ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਪੋਤਕਾ ਪਾਦਨਖਸਿਖਾਯ ਵਾ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ’ਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਭਬ੍ਬਾਵ ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਪੋਤਕਾ ਪਾਦਨਖਸਿਖਾਯ ਵਾ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਵਾ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਬ੍ਭਿਜ੍ਜਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਤਥਾ ਹਿ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾ; ਤਾਨਸ੍ਸੁ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਸਯਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਸੇਦਿਤਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਭਾਵਿਤਾਨਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯਾ’ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ‘ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ’ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਿਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ? ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਲਗਣ੍ਡਸ੍ਸ ਵਾ ਪਲਗਣ੍ਡਨ੍ਤੇਵਾਸਿਸ੍ਸ ਵਾ ਵਾਸਿਜਟੇ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੇਵ ਅਙ੍ਗੁਲਿਪਦਾਨਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਙ੍ਗੁਟ੍ਠਪਦਂ। ਨੋ ਚ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਏਵਂ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਤ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਵਾਸਿਜਟਸ੍ਸ ਖੀਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਹਿਯ੍ਯੋ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਰੇ’ਤਿ। ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਖੀਣੇ ਖੀਣਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਏਵਂ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਤ ਮੇ ਅਜ੍ਜ ਆਸਵਾਨਂ ਖੀਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਹਿਯ੍ਯੋ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਰੇ’ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਖੀਣੇ ਖੀਣਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਾਯ ਨਾਵਾਯ ਵੇਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧਾਯ ਵਸ੍ਸਮਾਸਾਨਿ ਉਦਕੇ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਹੇਮਨ੍ਤਿਕੇਨ ਥਲਂ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਵਾਤਾਤਪਪਰੇਤਾਨਿ ਵੇਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪਾਵੁਸਕੇਨ ਮੇਘੇਨ ਅਭਿਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਿ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਪੂਤਿਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਭਵਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ’’।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਦਸਮਯੇ ਕਸ੍ਸਕੋ ਮਹਾਨਙ੍ਗਲੇਨ ਕਸਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਮੂਲਸਨ੍ਤਾਨਕਾਨਿ ਸਮ੍ਪਦਾਲੇਨ੍ਤੋ ਕਸਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਭਵਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਬ੍ਬਜਲਾਯਕੋ ਪਬ੍ਬਜਂ ਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਧੁਨਾਤਿ ਨਿਦ੍ਧੁਨਾਤਿ ਨਿਚ੍ਛੋਟੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਮ੍ਬਪਿਣ੍ਡਿਯਾ ਵਣ੍ਟਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਯਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਅਮ੍ਬਾਨਿ ਵਣ੍ਟਪਟਿਬਨ੍ਧਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਤਦਨ੍ਵਯਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਙ੍ਗਮਾ ਕੂਟਨਿਨ੍ਨਾ ਕੂਟਸਮੋਸਰਣਾ, ਕੂਟਂ ਤਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾ ਕਾਲ਼ਾਨੁਸਾਰਿਗਨ੍ਧੋ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ, ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾ, ਵਸ੍ਸਿਕਂ ਤੇਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਟ੍ਟਰਾਜਾਨੋ [ਕੁਡ੍ਡਰਾਜਾਨੋ (ਸੀ॰)], ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਅਨੁਯਨ੍ਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਰਾਜਾ ਤੇਸਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਾ ਕਾਚਿ ਤਾਰਕਰੂਪਾਨਂ ਪਭਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਚਨ੍ਦਿਮਪ੍ਪਭਾਯ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਿਂ, ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਤਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਰਦਸਮਯੇ ਵਿਦ੍ਧੇ ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਦੇਵੇ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਨਭਂ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਕ੍ਕਮਾਨੋ, ਸਬ੍ਬਂ ਆਕਾਸਗਤਂ ਤਮਗਤਂ ਅਭਿਵਿਹਚ੍ਚ ਭਾਸਤੇ ਚ ਤਪਤੇ ਚ ਵਿਰੋਚਤੇ ਚ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਭਵਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ।

‘‘ਕਥਂ ਭਾਵਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਕਥਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤਿ? ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ – ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਏਵਂ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਭਵਰਾਗਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਂ ਸਮੂਹਨਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਪੁਪ੍ਫਵਗ੍ਗੋ ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਨਦੀ ਪੁਪ੍ਫਞ੍ਚ ਫੇਣਞ੍ਚ, ਗੋਮਯਞ੍ਚ ਨਖਾਸਿਖਂ।
ਸੁਦ੍ਧਿਕਂ ਦ੍ਵੇ ਚ ਗਦ੍ਦੂਲਾ, ਵਾਸੀਜਟਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਤਿ॥

ਮਜ੍ਝਿਮਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਪਣ੍ਣਾਸਕਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਉਪਯੋ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਚ, ਖਜ੍ਜਨੀ ਥੇਰਸਵ੍ਹਯਂ।
ਪੁਪ੍ਫਵਗ੍ਗੇਨ ਪਣ੍ਣਾਸ, ਦੁਤਿਯੋ ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

੧੧. ਅਨ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਤਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਸਕ੍ਕਾਯਨ੍ਤੋ , ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਨ੍ਤੋ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਨ੍ਤੋ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪ੍ਪਟਿਪਦਨ੍ਤੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨ੍ਤੋ? ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨ੍ਤੋ’’।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਨ੍ਤੋ? ਯਾਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਨ੍ਤੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਨ੍ਤੋ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਨ੍ਤੋ।

‘‘ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪ੍ਪਟਿਪਦਨ੍ਤੋ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪ੍ਪਟਿਪਦਨ੍ਤੋ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਨ੍ਤਾ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ? ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ? ਯਾਯੰ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ...ਪੇ॰... ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧੋ ਚਾਗੋ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ ਮੁਤ੍ਤਿ ਅਨਾਲਯੋ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਕ੍ਕਾਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਸਕ੍ਕਾਯਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯੋ? ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ । ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯੋ? ਯਾਯੰ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ...ਪੇ॰... ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਸਮੁਦਯੋ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧੋ? ਯੋ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾਯ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧੋ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਕ੍ਕਾਯਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਰਿਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵਿਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੰ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਰੂਪੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ? ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ। ਕਤਮੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ? ਅਰਹਾਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਯ੍ਵਾਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵੰਨਾਮੋ ਏਵੰਗੋਤ੍ਤੋ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸਮਣਸੁਤ੍ਤੰ

੧੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਛਨ੍ਦਪ੍ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਛਨ੍ਦਪ੍ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਰੂਪੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਥ । ਏਵਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ

ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਨ੍ਤਵਗ੍ਗੋ ਏਕਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਾਯੋ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਮਣਾ ਦੁਵੇ।
ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਰਹਾ ਚ, ਦੁਵੇ ਚ ਛਨ੍ਦਪ੍ਪਹਾਨਾਤਿ॥

੧੨. ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵੇਦਨਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਜ੍ਜਾ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ? ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਵੇਦਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ

ਵਚਨਾਯ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਦੁਤਿਯਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਵੇਦਨਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯ ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, 'ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਅਲਂ ਵਚਨਾਯਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਬਨ੍ਧਨਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਅਤੀਰਦਸ੍ਸੀ ਅਪਾਰਦਸ੍ਸੀ, ਬਦ੍ਧੋ ਜੀਯਤਿ [ਬਦ੍ਧੋ ਜਾਯਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰) ਬਦ੍ਧੋ ਜਾਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਜੀਯਤਿ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਸਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਬਦ੍ਧੋ ਮੀਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰਂ ਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵੇਦਨਾਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਅਤੀਰਦਸ੍ਸੀ ਅਪਾਰਦਸ੍ਸੀ, ਬਦ੍ਧੋ ਜੀਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਮੀਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰਂ ਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਅਤੀਰਦਸ੍ਸੀ ਅਪਾਰਦਸ੍ਸੀ, ਬਦ੍ਧੋ ਜੀਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਮੀਯਤਿ ਬਦ੍ਧੋ ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰਂ ਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ''।

''ਸੁਤਵਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵੀ...ਪੇ॰... ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਵਿਨੀਤੋ ਨ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨ ਰੂਪਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ, ਨ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ, ਤੀਰਦਸ੍ਸੀ, ਪਾਰਦਸ੍ਸੀ; 'ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮਿ। ਨ ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ...ਪੇ॰... ਨ ਸਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਤੋ...ਪੇ॰... ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ, ਨ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ, ਤੀਰਦਸ੍ਸੀ, ਪਾਰਦਸ੍ਸੀ, 'ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ! ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ

ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ‘‘ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੋ! ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ , ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ ਭਿਕ੍ਖਵੋ! ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥਾ’’ਤਿ? ‘‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਸਾਧੁ ਭਿਕ੍ਖਵੋ! ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ...ਪੇ॰... ਏਵਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਂਯੋਜਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ ਸਂਯੋਜਨਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਂ ਸਂਯੋਜਨਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਂਯੋਜਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਸਂਯੋਜਨਂ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਦਂ ਸਂਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਉਪਾਦਾਨਿਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਉਪਾਦਾਨਿਯੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚ । ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਕਤਮਂ ਉਪਾਦਾਨਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਂ। ਵੇਦਨਾ... ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ; ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਨਂ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਦਂ ਉਪਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸੀਲਵਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ [ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਤੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਸੀਲਵਤਾਵੁਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਸੀਲਵਤਾਵੁਸੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਰੋਗਤੋ ਗਣ੍ਡਤੋ ਸਲ੍ਲਤੋ ਅਘਤੋ ਆਬਾਧਤੋ ਪਰਤੋ ਪਲੋਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੀਲਵਤਾਵੁਸੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਰੋਗਤੋ ਗਣ੍ਡਤੋ ਸਲ੍ਲਤੋ ਅਘਤੋ ਆਬਾਧਤੋ ਪਰਤੋ ਪਲੋਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯਂ ਸੀਲਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ।

''ਸੋਤਾਪੰਨੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਸੋਤਾਪੰਨੇਨਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਸੋਤਾਪੰਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਸਕਦਾਗਾਮਿਨਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਸਕਦਾਗਾਮਿਨਾਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਅਨਾਗਾਮਿਨਾਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਯੰ ਅਨਾਗਾਮੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਅਰਹਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਅਰਹਤਾਪਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਰੋਗਤੋ ਗਣ੍ਡਤੋ ਸਲ੍ਲਤੋ ਅਘਤੋ ਆਬਾਧਤੋ ਪਰਤੋ ਪਲੋਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਨਤ੍ਥਿ, ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ, ਅਰਹਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯੰ ਕਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਤਿਚਯੋ ; ਅਪਿ ਚ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾ ਚੇਵ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾ ਚਾ''ਤਿ। ਦਸਮੰ।

੧੧. ਸੁਤਵਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੩. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਏਤਦਵੋਚ –

''ਸੁਤਵਤਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਸੁਤਵਤਾਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਸੁਤਵਤਾਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ – ਯੰ ਸੁਤਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

''ਸੋਤਾਪੰਨੇਨ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ? ''ਸੋਤਾਪੰਨੇਨਪਿ ਖੋ ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ , ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਠਾਨੰ ਖੋ ਪਨੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਤਿ – ਯੰ ਸੋਤਾਪੰਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੰ...ਪੇ॰... ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੰ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ।

‘‘ਅਰਹਤਾ ਪਨਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਰਹਤਾਪਿ ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ, ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਰੋਗਤੋ ਗਣ੍ਡਤੋ ਸਲ੍ਲਤੋ ਅਘਤੋ ਆਬਾਧਤੋ ਪਰਤੋ ਪਲੋਕਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਨਤ੍ਥਿ, ਖ੍ਵਾਵੁਸੋ, ਅਰਹਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯਂ, ਕਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਤਿਚਯੋ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਚੇਵ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾ ਚਾ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਕਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਕਪ੍ਪ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਕਪ੍ਪ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਦੁਤਿਯਕਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਤੋ ਕਥਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ?

‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਕਪ੍ਪ, ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਕਪ੍ਪ, ਜਾਨਤੋ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਕਾਯੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਪਗਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ ਵਿਧਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਵਗ੍ਗੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਦ੍ਵੇ ਕਥਿਕਾ, ਬਨ੍ਧਨਾ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਦੁਵੇ।
ਸਂਯੋਜਨਂ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਸੀਲਂ ਸੁਤਵਾ ਦ੍ਵੇ ਚ ਕਪ੍ਪੇਨਾਤਿ॥

੧੩. ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਸਞ੍ਞੰ…ਪੇ॰… ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਸਞ੍ਞੰ… ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ

੧੨੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੰ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ…ਪੇ॰… ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ 'ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪੰ…ਪੇ॰… 'ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੰ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ…ਪੇ॰… ਵਯਧਮ੍ਮੰ ਵੇਦਨੰ…ਪੇ॰…

‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਤਤਿਯਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੮. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਚ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਰੂਪਂ ‘ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਰੂਪਂ ‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ; ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾ ... ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘ਸਮੁਦਯਵਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੨੯. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਤਿਯਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੦. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... ‘‘‘ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੧. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥङ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸङ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥङ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੨. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥङ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸङ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥङ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੩. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸङ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਵੁਸੋ ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸङ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੪. ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ...ਪੇ॰... '''ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ'ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੫. ਤਞ੍ਞੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਰੂਪਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘‘ਵਿਜ੍ਜਾ, ਵਿਜ੍ਜਾ’ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਕੋਟ੍ਠਿਕ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧਾਵੁਸੋ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਂ ਪਜਾਨਾਤਿ , ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਾਵੁਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਾ; ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗੋ ਤੇਰਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੇ ਤੀਣਿ, ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਸਮੁਦਯੇ ਚ ਦ੍ਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕੋਟ੍ਠਿਕੇ ਅਪਰੇ ਤਯੋਤਿ॥

੧੪. ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਂ, ਵੇਦਨਾ ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ

ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਰੂਪਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦੁਤਿਯਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਤਤਿਯਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ । ਕਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਤਤਿਯਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਦੁਤਿਯਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ । ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਤਤਿਯਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ? ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ; ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਰੂਪੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ [ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਯੋ ਰੂਪੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਰੂਪਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ; ਸੋ ਰੂਪਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵੇਦਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਸਞ੍ਞਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ; ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਰੂਪੇ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ...ਪੇ॰... ‘ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ’ਤਿ ਵਦਾਮੀ’’ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮਨੁਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਰੂਪੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ। (ਸੋ ਰੂਪੇ) ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ, ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਰੂਪਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ। ਸੋ ਰੂਪਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵੇਦਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਸਞ੍ਞਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਜਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਮ੍ਹਾ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵੇਦਨਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ, ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਹਾ , ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹਿ; 'ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

ਕੁਕ੍ਕੁਲਵਗ੍ਗੋ ਚੁਦ੍ਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਕੁਕ੍ਕੁਲਾ ਤਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਪਰੇ ਤਯੋ।
ਅਨਤ੍ਤੇਨ ਤਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾਤਿ॥

੧੫. ਦਿਟ੍ਠਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਏਤਂਮਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ..ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੋਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ... ਪੇ॰...। ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨੋਚਮੇਸਿਯਾਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸਂ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ

ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਤੰ ਸੁਖੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ।'ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ'' । ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ , ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ । ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਅਭਿਨਿਵੇਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ। ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯੰ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚੰ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵੰ ਪਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰੰ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਦੁਤਿਯਅਭਿਨਿਵੇਸਸੁਤ੍ਤੰ

੧੫੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾਜ੍ਝੋਸਾਨਾ''ਤਿ? [ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਾਤਿ (ਸੀ॰ ਕ॰)] ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ... ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾਜ੍ਝੋਸਾਨਾ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾਜ੍ਝੋਸਾਨਾ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਸਂਯੋਜਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾਜ੍ਝੋਸਾਨਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਂ

੧੫੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ'' [ਨੋ ਹੇਤਂ ਭਨ੍ਤੇ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹਾਨਨ੍ਦ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)]। ''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਦਿਟ੍ਠਿਵਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਦਸਮੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਏਤਂਮਮ, ਸੋਅਤ੍ਤਾ ਨੋਚਮੇਸਿਯਾ।
ਮਿਚ੍ਛਾਸਕ੍ਕਾਯਤ੍ਤਾਨੁ ਦ੍ਵੇ, ਅਭਿਨਿਵੇਸਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨਾਤਿ॥

ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕਸ੍ਸ ਵਗ੍ਗੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਕੁਕ੍ਕੁਲਂ ਦਿਟ੍ਠਿਪਞ੍ਚਮਂ।
ਤਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨਿਪਾਤੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ [ਨਿਪਾਤੋ ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)]॥

ਖਨ੍ਧਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੨. ਰਾਧਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਾਰਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ –

'''ਮਾਰੋ, ਮਾਰੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਰੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਰਾਧ, ਸਤਿ ਮਾਰੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਮਾਰੇਤਾ ਵਾ ਯੋ ਵਾ ਪਨ ਮੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵੰ, ਰਾਧ, ਰੂਪੰ ਮਾਰੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਮਾਰੇਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਮੀਯਤੀਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਰੋਗੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਗਣ੍ਡੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਅਘਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਅਘਭੂਤਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ। ਯੇ ਨੰ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ ਮਾਰੋ ਵਾ ਅਸ੍ਸ ਮਾਰੇਤਾ ਵਾ ਯੋ ਵਾ ਪਨ ਮੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵੰ, ਰਾਧ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮਾਰੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਮਾਰੇਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਮੀਯਤੀਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਰੋਗੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਗਣ੍ਡੋਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਅਘਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ, ਅਘਭੂਤਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸ। ਯੇ ਨੰ ਏਵੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

''ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯ''ਨ੍ਤਿ? ''ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੰ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਤ੍ਥੰ''। ''ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ''ਤਿ? ''ਨਿਬ੍ਬਿਦਾ ਖੋ, ਰਾਧ, ਵਿਰਾਗਤ੍ਥਾ''। ''ਵਿਰਾਗੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ , ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ''ਤਿ? ''ਵਿਰਾਗੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ''। ''ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ''ਤਿ? ''ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਾ''। ''ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯ''ਨ੍ਤਿ? ''ਅਚ੍ਚਯਾਸਿ [ਅਚ੍ਚਸਰਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰), ਅਸ੍ਸ (ਪੀ॰), ਅਚ੍ਚਯਾ (ਕ॰)], ਰਾਧ, ਪਞ੍ਹੰ, ਨਾਸਕ੍ਖਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਗਹੇਤੁੰ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੋਗਧਞ੍ਹਿ, ਰਾਧ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਵੁਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਾਯਨੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਸਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸਤ੍ਤੋ, ਸਤ੍ਤੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ , ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ? ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਰਾਧ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਤ੍ਰ ਸਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਰ ਵਿਸਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਤ੍ਰ ਸਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਰ ਵਿਸਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ''।

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਰਾਧ, ਕੁਮਾਰਕਾ ਵਾ ਕੁਮਾਰਿਕਾਯੋ ਵਾ ਪੰਸ੍ਵਾਗਾਰਕੇਹਿ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ। ਯਾਵਕੀਵਞ੍ਚ ਤੇਸੁ ਪੰਸ੍ਵਾਗਾਰਕੇਸੁ ਅਵਿਗਤਰਾਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਾ ਅਵਿਗਤਪੇਮਾ ਅਵਿਗਤਪਿਪਾਸਾ ਅਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਅਵਿਗਤਤਣ੍ਹਾ, ਤਾਵ ਤਾਨਿ ਪੰਸ੍ਵਾਗਾਰਕਾਨਿ ਅਲ੍ਲੀਯਨ੍ਤਿ ਕੇਲ਼ਾਯਨ੍ਤਿ ਧਨਾਯਨ੍ਤਿ [ਮਨਾਯਨ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਪੀ॰ ਕ॰)] ਮਮਾਯਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਚ ਖੋ, ਰਾਧ, ਕੁਮਾਰਕਾ ਵਾ ਕੁਮਾਰਿਕਾਯੋ ਵਾ ਤੇਸੁ ਪੰਸ੍ਵਾਗਾਰਕੇਸੁ ਵਿਗਤਰਾਗਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦਾ ਵਿਗਤਪੇਮਾ ਵਿਗਤਪਿਪਾਸਾ ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹਾ ਵਿਗਤਤਣ੍ਹਾ, ਅਥ ਖੋ ਤਾਨਿ ਪੰਸ੍ਵਾਗਾਰਕਾਨਿ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਚ ਪਾਦੇਹਿ ਚ ਵਿਕਿਰਨ੍ਤਿ ਵਿਧਮਨ੍ਤਿ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਨ੍ਤਿ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯੰ [ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਕੰ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਰਾਧ, ਤੁਮ੍ਹੇਪਿ ਰੂਪੰ ਵਿਕਿਰਥ ਵਿਧਮਥ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਥ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯੰ ਕਰੋਥ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ। ਵੇਦਨੰ ਵਿਕਿਰਥ ਵਿਧਮਥ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਥ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯੰ ਕਰੋਥ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ। ਸਞ੍ਞੰ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵਿਕਿਰਥ ਵਿਧਮਥ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਥ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯੰ ਕਰੋਥ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਕਿਰਥ ਵਿਧਮਥ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਥ ਵਿਕੀਲ਼ਨਿਯੰ ਕਰੋਥ ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ। ਤਣ੍ਹਾਕ੍ਖਯੋ ਹਿ, ਰਾਧ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ [ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)], ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ [ਭਵਨੇਤ੍ਤੀਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)], ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਾ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ, ਕਤਮੋ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਰਾਧ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਨਿਰੋਧੋ [ਨਿਰੋਧਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰)] ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ। ਵੇਦਨਾਯ... ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਨਿਰੋਧੋ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇ ਚ, ਰਾਧ, ਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਪਰਿਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲਞ੍ਚ। ਤਂ ਸੁਣਾਹਿ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਹਿ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸਿ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਤਮੇ ਚ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਕਤਮਾ ਚ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ? ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞਾ। ਕਤਮੋ ਚ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ? 'ਅਰਹਾ'ਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਂ। ਯ੍ਵਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂਨਾਮੋ ਏਵਂਗੋਤ੍ਤੋ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰਾਧ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਵੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਰਾਧ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵੇਦਨੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ , ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਰਾਧ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਨ ਮੇ ਤੇ, ਰਾਧ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਵਾ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ, ਨ ਚ ਪਨ ਤੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਂ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਖੋ ਕੇਚਿ, ਰਾਧ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ; ਤੇ ਖੋ ਮੇ, ਰਾਧ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਮਣੇਸੁ ਚੇਵ ਸਮਣਸਮ੍ਮਤਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਮ੍ਮਤਾ , ਤੇ ਚ ਪਨਾਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਞ੍ਞਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਤਿਯਸਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੧੬੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਰਾਧ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਰਾਧ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਰਾਧ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰਾਧ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਰਹਨ੍ਤਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਰਾਧ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਰੂਪੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਞ੍ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਞ੍ਚ ਆਦੀਨਵਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰਾਧ, ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ ਵੁਸਿਤਵਾ ਕਤਕਰਣੀਯੋ ਓਹਿਤਭਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਛਨ੍ਦਰਾਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਰਾਧ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ । ਏਵਂ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਂ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਛਨ੍ਦਰਾਗਸੁਤ੍ਤੰ

੧੬੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਰਾਧ, ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਸਾ ਵੇਦਨਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਸਞ੍ਞਾਯ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਹੀਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਅਨਭਾਵਂਕਤਾ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਯੋ ਛਨ੍ਦੋ ਯੋ ਰਾਗੋ ਯਾ ਨਨ੍ਦੀ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਯੇ ਉਪਯੁਪਾਦਾਨਾ ਚੇਤਸੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਾਨੁਸਯਾ, ਤੇ ਪਜਹਥ। ਏਵਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਹੀਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਂ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਂ ਅਨਭਾਵਂਕਤਂ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਰਾਧਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਰੋ ਸਤ੍ਤੋ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਸਮਣਾ ਦੁਵੇ।
ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਰਹਾ ਚ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਪਰੇ ਦੁਵੇਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਮਾਰੋ, ਮਾਰੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਰੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ, ਵੇਦਨਾ ਮਾਰੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਮਾਰੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਾਰੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਰੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਰਾਧ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ, ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਮਾਰਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ, ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਅਨਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ , ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਅਨਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਨਤ੍ਤਾ, ਅਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ, ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ , ਸਞ੍ਞਾ ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯.ਖਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਖਯਧਮ੍ਮੋ, ਖਯਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਯਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਖਯਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਖਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖਯਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਖਯਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਵਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੭੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਵਯਧਮ੍ਮੋ, ਵਯਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਯਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਵਯਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਵਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਵਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਯਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਯਧਮ੍ਮੋ । ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੮੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – '''ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ , ਭਨ੍ਤੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਤਮੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ? ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ, ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

ਰਾਧਸੰਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੋ ਵਗ੍ਗੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਰੋ ਚ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨਤ੍ਤੇਨ [ਅਨਤ੍ਤੇਹਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤਥੇਵ ਚ।
ਖਯਵਯਸਮੁਦਯਂ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ॥

੩. ਆਯਾਚਨਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੧. ਮਾਰਾਦਿਸੁਤ੍ਤਏਕਾਦਸਕਂ

੧੮੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ [ਸੀਹਲ਼ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਪਨ ''ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਤੀਣਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਏਵਮੁਪਰਿਸੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ]। ਕੋ ਚ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ? ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ [ਸੀਹਲ਼ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਪਨ ''ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਏਕਂ ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਤੀਣਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਏਵਮੁਪਰਿਸੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ]। ਵੇਦਨਾ ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

੧੮੩. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

੧੮੪. ਯਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰...।

੧੮੫. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੮੬. ਯਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰...।

੧੮੭. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੮੮. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰...।

੧੮੯. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੯੦. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਖਯਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੯੧. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਵਯਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੯੨. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

੧੨. ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੧੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਰਾਧੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਸਾਧੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁ, ਯਮਹਂ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਆਤਾਪੀ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ।

''ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ? ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ [ਸੀਹਲ਼ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਗ੍ਗੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕੇਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਏਵਂ ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੇਪਿ]।

ਆਯਾਚਨਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਰੋ ਚ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨਤ੍ਤੇਨ ਤਥੇਵ ਚ।
ਖਯਵਯਸਮੁਦਯਂ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ॥

੪. ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੧. ਮਾਰਾਦਿਸੁਤ੍ਤਏਕਾਦਸਕਂ

੧੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ? ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ।

੧੯੫. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

੧੯੬. ਯਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ...ਪੇ॰...।

੧੯੭. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੧੯੮. ਯਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰...।

੧੯੯. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੨੦੦. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰...।

੨੦੧. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੨੦੨. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਖਯਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੨੦੩. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਵਯਧਮ੍ਮੋ...ਪੇ॰...।

੨੦੪. ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ...ਪੇ॰...।

੧੨. ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਰਾਧਂ ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਚ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ? ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਖੋ, ਰਾਧ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੋ; ਤਤ੍ਰ ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ।

ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਵਗ੍ਗੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਮਾਰੋ ਚ ਮਾਰਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਅਪਰੇ ਦੁਵੇ।
ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ ਦੁਵੇ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨਤ੍ਤੇਨ ਤਥੇਵ ਚ।
ਖਯਵਯਸਮੁਦਯਂ, ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ॥

ਰਾਧਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੩. ਦਿਟ੍ਠਿਸंਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੬. ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ?

''ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਂਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਭਗਵਂਪਟਿਸਰਣਾ। ਸਾਧੁ ਵਤ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਪਟਿਭਾਤੁ ਏਤਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਗਵਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਣਾਥ, ਸਾਧੁਕਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਥ; ਭਾਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ''ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਪਚ੍ਚਸ੍ਸੋਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ –

''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ'' । ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਵੇਦਨਾ ਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਾ''ਤਿ... ''ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ [ਯਮਿਦਂ (ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ)] ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ [ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਏਤਂਮਮਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''’ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''’ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''’ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸੋਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ''’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ... ਪੇ॰...।

''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ । ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ''’ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ’ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ''’ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਲੋਕੋ, ਸੋ ਪੇਚ੍ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋ''’ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਨੋਚਮੇਸਿਯਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ਭਗਵੰਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਮੁਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਪਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤੰ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤੰ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨੋ ਚਸ੍ਸੰ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ, ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਨਤ੍ਥਿਦਿਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ [ਸੁਕ੍ਕਟਦੁਕ੍ਕਟਾਨੰ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਪਾਕੋ; ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰੋ ਲੋਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ; ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ [ਸਮਗ੍ਗਤਾ (ਕ॰)] ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਿ। ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕੋ [ਚਾਤੁਮ੍ਮਹਾਭੂਤਿਕੋ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕੰ॰ ਪੀ॰)] ਅਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਯਦਾ ਕਾਲਙ੍ਕਰੋਤਿ ਪਥਵੀ ਪਥਵੀਕਾਯੰ ਅਨੁਪੇਤਿ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਆਪੋ ਆਪੋਕਾਯੰ ਅਨੁਪੇਤਿ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੇਜੋ ਤੇਜੋਕਾਯੰ ਅਨੁਪੇਤਿ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਾਯੋ ਵਾਯੋਕਾਯੰ ਅਨੁਪੇਤਿ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਤਿ। ਆਕਾਸੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। ਆਸਨ੍ਦਿਪਞ੍ਚਮਾ ਪੁਰਿਸਾ ਮਤੰ ਆਦਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਾਵ ਆਲ਼ਾਹਨਾ ਪਦਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਕਾਪੋਤਕਾਨਿ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਭਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਆਹੁਤਿਯੋ। ਦਤ੍ਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਯਦਿਦੰ ਦਾਨੰ [ਦਤ੍ਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਮਿਦੰ ਦਾਨੰ ਨਾਮ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)]। ਤੇਸੰ ਤੁਚ੍ਛੰ ਮੁਸਾ ਵਿਲਾਪੋ ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਥਿਕਵਾਦੰ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਬਾਲੇ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੇ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ਭਗਵੰਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ , ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਮੁਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਪਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤੰ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤੰ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠੰ...ਪੇ॰... ਯੇ ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਥਿਕਵਾਦੰ ਵਦਨ੍ਤਿ; ਬਾਲੇ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੇ ਚ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰੰ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਕਰੋਤੋਸੁਤ੍ਤੰ

੨੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਕਿਸ੍ਮਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਛੇਦਾਪਯਤੋ ਪਚਤੋ ਪਾਚਾਪਯਤੋ ਸੋਚਤੋ ਸੋਚਾਪਯਤੋ ਕਿਲਮਤੋ ਕਿਲਮਾਪਯਤੋ ਫਨ੍ਦਤੋ ਫਨ੍ਦਾਪਯਤੋ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤਯਤੋ ਅਦਿਨ੍ਨੰ ਆਦਿਯਤੋ ਸਨ੍ਧਿੰ ਛਿਨ੍ਦਤੋ ਨਿਲ੍ਲੋਪੰ ਹਰਤੋ ਏਕਾਗਾਰਿਕੰ ਕਰੋਤੋ ਪਰਿਪਨ੍ਥੇ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਪਰਦਾਰੰ ਗਚ੍ਛਤੋ ਮੁਸਾ ਭਣਤੋ ਕਰੋਤੋ ਨ ਕਰੀਯਤਿ ਪਾਪੰ। ਖੁਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇਨ ਚੇਪਿ ਚਕ੍ਕੇਨ ਯੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਥਵਿਯਾ ਪਾਣੇ ਏਕਮੰਸਖਲੰ ਏਕਮੰਸਪੁਞ੍ਜੰ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਹਨਨ੍ਤੋ ਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਛੇਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਪਚਨ੍ਤੋ ਪਾਚੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪਾਪੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਉਤ੍ਤਰੰ ਚੇਪਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ; ਦਦਨ੍ਤੋ ਦਾਪੇਨ੍ਤੋ ਯਜਨ੍ਤੋ ਯਜਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋਨਿਦਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ। ਦਾਨੇਨ ਦਮੇਨ ਸੰਯਮੇਨ ਸਚ੍ਚਵਜ੍ਜੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ। ਭਗਵੰਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ।

''ਤੰ ਕਿੰ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਕਰੋਤੋ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦੰ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਮੁਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਪਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯੇਸਿਤੰ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤੰ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤੰ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਕਰੋਤੋ ਕਾਰਯਤੋ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞੰ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਗਮੋ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਹੇਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ। ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ। ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਬਲਂ ਨਤ੍ਥਿ ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਰਿਸਥਾਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਰਿਸਪਰਕ੍ਕਮੋ। ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਭੂਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਜੀਵਾ ਅਵਸਾ ਅਬਲਾ ਅਵੀਰਿਯਾ ਨਿਯਤਿਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਪਰਿਣਤਾ ਛਸ੍ਵੇਵਾਭਿਜਾਤੀਸੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’।

‘‘ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਮਹਾਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ, ਅਕਟਵਿਧਾ, ਅਨਿਮ੍ਮਿਤਾ, ਅਨਿਮ੍ਮਾਤਾ, ਵਞ੍ਝਾ, ਕੂਟਟ੍ਠਾ, ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ; ਤੇ ਨ ਇਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ [ਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤਿ (ਪੀ॰ ਕ॰)], ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤਿ; ਨਾਲਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਖਾਯ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵਾ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਪਥਵੀਕਾਯੋ, ਆਪੋਕਾਯੋ, ਤੇਜੋਕਾਯੋ, ਵਾਯੋਕਾਯੋ, ਸੁਖੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ, ਜੀਵੇ ਸਤ੍ਤਮੇ। ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ [ਜੀਵੇ। ਸਤ੍ਤਿਮੇ (ਬਹੂਸੁ)] ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ, ਅਕਟਵਿਧਾ, ਅਨਿਮ੍ਮਿਤਾ, ਅਨਿਮ੍ਮਾਤਾ, ਵਞ੍ਝਾ, ਕੂਟਟ੍ਠਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ; ਤੇ ਨ ਇਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਬਾਧੇਨ੍ਤਿ; ਨਾਲਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਖਾਯ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵਾ। ਯੋਪਿ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸੋਪਿ ਕਞ੍ਚਿ [ਨ ਕੋਚਿ ਕਞ੍ਚਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਨ ਕੋਚਿ ਤਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਤਿ; ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂਤ੍ਵੇਵ ਕਾਯਾਨਮਨ੍ਤਰੇਨ ਸਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਮਨੁਪਵਿਸਤਿ [ਵਿਵਰਮਨੁਪਤਤਿ (ਕਤ੍ਥਚਿ) ਦੀਘਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁਪਿ]। ਚੁਦ੍ਦਸ ਖੋ ਪਨਿਮਾਨਿ ਯੋਨਿਪਮੁਖਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਟ੍ਠਿ ਚ ਸਤਾਨਿ ਛ ਚ ਸਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨੋ ਸਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਚ ਕਮ੍ਮਾਨਿ , ਕਮ੍ਮੇ ਚ ਅਡ੍ਢਕਮ੍ਮੇ ਚ ਦ੍ਵਟ੍ਠਿਪਟਿਪਦਾ, ਦ੍ਵਟ੍ਠਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪਾ, ਛਲਾਭਿਜਾਤਿਯੋ, ਅਟ੍ਠਪੁਰਿਸਭੂਮਿਯੋ, ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਆਜੀਵਕਸਤੇ, ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸਤੇ, ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਨਾਗਵਾਸਸਤੇ, ਵੀਸੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਤੇ, ਤਿਂਸੇ ਨਿਰਯਸਤੇ, ਛਤ੍ਤਿਂਸਰਜੋਧਾਤੁਯੋ, ਸਤ੍ਤ ਸਞ੍ਞੀਗਬ੍ਭਾ, ਸਤ੍ਤ ਅਸਞ੍ਞੀਗਬ੍ਭਾ, ਸਤ੍ਤ ਨਿਗਣ੍ਠਿਗਬ੍ਭਾ, ਸਤ੍ਤ ਦੇਵਾ , ਸਤ੍ਤ ਮਾਨੁਸਾ, ਸਤ੍ਤ ਪੇਸਾਚਾ, ਸਤ੍ਤ ਸਰਾ, ਸਤ੍ਤ ਪਵੁਟਾ

[ਸਪੁਟਾ (ਕ॰), ਪਵ੍ਧਾ (ਪੀ॰)], ਸਤ੍ਤ ਪਪਾਤਾ, ਸਤ੍ਤ ਚ ਪਪਾਤਸਤਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਸੁਪਿਨਾ, ਸਤ੍ਤ ਸੁਪਿਨਸਤਾਨਿ, ਚੁਲ੍ਲਾਸੀਤਿ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨੋ [ਮਹਾਕਪ੍ਪੁਨੋ (ਸੀ॰ ਪੀ॰)] ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਬਾਲੇ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੇ ਚ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਇਮਿਨਾਹਂ ਸੀਲੇਨ ਵਾ ਵਤੇਨ ਵਾ ਤਪੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ ਵਾ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਪਰਿਪਾਚੇਸ੍ਸਾਮਿ; ਪਰਿਪਕ੍ਕਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਹੇਵਂ ਨਤ੍ਥਿ ਦੋਣਮਿਤੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ ਪਰਿਯਨ੍ਤਕਤੇ ਸਂਸਾਰੇ, ਨਤ੍ਥਿ ਹਾਯਨਵਡ੍ਢਨੇ, ਨਤ੍ਥਿ ਉਕ੍ਕਂਸਾਵਕਂਸੇ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਸੁਤ੍ਤਗੁਲ਼ੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬੇਠਿਯਮਾਨਮੇਵ ਪਲੇਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਬਾਲੇ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਠਿਯਮਾਨਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਲੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ?

ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ, ਅਕਟਵਿਧਾ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਲੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ, ਅਕਟਵਿਧਾ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਲੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ ਅਕਟਵਿਧਾ...ਪੇ॰... ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਲੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸਤ੍ਤਿਮੇ ਕਾਯਾ ਅਕਟਾ ਅਕਟਵਿਧਾ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬੇਠਿਯਮਾਨਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਲੇਨ੍ਤੀ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਅਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧. ਅਨ੍ਤਵਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਅਨਨ੍ਤਵਾਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਤਂਜੀਵਂਤਂਸਰੀਰਂਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰ'''ਨ੍ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਅਞ੍ਞਂਜੀਵਂਅਞ੍ਞਂਸਰੀਰਂਸੁਤ੍ਤਂ

੨੧੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰ'''ਨ੍ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

੧੫. ਹੋਤਿਤਥਾਗਤੋਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਪਨ੍ਨਰਸਮਂ।

੧੬. ਨਹੋਤਿਤਥਾਗਤੋਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਸੋਲ਼ਸਮਂ।

੧੭. ਹੋਤਿਚਨਚਹੋਤਿਤਥਾਗਤੋਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ , ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਰਸਮਂ।

੧੮. ਨੇਵਹੋਤਿਨਨਹੋਤਿਤਥਾਗਤੋਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ...ਪੇ॰...।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਤਂ ਮੁਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤਂ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਂ ਮਨਸਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਇਮੇਸੁ ਚ ਠਾਨੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯਪਿਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਂ ।

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਵਗ੍ਗੋ।

ਅਟ੍ਠਾਰਸਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵਾਤਂ ਏਤਂ ਮਮ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ।
ਨਤ੍ਥਿ ਕਰੋਤੋ ਹੇਤੁ ਚ, ਮਹਾਦਿਟ੍ਠੇਨ ਅਟ੍ਠਮਂ॥

ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ ਚ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਚ ਅਨ੍ਤਵਾ ਚ।
ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਚ ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ।
ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਚ॥

ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ।

ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ।

ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ॥

੨. ਦੁਤਿਯਗਮਨਵੱਗੋ

੧. ਵ◌ਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵ◌ਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ, ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ਭਗਵ◌ਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਵ◌ੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ। ''ਵ◌ੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨ ਵ◌ਾਤਾ ਵ◌ਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵ◌ਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ, ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨੨੫-੨੪੦. (ਪੁਰਿਮਵੱਗੇ ਵ◌ਿਯ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵ◌ੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ।) ਸਤ੍ਤਰਸਮਂ।

੧੮. ਨੇਵਹੋਤਿਨਨਹੋਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵ◌ਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ। ਵ◌ੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸ੍ਸ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ। ''ਵ◌ੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵ◌ਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵ◌ਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – 'ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ?

‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਾਦਾਯ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਮੰ।

੧੯. ਰੂਪੀਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ , ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੰ ਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੰ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਨੋ ਹੇਤੰ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੦. ਅਰੂਪੀਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? (ਪੇਯ੍ਯਾਲੋ) ਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੧. ਰੂਪੀਚਅਰੂਪੀਚਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’ਤਿ...ਪੇ॰...। ਏਕਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੨. ਨੇਵਰੂਪੀਨਾਰੂਪੀਅਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੫. ‘‘ਨੇਵ ਰੂਪੀ ਨਾਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’ਤਿ...ਪੇ॰...। ਬਾਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੩. ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੬. ‘‘ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’ਤਿ...ਪੇ॰...। ਤੇਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੪. ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੀਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੭. ‘‘ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’ਤਿ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੫. ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੀਸੁਤ੍ਤੰ

੨੪੮. ‘‘ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ’’ਤਿ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੬. ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੪੯. ‘‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਮਂ।

ਦੁਤਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਵਾਤਂ ਏਤਂ ਮਮ ਸੋ, ਅਤ੍ਤਾ ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ।
ਨਤ੍ਥਿ ਕਰੋਤੋ ਹੇਤੁ ਚ, ਮਹਾਦਿਟ੍ਠੇਨ ਅਟ੍ਠਮਂ॥

ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਚੇਵ, ਅਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਵਾ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਤਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਞ੍ਚ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ॥

ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।
ਰੂਪੀ ਚ ਅਰੂਪੀ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।
ਨੇਵ ਰੂਪੀ ਨਾਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ॥

ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।
ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ।
ਇਮੇ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਤਿਯਵਾਰੇਨ ਦੇਸਿਤਾ॥

੩. ਤਤਿਯਗਮਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਵਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੫੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ

ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ’’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨੫੧-੨੭੪. (ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੇ ਵਿਯ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।) ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੬. ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

‘‘ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ।

‘‘ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ‘‘ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ’’ਤਿ? ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’...ਪੇ॰... ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ , ਅਪਿ ਨੁ ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ? ‘‘ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’। ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ‘ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’’ਤਿ। ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਮਂ।

ਤਤਿਯਪੇਯ੍ਯਾਲੋ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਗਮਨਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਵਾਤਸੁਤ੍ਤਂ

੨੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਜ੍ਜੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ , ਨ ਗਬ੍ਭਿਨਿਯੋ ਵਿਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਉਦੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਏਸਿਕਟ੍ਠਾਯਿਟ੍ਠਿਤਾ'''ਤਿ। ''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ , ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – 'ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨੭੭-੩੦੦. (ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੇ ਵਿਯ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।) ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੬. ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਕਿਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਕਿਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ? ਭਗਵਂਮੂਲਕਾ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿ, ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'ਤਿ। ਵੇਦਨਾਯ ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਤਿ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤਿ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਅਰੋਗੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ'''ਤਿ।

''ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ'' । ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ''ਤਿ? ''ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ''। ''ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ – 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'''ਤਿ? ''ਨੋ ਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''।

‘‘ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਵੇਦਨਾ... ਯਾ ਕਾਚਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਵਾ ਸੁਖੁਮਂ ਵਾ ਹੀਨਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ ਯਂ ਦੂਰੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ – ‘ਨੇਤਂ ਮਮ, ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

‘‘ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਰੂਪਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਂ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ; ਵਿਰਾਗਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਮਿਤਿ ਞਾਣਂ ਹੋਤਿ। ‘ਖੀਣਾ ਜਾਤਿ, ਵੁਸਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ, ਕਤਂ ਕਰਣੀਯਂ , ਨਾਪਰਂ ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਾਯਾ’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ। ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਮਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਪੁਰਿਮਗਮਨੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾ।
ਦੁਤਿਯਗਮਨੇ ਛਬ੍ਬੀਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ॥

ਤਤਿਯਗਮਨੇ ਛਬ੍ਬੀਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।
ਚਤੁਤ੍ਥਗਮਨੇ ਛਬ੍ਬੀਸਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ॥

ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

੪. ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਕ੍ਖੁਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ; ਸੋਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ; ਘਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ; ਜਿਵ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ [ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੀ (?)]; ਕਾਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਮਨੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ – ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ [ਅਭਬ੍ਬੋਵ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ''।

''ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਤਸੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ'। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – 'ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ'''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਰੂਪਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਰੂਪਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ; ਸਦ੍ਦਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ; ਗਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ ; ਰਸਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ; ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ; ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ। ਯੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ''।

''ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਤਸੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – 'ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ'। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – 'ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ'''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੩੦੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ; ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ। ਯੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਨੋ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ ; ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮੰ।

੬. ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ... ਰਸਸਞ੍ਞਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਛਟ੍ਠੰ।

੭. ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾ... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮੰ।

੮. ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤੰ

੩੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ''ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾ... ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾ... ਰਸਤਣ੍ਹਾ... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾ... ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ । ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੰ।

੯. ਪਥਵੀਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤੰ

੩੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ''ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਆਪੋਧਾਤੁ... ਤੇਜੋਧਾਤੁ... ਵਾਯੋਧਾਤੁ... ਆਕਾਸਧਾਤੁ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵੰ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ'''ਤਿ। ਨਵਮੰ।

੧੦. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤੰ

੩੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ; ਵੇਦਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੀ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ; ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿਨੋ; ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਿ । ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ , ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ’’।

‘‘ਯਸ੍ਸ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਮਤ੍ਤਸੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – ‘ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮਂ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਭੂਮਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ; ਅਭਬ੍ਬੋ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਾਤੁਂ ਯਾਵ ਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ’। ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ – ‘ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ’’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ [ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ (ਪੀ॰ ਕ॰)] ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਚ।
ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਧਾਤੁ ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੫. ਉਪ੍ਪਾਦਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਸੋਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਯੋ ਘਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ... ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ... ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਸੋਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਘਾਨਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਮਨਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਰੂਪਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਯੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਯੋ ਰਸਾਨਂ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ... ਯੋ ਗਨ੍ਧਾਨਂ... ਯੋ ਰਸਾਨਂ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਂ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ... ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰...।

ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ

ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਞ੍ਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੧੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਯ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ; ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਠਿਤਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਠਿਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਯੋ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਯੋ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ

ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਵੂਪਸਮੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਰੋਗਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਉਪ੍ਪਾਦਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਚ।
ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਧਾਤੁ ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੬. ਕਿਲੇਸਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਚਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸੋਤਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਘਾਨਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਕਾਯਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਖਾਯਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਰੂਪਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦੇਸੁ... ਯੋ ਗਨ੍ਧੇਸੁ... ਯੋ ਰਸੇਸੁ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ... ਯੋ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਖਾਯਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਵਿਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਖਾਯਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ... ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਜਿਵ੍ਹਾਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਕਾਯਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ... ਯੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਰਸਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾਯ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ । ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਞ੍ਚੇਤਨਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ... ਯੋ ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ... ਯੋ ਰਸਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਤਣ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੨੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਰਸਤਣ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤਣ੍ਹਾਯ... ਯੋ ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ , ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਧਾਤੁਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਸੁ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਖਾਯਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਖਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ...ਪੇ॰... ਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਮਿਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ। ਯਤੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਖਾਯਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ’’ਤਿ। ਦਸਮਂ।

ਕਿਲੇਸਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਚ।
ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਚੇਤਨਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਧਾਤੁ ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇ ਦਸਾਤਿ॥

੭. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਵਿਵੇਕਜਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੨. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਅਨ੍ਧਵਨਂ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ। ਅਨ੍ਧਵਨਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਿ।

ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਯੇਨ ਜੇਤਵਨਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਂ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਪਠਮਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਪਠਮਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਅਵਿਤਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਹਂ , ਆਵੁਸੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ ਸਮਾਧਿਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ''ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਅਹਂ ਦੁਤਿਯਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ'ਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਪੀਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ''ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ?

''ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਾਸਿਂ ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਮਿ; ਯਂ ਤਂ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ

ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਤਤਿਯਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ ਖੋ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ; ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਮੁਖਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤੋ। ਕਤਮੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਅਜ੍ਜ ਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਾਸੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੁਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨਨ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੁਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੁਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਂ

੩੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ...ਪੇ॰... ਵੁਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ...ਪੇ॰... । ‘‘ਇਧਾਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ‘‘ਤਥਾ ਹਿ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਙ੍ਕਾਰਮਮਙ੍ਕਾਰਮਾਨਾਨੁਸਯਾ ਸੁਸਮੂਹਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ’ਤਿ ਵਾ ‘ਅਹਂ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਵਾ’’ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸੂਚਿਮੁਖੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੪੧. ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤਿ ਵੇਲੁਵਨੇ ਕਲਨ੍ਦਕਨਿਵਾਪੇ। ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਰਾਜਗਹੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿ। ਰਾਜਗਹੇ ਸਪਦਾਨਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਕੁਟ੍ਟਮੂਲਂ [ਕੁਡ੍ਡਮੂਲਂ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰), ਕੁਡ੍ਡਂ (ਪੀ॰)] ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਸੂਚਿਮੁਖੀ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਿਕਾ ਯੇਨਾਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ –

‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਸਮਣ, ਅਧੋਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਅਧੋਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਉਬ੍ਭਮੁਖੋ [ਉਦ੍ਧਂਮੁਖੋ (ਸੀ॰ ਅਟ੍ਠ॰)] ਭੁਞ੍ਜਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਉਬ੍ਭਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਵਿਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਵਿਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’’ਤਿ।

‘‘‘ਕਿਂ ਨੁ, ਸਮਣ, ਅਧੋਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਅਧੋਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਉਬ੍ਭਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਉਬ੍ਭਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ। ‘ਤੇਨ ਹਿ, ਸਮਣ, ਵਿਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਸੀ’ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮਾਨੋ ‘ਨ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਵਿਦਿਸਾਮੁਖੋ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’ਤਿ ਵਦੇਸਿ’’।

‘‘ਕਥਞ੍ਚਰਹਿ , ਸਮਣ, ਭੁਞ੍ਜਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ [ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ (ਸੀ॰) ਨਿਗਮਨਵਾਕ੍ਯੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮਾਸੋਯੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤਿ] ਵਤ੍ਥੁਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ [ਜੀਵਿਤਂ (ਕ॰)] ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ‘ਅਧੋਮੁਖਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ‘ਉਬ੍ਭਮੁਖਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਣਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾਯ [... ਨੁਯੋਗਾ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰), ... ਨੁਯੋਗੇਨ (?)] ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ‘ਦਿਸਾਮੁਖਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ’ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਅਙ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਗਿਨਿ, ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ‘ਵਿਦਿਸਾਮੁਖਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ।

‘‘ਸੋ ਖ੍ਵਾਹਂ, ਭਗਿਨਿ, ਨ ਵਤ੍ਥੁਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ, ਨ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ, ਨ ਦੂਤੇਯ੍ਯਪਹਿਣਗਮਨਾਨੁਯੋਗਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ, ਨ ਅਙ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾਤਿਰਚ੍ਛਾਨਵਿਜ੍ਜਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਰਿਯੇਸਾਮਿ; ਧਮ੍ਮੇਨ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਭੁਞ੍ਜਾਮੀ’’ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਸੂਚਿਮੁਖੀ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਿਕਾ ਰਾਜਗਹੇ ਰਥਿਯਾਯ ਰਥਿਯੰ, ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇਨ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਰੋਚੇਸਿ – ‘‘ਧਮ੍ਮਿਕੰ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੰ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ; ਅਨਵਜ੍ਜੰ [ਅਨਵਜ੍ਜੇਨ (ਕ॰)] ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਆਹਾਰੰ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਦੇਥ ਸਮਣਾਨੰ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾਨੰ ਪਿਣ੍ਡ’’ਨ੍ਤਿ। ਦਸਮੰ।

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਵਿਵੇਕਜੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕੰ, ਪੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚਤੁਤ੍ਥਕੰ।
ਆਕਾਸਞ੍ਚੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਆਕਿਞ੍ਚੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਨਾ।
ਨਿਰੋਧੋ ਨਵਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦਸਮੰ ਸੂਚਿਮੁਖੀ ਚਾਤਿ॥

੮. ਨਾਗਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਗਯੋਨਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ, ਜਲਾਬੁਜਾ ਨਾਗਾ, ਸੰਸੇਦਜਾ ਨਾਗਾ, ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਨਾਗਯੋਨਿਯੋ’’ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਪਣੀਤਤਰਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ‘‘ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਾਗਯੋਨਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ, ਜਲਾਬੁਜਾ ਨਾਗਾ, ਸੰਸੇਦਜਾ ਨਾਗਾ, ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ। ਤਤ੍ਰ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਣ੍ਡਜੇਹਿ ਨਾਗੇਹਿ ਜਲਾਬੁਜਾ ਚ ਸੰਸੇਦਜਾ ਚ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਚ ਨਾਗਾ ਪਣੀਤਤਰਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਣ੍ਡਜੇਹਿ ਚ ਜਲਾਬੁਜੇਹਿ ਚ ਨਾਗੇਹਿ ਸੰਸੇਦਜਾ ਚ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਚ ਨਾਗਾ ਪਣੀਤਤਰਾ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਣ੍ਡਜੇਹਿ ਚ ਜਲਾਬੁਜੇਹਿ ਚ ਸੰਸੇਦਜੇਹਿ ਚ ਨਾਗੇਹਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ ਪਣੀਤਤਰਾ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਨਾਗਯੋਨਿਯੋ’’ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੪. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ?

‘‘ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਅਣ੍ਡਜਾਨੰ ਨਾਗਾਨੰ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – ‘ਮਯੰ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ ਅਹੁਮ੍ਹ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ। ਤੇ ਮਯੰ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨੰ ਨਾਗਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਸਚਜ੍ਜ ਮਯੰ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਏਵੰ ਮਯੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿੰ ਸਗ੍ਗੰ ਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਮ। ਹਨ੍ਦ, ਮਯੰ ਏਤਰਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਾਮ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਾਮ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਾਮਾ’ਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਦੁਤਿਯਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤੰ

੩੪੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਜਲਾਬੁਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਜਲਾਬੁਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥੰ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੰ।

੫. ਤਤਿਯਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤੰ

३४६. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਂਸੇਦਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਸਂਸੇਦਜਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਚਤੁਤ੍ਥਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਂ

३४७. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਮਯਂ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ ਅਹੁਮ੍ਹ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ। ਤੇ ਮਯਂ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰਿਨੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਨ੍ਨਾ। ਸਚਜ੍ਜ ਮਯਂ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ , ਵਾਚਾਯ... ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰੇਯ੍ਯਾਮ, ਏਵਂ ਮਯਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਮ। ਹਨ੍ਦ, ਮਯਂ ਏਤਰਹਿ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਾਮ, ਵਾਚਾਯ... ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਾਮਾ'ਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ ਉਪੋਸਥਂ ਉਪਵਸਨ੍ਤਿ ਵੋਸ੍ਸਟ੍ਠਕਾਯਾ ਚ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

३४८. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਦੁਤਿਯਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

३४९. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਤਤਿਯਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

३५०. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਚਤੁਤ੍ਥਸੁਤਸੁਤ੍ਤਂ

੩੫੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦਸਮਂ।

੧੧-੨੦. ਅਣ੍ਡਜਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੩੫੨-੩੬੧. ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਣ੍ਡਜਾ ਨਾਗਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨੰ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ...ਪੇ॰... ਸੋ ਪਾਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਥੰ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਯਾਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਮਾਲਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਗਨ੍ਧਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਲੇਪਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਆਵਸਥਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੧-੫੦. ਜਲਾਬੁਜਾਦਿਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਤਿਂਸਕਂ

੩੬੨-੩੯੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ...ਪੇ॰... ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ?

''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਨਾਗਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨੰ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਨਾਗਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

(ਇਮਿਨਾ ਪੇਯ੍ਯਾਲੇਨ ਦਸ ਦਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਨ ਦਸਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਸਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਤਿ।)

ਨਾਗਸਂਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕਂ ਪਣੀਤਤਰਂ, ਚਤੁਰੋ ਚ ਉਪੋਸਥਾ।
ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਚਤੁਰੋ ਚ, ਦਾਨੂਪਕਾਰਾ ਚ ਤਾਲੀਸਂ।
ਪਣ੍ਣਾਸ ਪਿਣ੍ਡਤੋ ਸੁਤ੍ਤਾ, ਨਾਗਮ੍ਹਿ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ॥

੯. ਸੁਪਣ੍ਣਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਪਣ੍ਣਯੋਨਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਅਣ੍ਡਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ, ਜਲਾਬੁਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ, ਸਂਸੇਦਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ, ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ – ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸੁਪਣ੍ਣਯੋਨਿਯੋ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਹਰਨ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤਸ੍ਸੋ ਇਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਪਣ੍ਣਯੋਨਿਯੋ। ਕਤਮਾ ਚਤਸ੍ਸੋ? ਅਣ੍ਡਜਾ...ਪੇ॰... ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸੁਪਣ੍ਣਯੋਨਿਯੋ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਣ੍ਡਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਅਣ੍ਡਜੇਵ ਨਾਗੇ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਜਲਾਬੁਜੇ, ਨ ਸਂਸੇਦਜੇ, ਨ ਓਪਪਾਤਿਕੇ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਲਾਬੁਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਅਣ੍ਡਜੇ ਚ ਜਲਾਬੁਜੇ ਚ ਨਾਗੇ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਂਸੇਦਜੇ, ਨ ਓਪਪਾਤਿਕੇ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਂਸੇਦਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਅਣ੍ਡਜੇ ਚ ਜਲਾਬੁਜੇ ਚ ਸਂਸੇਦਜੇ ਚ ਨਾਗੇ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਓਪਪਾਤਿਕੇ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਅਣ੍ਡਜੇ ਚ ਜਲਾਬੁਜੇ ਚ ਸਂਸੇਦਜੇ ਚ ਓਪਪਾਤਿਕੇ ਚ ਨਾਗੇ ਹਰਨ੍ਤਿ। ਇਮਾ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਸੁਪਣ੍ਣਯੋਨਿਯੋ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਦ੍ਵਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੩੯੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਣ੍ਡਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ , ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪-੬. ਦੁਤਿਯਾਦਿਦ੍ਵਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਂ

੩੯੫-੩੯੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ...ਪੇ॰... ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭-੧੬. ਅਣ੍ਡਜਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੩੯੮-੪੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਣ੍ਡਜਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਨਂ ਦੇਤਿ... ਵਤ੍ਥਂ ਦੇਤਿ... ਯਾਨਂ ਦੇਤਿ... ਮਾਲਂ ਦੇਤਿ... ਗਨ੍ਧਂ ਦੇਤਿ... ਵਿਲੇਪਨਂ ਦੇਤਿ... ਸੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ... ਆਵਸਥਂ ਦੇਤਿ... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਣ੍ਡਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਸੋਲ਼ਸਮਂ।

੧੭-੪੬. ਜਲਾਬੁਜਾਦਿਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਤਿਂਸਕਂ

੪੦੮-੪੩੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ...ਪੇ॰... ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ, ਮਨਸਾ ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – ‘ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – ‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਸੁਪਣ੍ਣਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ਛਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

(ਏਵਂ ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਛਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।)

ਸੁਪਣ੍ਣਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕਂ ਹਰਨ੍ਤਿ ਚੇਵ, ਦ੍ਵਯਕਾਰੀ ਚ ਚਤੁਰੋ।
ਦਾਨੂਪਕਾਰਾ ਤਾਲੀਸਂ, ਸੁਪਣ੍ਣੇ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ॥

੧੦. ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤੰ

੪੩੮. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ ...ਪੇ॰... ਭਗਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤੰ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਾਰਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਚਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਪਟਿਕਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰਸਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ। ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਸੁਚਰਿਤਸੁਤ੍ਤੰ

੪੩੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – 'ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ , ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਿਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਮੂਲਗਨ੍ਧਦਾਤਾਸੁਤ੍ਤੰ

੪੪੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – 'ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਨੰ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪-੧੨. ਸਾਰਗਨ੍ਧਾਦਿਦਾਤਾਸੁਤ੍ਤਨਵਕੰ

੪੪੧-੪੪੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸਾਰਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ...ਪੇ॰... ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਤਚਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪਪਟਿਕਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਫਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਰਸਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ

ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – 'ਸਾਰਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸਾਰਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ...ਪੇ॰... ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਤਚਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪਪਟਿਕਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਫਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਰਸਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਸਾਰਗਨ੍ਧਾਨੰ...ਪੇ॰... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਤਚਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਪਪਟਿਕਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਫਲਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਰਸਗਨ੍ਧਾਨੰ... ਸੋ ਦਾਤਾ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧਾਨੰ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮੰ।

੧੩-੨੨. ਮੂਲਗਨ੍ਧਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਦਸਕੰ

੪੫੦-੪੫੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – 'ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨੰ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਨੰ ਦੇਤਿ... ਵਤ੍ਥੰ ਦੇਤਿ... ਯਾਨੰ ਦੇਤਿ... ਮਾਲੰ ਦੇਤਿ... ਗਨ੍ਧੰ ਦੇਤਿ... ਵਿਲੇਪਨੰ ਦੇਤਿ... ਸੇਯ੍ਯੰ ਦੇਤਿ... ਆਵਸਥੰ ਦੇਤਿ... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯੰ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਬਾਵੀਸਤਿਮੰ।

੨੩-੧੧੨. ਸਾਰਗਨ੍ਧਾਦਿਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਨਵੁਤਿਕੰ

੪੬੦-੫੪੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ । ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਸਾਰਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ...ਪੇ॰... ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਤਚਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ... ਪਪਟਿਕਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਫਲਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਰਸਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ... ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤੰ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ – 'ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵੰ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨੰ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਨੰ ਦੇਤਿ... ਵਤ੍ਥੰ ਦੇਤਿ... ਯਾਨੰ ਦੇਤਿ... ਮਾਲੰ ਦੇਤਿ... ਗਨ੍ਧੰ ਦੇਤਿ... ਵਿਲੇਪਨੰ ਦੇਤਿ... ਸੇਯ੍ਯੰ ਦੇਤਿ... ਆਵਸਥੰ ਦੇਤਿ... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯੰ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਸਤਿਮੰ।

(ਏਵੰ ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਏਕਸਤਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।)

ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਕਾਯਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਸਮਤ੍ਤੰ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨੰ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕਞ੍ਞੁ ਸੁਚਰਿਤੰ, ਦਾਤਾ ਹਿ ਅਪਰੇ ਦਸ।
ਦਾਨੂਪਕਾਰਾ ਸਤਧਾ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੇ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ॥

੧੧. ਵਲਾਹਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕੇ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵੇ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਤਂ ਸੁਣਾਥ। ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ? ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੀਤਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਅਬ੍ਭਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਵਾਤਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ; ਸਨ੍ਤਿ ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ – ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, 'ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ'''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸੁਚਰਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੫੫੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਲਾਹਕਕਾਯਿਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩-੧੨. ਸੀਤਵਲਾਹਕਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਦਸਕਂ

੫੫੨-੫੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੀਤਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਸੀਤਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੀਤਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੀਤਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੀਤਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩-੫੨. ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਦਾਨੂਪਕਾਰਸੁਤ੍ਤਚਾਲੀਸਕਂ

੫੬੨-੬੦੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ...ਪੇ॰... ਅਬ੍ਭਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ...ਪੇ॰... ਵਾਤਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ...ਪੇ॰... ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ? ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯੇਨ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਵਾਚਾਯ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ, ਮਨਸਾ ਸੁਚਰਿਤਂ ਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ – 'ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਨ੍ਨਂ ਦੇਤਿ...ਪੇ॰... ਪਦੀਪੇਯ੍ਯਂ ਦੇਤਿ। ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਸਹਬ੍ਯਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੩. ਸੀਤਵਲਾਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਸੀਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੀਤਵਲਾਹਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇਸਂ ਯਦਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਸਕਾਯ ਰਤਿਯਾ ਵਸੇਯਜਾਮਾ'ਤਿ [ਰਮੇਯਜਾਮਾਤਿ (ਸੀ॰ ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰ ਪੀ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ], ਤੇਸਂ ਤਂ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਸੀਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਸੀਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤੇਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੪. ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਉਣ੍ਹਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਉਣ੍ਹਵਲਾਹਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇਸਂ ਯਦਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਸਕਾਯ ਰਤਿਯਾ ਵਸੇਯਜਾਮਾ'ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਉਣ੍ਹਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਉਣ੍ਹਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੫. ਅਬ੍ਭਵਲਾਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਅਬ੍ਭਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਬ੍ਭਵਲਾਹਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇਸਂ ਯਦਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਸਕਾਯ ਰਤਿਯਾ ਵਸੇਯਜਾਮਾ'ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਅਬ੍ਭਂ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਅਬ੍ਭਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੬. ਵਾਤਵਲਾਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਵਾਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਾਤਵਲਾਹਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇਸਂ ਯਦਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਸਕਾਯ ਰਤਿਯਾ ਵਸੇਯਜਾਮਾ'ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਵਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਵਾਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੭. ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਸੁਤ੍ਤਂ

੬੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੇਵੋ ਵਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ? ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ। ਤੇਸਂ ਯਦਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਯਂਨੂਨ ਮਯਂ ਸਕਾਯ ਰਤਿਯਾ ਵਸੇਯਜਾਮਾ'ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਦੇਵੋ ਵਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯੇਨੇਕਦਾ ਦੇਵੋ ਵਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਵਲਾਹਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸੁਦ੍ਧਿਕੰ ਸੁਚਰਿਤਞ੍ਚ ਦਾਨੂਪਕਾਰਪਞ੍ਵਾਸੰ।

ਸੀਤੰ ਉਣ੍ਹਞ੍ਚ ਅਬ੍ਭਞ੍ਚ ੧◌ਾਤ੧ਸ੍ਸ੧ਲਾਹਕਾਤਿ॥

੧੨. ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

੧. ਰੂਪਅਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦੭. ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਆਰਾਮੇ। ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯੰ ਕਥੰ ਸਾਰਣੀਯੰ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ [ਯੇਨਿਮਾਨਿ (?)] ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਜੀਵੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਰੂਪਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਰੂਪਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ [ਯੇਨ (ਸੀ॰), ਯੇਨਿਮਾਨਿ (?)] ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਪਠਮੰ।

੨. ਵੇਦਨਾਅਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ।

੩. ਸਞ੍ਞਾਅਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੬੦੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨੰ। ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਸਞ੍ਞਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਞ੍ਞਾਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯੰ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯੰ।

੪. ਸਙ੍ਖਾਰਅਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤੰ

੬੧੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं। ਏਕਮਨ੍ਤं ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤं ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯं ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯं ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥं।

੫. ਵਿਞ੍ਞਾਣਅਞ੍ਞਾਣਸੁਤ੍ਤं

੬੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं । ਏਕਮਨ੍ਤं ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤं ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇ ਅਞ੍ਞਾਣਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯं ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯं ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮं।

੬-੧੦. ਰੂਪਅਦਸ੍ਸਨਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕं

੬੧੨-੬੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं। ਏਕਮਨ੍ਤं ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤं ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ... ਪੇ... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰं ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਦਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ... ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ... ਵੇਦਨਾਯ ... ਸਞ੍ਞਾਯ ... ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਦਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਦਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਦਸ੍ਸਨਾ...ਪੇ...। ਦਸਮं।

੧੧-੧੫. ਰੂਪਅਨਭਿਸਮਯਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕं

੬੧੭-੬੨੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं । ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ...ਪੇ... ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਨਭਿਸਮਯਾ... ਪੇ...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं। ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ...ਪੇ...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं । ਸਞ੍ਞਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ...ਪੇ...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं। ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ...ਪੇ...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨं। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ...ਪੇ...। ਪਨ੍ਨਰਸਮं।

੧੬-੨੦. ਰੂਪਅਨਨੁਬੋਧਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੨੨-੬੨੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨਨੁਬੋਧਾ...ਪੇ॰... ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਨਨੁਬੋਧਾ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਸਞ੍ਞਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ ਅਨਨੁਬੋਧਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਨਨੁਬੋਧਾ। ਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੧-੨੫. ਰੂਪਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੨੭-੬੩੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... । ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਮਂ।

੨੬-੩੦. ਰੂਪਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੩੨-੬੩੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰...। ਤਿਂਸਤਿਮਂ।

੩੧-੩੫. ਰੂਪਅਨੁਪਲਕ੍ਖਣਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੩੭-੬੪੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨੁਪਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਨੁਪਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਤਿਂਸਤਿਮਂ।

੩੬-੪੦. ਰੂਪਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪਲਕ੍ਖਣਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੪੨-੬੪੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪਲਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰...। ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

੪੧-੪੫. ਰੂਪਅਸਮਪੇਕ੍ਖਣਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੪੭-੬੫੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

੪੬-੫੦. ਰੂਪਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪੇਕ੍ਖਣਾਦਿਸੁਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ

੬੫੨-੬੫੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪੇਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪੇਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰...। ਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੧-੫੪. ਰੂਪਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾਦਿਸੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਕਂ

੬੫੭-੬੬੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਅਥ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮਿ; ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿ। ਸਮ੍ਮੋਦਨੀਯਂ ਕਥਂ ਸਾਰਣੀਯਂ ਵੀਤਿਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਖੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਤਦਵੋਚ – ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ? ਰੂਪੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ, ਰੂਪਸਮੁਦਯੇ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ , ਰੂਪਨਿਰੋਧੇ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ, ਰੂਪਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਵੇਦਨਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ਸਞ੍ਞਾਯ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...।

ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੫. ਵਿਞ੍ਞਾਣਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮੁਦਯੇ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਾ; ਏਵਮਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਖੋ, ਵਚ੍ਛ, ਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ , ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ – ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋਤਿ ਵਾ, ਤਂ ਜੀਵਂ ਤਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਞ੍ਞਂ ਜੀਵਂ ਅਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ, ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਅਞ੍ਞਾਣਾ ਅਦਸ੍ਸਨਾ ਚੇਵ, ਅਨਭਿਸਮਯਾ ਅਨਨੁਬੋਧਾ।
ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ, ਅਨੁਪਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪਲਕ੍ਖਣਾ।
ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਣਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਪੇਕ੍ਖਣਾ, ਅਪ੍ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ॥

੧੩. ਝਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

੧. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ [ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰) ਏਵਮੁਪਰਿਪਿ] ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਠਮਂ।

੨. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਠਿਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ , ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ।

੩. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਵੁਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਤਤਿਯਂ।

੪. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਕਲ੍ਲਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ

ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਂ।

੫. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਆਰਮ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ।

੬. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਗੋਚਰਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਛਟ੍ਠਂ।

੭. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਅਭਿਨੀਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ । ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਂ।

੮. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੬੬੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ,

ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮਂ।

੯. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਨਵਮਂ।

੧੦. ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਦਸਮਂ। (ਸਮਾਧਿਮੂਲਕਂ।)

੧੧. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਠਿਤਿਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੨. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਂ।

੧੨. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਵੁਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੩. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ...ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਮਂ।

੧੩. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਕਲ੍ਲਿਤਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ…ਪੇ॰… ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਤੇਰਸਮਂ।

੧੪. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਆਰਮ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ…ਪੇ॰… ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਮਂ।

੧੫. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਗੋਚਰਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ…ਪੇ॰… ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਪਨ੍ਨਰਸਮਂ।

੧੬. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਅਭਿਨੀਹਾਰਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ…ਪੇ॰… ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਸੋਲ਼ਸਮਂ।

੧੭. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਸਕ੍ਕਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ…ਪੇ॰… ਪਵਰੋ ਚਾ’’ਤਿ। ਸਤ੍ਤਰਸਮਂ।

੧੮. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਸਾਤਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਂ

੬੭੯. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ... ਪੇ॰... ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਂ।

੧੯. ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੬੮੦. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ । ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮਂ। (ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੂਲਕਂ।)

੨੦-੨੭. ਠਿਤਿਮੂਲਕਵੁਟ੍ਠਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਅਟ੍ਠਕਂ

੬੮੧-੬੮੮. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਿਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਵੀਸਤਿਮਂ। (ਪੁਰਿਮਮੂਲਕਾਨਿ ਵਿਯ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਮਾ ਠਿਤਿਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਠਿਤਿਮੂਲਕਂ ।)

੨੮-੩੪. ਵੁਟ੍ਠਾਨਮੂਲਕਕਲ੍ਲਿਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਸਤ੍ਤਕਂ

੬੮੯-੬੯੫. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਝਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਮਂ। (ਪੁਰਿਮਮੂਲਕਾਨਿ ਵਿਯ ਯਾਵ ਚਤੁਤ੍ତਿਂਸਤਿਮਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਮੂਲਕਂ।)

੩੫-੪੦. ਕਲ੍ਲਿਤਮੂਲਕਆਰਮ੍ਮਣਸੁਤ੍ਤਾਦਿਛਕ੍ਕਂ

੬੯੬-੭੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ ... ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਕਲ੍ਲਿਤਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ... ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਚਤਿਂਸਤਿਮਂ। (ਪੁਰਿਮਮੂਲਕਾਨਿ ਵਿਯ ਯਾਵ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਾ ਕਲ੍ਲਿਤਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਾ ਛ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਲ੍ਲਿਤਮੂਲਕਂ।)

੪੧-੪੫. ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਗੋਚਰਸੁਤ੍ਤਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ

੭੦੨-੭੦੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ ... ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਏਕਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ। (ਪੁਰਿਮਮੂਲਕਾਨਿ ਵਿਯ ਯਾਵ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਂ ।)

੪੬-੪੯. ਗੋਚਰਮੂਲਕਅਭਿਨੀਹਾਰਸੁਤ੍ਤਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕਂ

੭੦੭. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ... ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ , ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ... ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਯੀਨਂ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਛਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

੭੦੮. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਤ੍ਤਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

੭੦੯. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮਂ।

੭੧੦. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਮਂ। (ਗੋਚਰਮੂਲਕਂ।)

੫੦-੫੨. ਅਭਿਨੀਹਾਰਮੂਲਕਸਕ੍ਕਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਾਦਿਤਿਕਂ

੭੧੧. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ ... ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਝਾਯੀ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੭੧੨. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੧੧੩. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸਮਂ। (ਅਭਿਨੀਹਾਰਮੂਲਕਂ।)

੫੩-੫੪. ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਮੂਲਕਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਦੁਕਂ

੧੧੪. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ ... ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ... ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ... ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਤੇਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੧੧੫. ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ...ਪੇ॰...। ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਮਂ।

੫੫. ਸਾਤਚ੍ਚਮੂਲਕਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀਸੁਤ੍ਤਂ

੧੧੬. ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਿਦਾਨਂ। ''ਚਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਞਾਯੀ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਏਕਚ੍ਚੋ ਞਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਞਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਞਾਯੀ ਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ। ਇਧ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਞਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ। ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਞਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਚ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਗਵਾ ਖੀਰਂ, ਖੀਰਮ੍ਹਾ ਦਧਿ, ਦਧਿਮ੍ਹਾ ਨਵਨੀਤਂ, ਨਵਨੀਤਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿ, ਸਪ੍ਪਿਮ੍ਹਾ ਸਪ੍ਪਿਮਣ੍ਡੋ ਤਤ੍ਰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਞਾਯੀ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਾਤਚ੍ਚਕਾਰੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਾਯਕਾਰੀ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਉਤ੍ਤਮੋ ਚ ਪਵਰੋ ਚਾ''ਤਿ। ਇਦਮਵੋਚ ਭਗਵਾ। ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਭਾਸਿਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਮਂ। (ਯਥਾ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।)

ਞਾਨਸਂਯੁਤ੍ਤਂ [ਸਮਾਧਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ (ਸ੍ਯਾ॰ ਕਂ॰)] ਸਮਤ੍ਤਂ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਠਿਤਿ ਚ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਲ੍ਲਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚ।
ਗੋਚਰਾ ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚ, ਸਾਤਚ੍ਚ ਅਥੋਪਿ ਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ॥

ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗੋ ਤਤਿਯੋ।

ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨਂ –

ਖਨ੍ਧ ਰਾਧਸਂਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਦਿਟ੍ਠਿਓਕ੍ਕਨ੍ਤੁ [ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ (ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ)] ਉਪ੍ਪਾਦਾ।
ਕਿਲੇਸ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਾ ਚ, ਨਾਗਾ ਸੁਪਣ੍ਣ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ।
ਵਲਾਹ ਵਚ੍ਛਞਾਨਨ੍ਤਿ , ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਤੇਰਸਾਤਿ॥

ਖਨ੍ਧਵਗ੍ਗਸਂਯੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।